

# STATISZTIKAI MÓDSZERTANI FÜZETEK

---

37

## A HÁZTARTÁSI KÖLTSÉGVETÉSI FELVÉTEL MÓDSZERTANA

---



KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

**STATISZTIKAI MÓDSZERTANI FÜZETEK • 37**

**A HÁZTARTÁSI  
KÖLTSÉGVETÉSI FELVÉTEL  
MÓDSZERTANA**

**KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL  
BUDAPEST, 1997**

Készült a Központi Statisztikai Hivatal  
Életszínvonal- és emberierőforrás-statisztikai főosztályán

*Főosztályvezető:*

dr. Lakatos Judit

*Osztályvezető:*

Keszthelyiné dr. Rédei Mária

*Készítette:*

Szabó Zsuzsanna

*Közreműködők:*

Borsi Lászlóné

Éltető Ödön

Mihályffy László

Mikesné Mencző Beatrix

© Kiadó: Központi Statisztikai Hivatal

A kiadvány megrendelhető és előfizethető:

KSH Kiadványforgalmazási csoport

1024 Budapest II., Keleti Károly u. 5–7.

Telefon: 345–6570, 345–6560, 345–6550

Fax: 345–6699

A kiadvány megvásárolható:

Statisztika Szakkönyvesbolt

1024 Budapest II., Keleti Károly u. 10.

Telefon: 212–4348

**Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!**

A kiadvány a Perjési Reklámiroda gondozásában készült.

Tel.: 209-3859

Nyomás: PETRÓ-LAND Nyomda Tel.: 204-5975

1118 Budapest, Társ u. 3.

Felelős vezető: Kisiván Péter

# TARTALOMJEGYZÉK

|  |    |
|--|----|
| ELŐSZÓ .....   | 5  |
| 1. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS .....  | 6  |
| 1.1. Az 1962 előtti időszak .....  | 6  |
| 1.2. A háztartás-statisztikai adatgyűjtés 1962–1975 között .....               | 7  |
| 1.3. A felvételi koncepció változása; az 1976–1982-es időszak jellemzői .....  | 8  |
| 1.4. A háztartási költségvetési felvétel 1983–1991 között.....                 | 10 |
| 1.5. A háztartási költségvetési felvétel jelenlegi gyakorlata (1993–1996)..... | 11 |
| 1.6. A felvétel fejlesztésének várható irányai .....                           | 11 |
| 2. A HÁZTARTÁSI KÖLTSÉGVETÉSI FELVÉTEL HELYE A STATISZTIKAI RENDSZERBEN .....  | 13 |
| 2.1. A felvétel kiterjedése .....  | 13 |
| 2.2. Mintavétel.....   | 14 |
| 2.2.1. A mintavétel adatforrása.....   | 14 |
| 2.2.2. Adatminőség.....  | 20 |
| 2.2.3. Az adatok megbízhatósága .....  | 23 |
| 2.2.4. Korrekciós eljárások .....  | 24 |
| 2.2.5. A becslés pontosságának vizsgálata, a mintavételi hiba.....             | 29 |
| 3. A FELVÉTEL VÉGREHAJTÁSA.....  | 32 |
| 3.1. Az adatfelvétel.....  | 32 |
| 3.1.1. A kérdezőbiztosok tevékenysége .....                                    | 32 |
| 3.1.2. A kikérdezettek tevékenysége .....                                      | 32 |
| 3.2. Az adatgyűjtés, a kikérdezés menete.....                                  | 33 |

|  |     |
|--|-----|
| 3.3. A háztartási költségvetési felvétel szervezése,<br>munkafázisai .....                         | 35  |
| 4. A MAGYAR HÁZTARTÁSI KÖLTSÉGVETÉS MÓDSZERTANI<br>ÖSSZEHASONLÍTÁSA AZ EUROSTAT-AJÁNLÁSOKKAL ..... | 38  |
| 5. FÜGGELÉK .....  | 49  |
| 5.1. Személyi szintű változók .....  | 50  |
| 5.2. Háztartási adatok .....   | 54  |
| 5.3. Fogalmak, meghatározások.....   | 63  |
| 6. TÉMADOKUMENTÁCIÓ .....  | 75  |
| 6.1. Módszertani forrásmunkák.....   | 75  |
| 6.2. A felvételben felhasznált dokumentumok, segédletek<br>jegyzéke .....                          | 76  |
| 7. ÖSSZEFOGLALÓ.....   | 77  |
| 8. SUMMARY .....   | 81  |
| 9. JELÖLÉSEK, KÉPLETEK, ALGORITMUSOK.....  | 88  |
| 9.1. A háztartások rétegekbe sorolása, a pótcímek kiválasztásá-<br>nak menete .....                | 88  |
| 9.2. A háztartásfő kiválasztásának algoritmusá .....   | 89  |
| 10. TÁRGYMUTATÓ .....  | 93  |
| MELLÉKLETEK .....  | 95  |
| A KSH korábban megjelentetett módszertani<br>kiadványsorozatai .....                               | 112 |

## ELŐSZÓ

Jelen kiadvány célja a háztartás-statisztikai adatgyűjtés koncepciójának és módszerének bemutatása a kezdetektől napjainkig. Időszerűségét indokolja, hogy a felvételtől származó adatok iránt az érdeklődés óriási, ugyanakkor a felhasználók legtöbbször az adatok módszertani hátterét is szeretné megismerni. Bár az egyes években megjelenő Családi költségvetés c. kötetek mindig tartalmazzák az angol-magyar nyelvű módszertani megjegyzéseket, hasonló összefoglaló jellegű mű több mint tíz éve nem jelent meg. Az időközben eltelt évek alatt a társadalmi különbségek látványos növekedése, a jövedelmi viszonyok sokszínűvé válása, a megvásárolható áruk és szolgáltatások körének bővülése a fogyasztás vizsgálatát a korábbinál bonyolultabbá tették, alapvetően más adatgyűjtési módszereket, a kérdőívek, bizonylatok cseréjét, a felvétel struktúrájának változtatását követelték meg. A közélet demokratiszálódása, a kötelező adatszolgáltatások előírásának megritkulása szükségképpen megváltoztatta (csökkentette) az adatszolgáltatási hajlandóságot az állampolgárok körében. Ebbe az irányba hatott a közbiztonság romlása, amely a lakossági felvételeket már a kezdeti fázisban, a leendő adatszolgáltató lakásába való belépés „doorstep” szakaszában hiúsítja meg. A háztartás-statisztikai naplóvezetésre vállalkozókat – más lakossági felvételektől eltérően – egy adott időszakban többször is fel kell keresni, ami szintén csökkenti a részvételi kedvet. A fentiek miatt az adatgyűjtés technikáját évről évre módosítani, tökéletesíteni kellett, hogy a kívánt eredményt elérjük. A felhasználók részéről mutatkozó érdeklődés miatt a feldolgozás és az adatközlés rendszere is alapvető változásokon ment át az elmúlt évek során. Jelenleg a makrostatisztika a GDP-számításokban a lakossági fogyasztás becslését a korábbiaknál nagyobb mértékben alapozza a háztartás-statisztikai adatokra, mivel a kiskereskedelmi statisztika – mely a '90-es évek előtt teljes körű adatforrásként funkcionált – átszervezése óta erre a célra már kevésbé alkalmas. A felvétel a közeljövőben tovább módosul. Egyrészt, mivel az Európai Unióhoz való csatlakozás előkészítése megköveteli a statisztikai rendszerek harmonizálását, új nomenklatúra bevezetésére kerül sor, másrészt a jelenlegi gyakorlat összevetése az Eurostat-ajánlásokkal szintén időszerű.

# 1. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

A háztartási költségvetési felvételeknek nagy hagyománya van Magyarországon. Az első, országos következtetések levonására alkalmas ilyen jellegű felvételt a KSH 1949-ben hajtotta végre, azaz a céllal, hogy a lakosság, az egyének, családok, háztartások személyes fogyasztásáról pontos információkat nyerjen. Ami a naplóvezetésen alapuló adatszolgáltatást, az önkéntes közreműködést illeti, az alkalmazott módszer lényegét tekintve megegyezik a maival, de a kvóta szerinti mintakiválasztás miatt a kapott eredményeket nem általánosították (teljeskörűsítették), ezért országos összesen adatokat nem lehetett közölni, csupán az egyes rétegek, társadalmi csoportok jellemzőit lehetett bemutatni e felvételek alapján. Az akkori céloknak a kvóta szerinti kiválasztás – melyet a volt szocialista országok némelyikében a háztartás-statisztikai adatgyűjtésben még ma is alkalmaznak – megfelelt. Hazánkban a módszer gyökeres átalakítása 1976-ban következett be, a véletlenszerű mintavétel bevezetésével. Azóta az adatgyűjtést tekintve a felvétel több-kevesebb módosítással a mainak megfelelő rendszerben zajlik, a feldolgozási munkák során az informatikai fejlesztések következtében azonban számos lényeges és az adatok kiértékelését meggyorsító változás ment végbe.

## 1.1. Az 1962 előtti időszak

A lakosság életkörülményeiről, anyagi és tárgyi életfeltételeiről való információgyűjtés igénye a társadalomkutatók részéről már a 20. század elején felmerült. Ugyan folytattak különböző, főként szociológiai jellegű vizsgálatokat bizonyos, a háztartás-statisztika körébe tartozó részterületekről, a megélhetési viszonyok átfogó jellegű megfigyelésére azonban csak a Statisztikai Hivatal által szervezett kutatások tettek kísérletet. A Fővárosi Statisztikai Hivatalban már 1928-29-ben szerveztek a maihoz hasonló jellegű háztartás-statisztikai felvételt, de a megfigyelt népesség (365 budapesti munkás és alkalmazotti háztartás) adataiból nem lehetett országos érvényű következtetéseket levonni, s mivel ezek a vizs-

gálatok nem voltak rendszeresek, még az e rétegek életkörülményeinek időbeli alakulását sem tudták nyomon követni.

1946–1949 között a Fővárosi Statisztikai Hivatal rendszeresen vizsgálta 100–120 háztartás költségvetését, de a rendszeres adatgyűjtés csak 1949-ben kezdődött el. Kezdetben 500 munkásalkalmazotti és 200 paraszti háztartást figyeltek meg, de a minta hamarosan kibővült, és a megfigyelés folyamatossá vált. A kiválasztás kvóta szerint történt. 1955-ben 4000 háztartásra terjedt ki a megfigyelés.

## **1.2. A háztartás-statisztikai adatgyűjtés 1962–1975 között**

Mivel az 1955-ben kialakított minta nem volt megfelelő a társadalmi-gazdasági változások nyomon követésére és feltérképezésére, ezért a mintakiválasztást 1962-ben új alapokra helyezték. Ebben az is közrejátszott, hogy a mintavétel feltételei fokozatosan kedvezőbbé váltak, a statisztikai adatszolgáltatási rendszer fejlődése, újjászerveződése következtében egyre növekvő számú, más adatforrásból álltak rendelkezésre a kvóták – melyek az ötévente végrehajtott jövedelemfelvételek adatain alapultak – kialakításához szükséges adatok.

Az 1962-ben bevezetett, szintén kvótarendszerű mintakiválasztás tartalmilag különbözött az addig alkalmazottaktól. 1962–1976 között az ország 130 települése vett részt a megfigyelésben. A nagyobb városok közül mind, a kisebb települések pedig nagyságukat és elhelyezkedésüket figyelembe véve kerültek be a mintába. A kiválasztási ismérvek egy része központilag adott (és kötelező) volt – „kvóták” = mely településeken, milyen típusú háztartások közül hányat kell megfigyelni –, másokat irányszám jelleggel határoztak meg. Az irányszámok tekintetében kisebb eltérések, amelyek még nem befolyásolták számottevően az átlagos eredményeket, megengedhetők voltak.<sup>1</sup> Mivel az adatgyűjtés a külterületen élőkre (tanyák), illetve egyes csoportokra (önálló gazdákra, kisiparosokra, kiskereskedőkre és más önálló foglalkozásúakra,

---

<sup>1</sup> A módszert bemutatja a Statisztikai Módszertani Füzetek sorozat 20. kötete, 1986., 13. oldal.

valamint az aktív kereső nélküli háztartásokra) nem terjedt ki, a kiválasztott háztartások a népességnek csupán 4/5-ét képviselték. Az adatszolgáltató háztartások száma évente 4000 volt. Ezek a háztartások folyamatosan, egy éven át, egy részük pedig több éven keresztül is vezették a háztartási naplót bevételeikről és kiadásairól.

A minta átszervezése, valamint elköltözés, adatszolgáltatás megszűntetése miatt, de a külső adatforrásokkal való összehasonlítás miatt is, a mintában spontán és szervezett cserék is történtek. A módszer fő előnye az adatok megbízhatósága volt, melyet a folyamatos személyes kapcsolattartás biztosított; másrészt a minta koncentráltága a szervezési, dologi költségeket jelentősen mérsékelte. Az azonos háztartások több éven át tartó naplóvezetése módot adott bizonyos longitudinális vizsgálatokra is. A módszer hátrányaként róható fel, hogy a több éven át tartó, rendszeres, fegyelmezett naplóvezetés átforgalmazja, megváltoztatja a háztartások gazdálkodási szokásait, ezért nem biztos, hogy a felvétel alkalmas általános érvényű következtetések levonására. Másik hátrány, hogy a valószínűségi elv megsérült, mivel nem véletlenszerű volt a kiválasztás, s ez nem tette lehetővé a mintavételi hiba kiszámítását sem. Mivel egyes rétegek eleve kiestek az adatszolgáltatásból, az adatokat országos szintre felszorozni, teljessé tenni nem volt lehetséges.

### **1.3. A felvételi koncepció változása; az 1976–1982-es időszak jellemzői**

A hatvanas években lezajlott változások, az életszínvonal növekedése, a választék bővülése következtében a korábbi időszakhoz képest a kiadási tételek száma, s így a kiadások szóródása is jelentősen nőtt. A foglalkozások specializálódása, az egyes területeken tapasztalható eltérő mértékű keresetnövekedés azt eredményezte, hogy a kvóta szerinti mintakiválasztás mellett, változatlan mintanagyság esetén az egyes rétegeken belül a különböző foglalkozásúak nem voltak elegendő arányban képviselve. E két tényező hatására az adatok minőségének javítása érdekében szükségessé vált a minta növelése. A nők munkába állásával már nem

kizárólag egy kézben összpontosult a „családi kassza” kezelése, a folyamatos, egy éven keresztül tartó, nagy megterhelést jelentő naplővezetésre, részben kényelmi okokból, részben a gazdálkodás áttekinthetelensége miatt már egyre kevesebben vállalkoztak. (Ez ma is az egyik legnagyobb probléma az adatszolgáltatásba való beszervezésnél. Ezért minden újításnak, változtatásnak a bevezetése előtt kiemelten fontos annak tanulmányozása, hogy az milyen terhet, esetleg könnyebbséget jelent az adatszolgáltató számára. Az esetleges módosítások célja feltétlenül ez utóbbi lenne.)

A fenti okokból a KSH az adatgyűjtést a következő módon szervezte át:

- arra az esetre, ha az eredetileg kiválasztott háztartás nem vállalta a felvételben való közreműködést, a listán még 2 pótcím szerepelt;
- a minta területileg és a megfigyelt egységek számát tekintve is bővült: a felvételbe belekerültek az inaktív nyugdíjas háztartások és a külterületeken élők is (gyakorlatilag csak az önállók nem kerültek be a felvételbe);
- a minta a népességből az önállókon kívül minden réteget felölelt;
- a mintavétel véletlen módszeren alapult;
- a korábbihoz képest a naplővezetés ideje lerövidült (egy évről két hónapra), de a megfigyelés (kikérdezés) vonatkoztatási ideje némely kiadási és jövedelmi tétel esetében 4 hónap, másokra egy teljes év maradt.

A változtatásokat az 1972-es próbafelvétel (960 háztartás) tapasztalatai alapján, 1976-ban vezette be a KSH.

1976-ban, az 1970. évi népszámlálás eredményei alapján, a reprezentatív lakossági felvételek céljaira az összlakosság 10 %-át magában foglaló mintát (master sample) alakítottak ki a hivatalban. A minta egyik (2%-os) almintája volt a háztartási költségvetési felvételekre szolgáló címlista alapja. Ez a kiválasztandó háztartások kb. nyolcszorosát tartalmazta. A címlista az előzetes címbejárás során a háztartások alapvető ismérveivel egészült ki, ennek alapján történt előzetesen a rétegzés, majd a véletlen számok módszerével ebből a rétegzett mintából az adatszolgáltatók kiválasztása. A rétegek az alábbiak voltak:

- munkásosztály,
- szövetkezeti parasztság,
- kettős jövedelműek (munkás-alkalmazotti háztartások),

- szellemi foglalkozásúak,
- aktív kereső nélküli (inaktív) háztartások.<sup>2</sup>

Az adatgyűjtésben 1976-tól 8000 háztartás vett részt. Az adatszolgáltatók 1/4 részét évente cserélték (rotálták).

#### **1.4. A háztartási költségvetési felvétel 1983–1991 között**

Az adatgyűjtés új, ELAR<sup>3</sup>-mintája 1983. január 1-től kezdődően működött. A háztartási költségvetési felvétel céljaira először egy arányos minta kiválasztása történt meg, majd ebből vették a nem arányos mintát. Utóbbira azért volt szükség, hogy a megfelelő reprezentativitás biztosítása érdekében a kisebb lakossági rétegekből több, a nagyobb rétegekből az arányosnál kevesebb kerüljön a mintába. Minden évben sor került a háztartások 1/3-ának rotálására. 1983-ban 12 000 háztartás vezetett naplót, a felvételek ettől kezdődően csak kétévenként került sor. Ugyancsak kétévenként zajlott le a címbejárás és a címjegyzék kiegészítése is.

A vállalkozói réteg háztartásainak megfigyelése 1989-től kezdődött el (korábban nem kerülhettek a mintába).

1991-ben megszűnt a két-, illetve négyhavi megfigyelési időszak. A naplóvezetés 1989-től két hónapra korlátozódott, és megszűnt a 4 havi kikérdezés, az év végi pedig bővült.

---

<sup>2</sup> A rétegzés bemutatása részletesen a Módszertani füzetek 20., 1986. c. kiadvány 8. fejezetében található. (A háztartási költségvetési felvétel mintája)

<sup>3</sup> Statisztikai Módszertani füzetek 7., 18-26. old.(ELAR-minta kiválasztása)

## **1.5. A háztartási költségvetési felvétel jelenlegi gyakorlata (1993–1996)**

A kétévenkénti adatgyűjtés 1993-tól ismét éves gyakoriságúvá vált. A háztartások 1/12-ed része vezetett naplót egy-egy hónapig, ezt az év végén, illetve a a következő év első negyedévének végén egy-egy kikérdezés követte. Az adatfeldolgozás terén mind technikai, mind szervezeti szinten lényeges módosítások mentek végbe. Korábban az adattárolás mágnesszalagon történt, a feldolgozások IBM-nagyszámítógépeken folytak. A személyi számítógépek használatának általánossá válása (a KSH helyi hálózatának kiépítése) lehetővé tette az adatrögzítés, az adattovábbítás és a feldolgozás folyamatainak korszerűsítését. A mainak megfelelő rendszer – melynek ismertetése e módszertani füzet tárgya –, 1993-tól kezdődően működik. A GDP-számítások igényei miatt 1994-ben kísérleti jelleggel megkezdődtek a negyedévenkénti visszamenőleges adatfeldolgozások, majd 1996-tól a negyedéves GDP-számításokhoz szükséges adatátadás és a negyedévenkénti háztartás-statisztikai adatok publikálása rendszeressé vált<sup>4</sup>.

## **1.6. A felvétel fejlesztésének várható irányai**

A közeljövőben a felvételben alapvető változtatás bevezetése várható a személyes célú fogyasztás osztályozása terén. Az egységes Európához való csatlakozás és a statisztikai adatszolgáltatásban megvalósuló harmonizáció követelményeként bevezetés előtt áll az Eurostat által kidolgozott COICOP-nomenklatúra a fogyasztási kiadások osztályozására. Ez a nemzetgazdaság-statisztika lakossági fogyasztás oldala és a fogyasztóiárindex-számítások terén is bevezetésre kerül. A közeljövőben, várhatóan 1998-tól ennek megfelelő lesz a csoportosítás. A rendszer alapvetően eltér a háztartási költségvetési felvételben (továbbiakban: HKF) eddig használt, a kiadások áruk és szolgáltatások, valamint rendeltetés szerinti csoportosításaitól, ezért az eddig használatos rögzítési

---

<sup>4</sup> Az eljárás részletes leírása a „Negyedéves háztartás-statisztikai közlemények, 1996. 1. sz.” c. kiadványban található.

bizonylatok és kitöltési utasítások, valamint a számítógépes feldolgozások specifikációinak teljes átdolgozását kívánja meg. A bevezetés időpontja az anyagi és személyi tényezők függvényében, s az 1997 július-augusztusában végrehajtandó próbafelvétel eredményeinek ismeretében dől el.

Az 1985 előtt végrehajtott háztartás-statisztikai felvételek módszertani leírását a Módszertani füzetek 20. száma (KSH, 1986.) tartalmazza. A Családi költségvetés 1987., 1989–1991., 1993., 1994., 1995. c. kiadványokban évről évre megtalálható a felvétel rövid módszertani összefoglalója és a fontosabb fogalmak magyarázata (angol és magyar nyelven). A felvételben 1976 óta végrehajtott módszertani változtatások áttekintését és a jelenleg alkalmazott eljárás részletes ismertetését e kiadvány tartalmazza.

## 2. A HÁZTARTÁSI KÖLTSÉGVETÉSI FELVÉTEL HE- LYE A STATISZTIKAI RENDSZERBEN

A háztartás-statisztika egyike a KSH önkéntes adatszolgáltatáson alapuló lakossági felvételeinek. Egyrészt részletes információkat biztosít a teljes lakosság és ezen belül a különböző társadalmi-gazdasági rétegek háztartásainak lakáskörülményeiről, tartósfogyasztásicikk-állományáról, a háztartások összetételéről, az egyes személyek demográfiai, gazdasági aktivitási jellemzőiről, jövedelem-színvonaláról, a jövedelem források szerinti szerkezetéről, a lakosság és ezen belül a különböző társadalmi-gazdasági rétegek fogyasztási színvonaláról és struktúrájáról, másrészt

- biztosítja a fogyasztóiárindex-számítás súlyrendszerét,
- alapadatokat szolgáltat a szegénység-kutatásokhoz, létminimum-számításokhoz, illetve
- a nemzeti számlák végső felhasználási oldala lakossági fogyasztás részének becsléséhez éves és negyedéves szinten.

A felvétel jelentőségét fokozza az is, hogy a kilencvenes években a lakosság jövedelmeiről, a jövedelmi differenciáltságról is a HKF szolgáltatott információkat. A háztartási költségvetési felvétel bázisán évről évre különböző kiegészítő, tematikus felvételek végrehajtására is lehetőség nyílik, melyre a felhasználók részéről jelentős igény mutatkozik.

### 2.1. A felvétel kiterjedése

**Terület:** Magyarország települései, lakott helyei, nagyságtól, elhelyezkedéstől függetlenül. Az adatgyűjtés elvileg minden lakott helyre kiterjed.

**Népesség:** magánháztartásokban élő magyar állampolgárok. Következésképpen a felvételben nem szerepelnek az intézeti, intézményi háztartások (javító-nevelő intézetek, börtönök, honvédségi intézmények, idősek otthonai, kórházak, szanatóriumok) lakói, kivéve a kollégiumokban, diákotthonokban ideiglenesen lakó tanuló-

kat. A Magyarországon élő külföldi munkavállalók, diplomaták stb. sem tartoznak a felvétel körébe.

## **2.2. Mintavétel**

### *2.2.1. A mintavétel adatforrása*

A mintavétel adatforrásául a népszámlálások továbbvezetett lakásadatai (címek) szolgálnak. A kiválasztás alapegysége a lakás, a megfigyelésé a háztartás.

Eredetileg közel 10 000 lakáscímet választunk ki, ami majdnem ugyanannyi háztartást jelent, mivel Magyarországon egy lakásban legtöbb esetben egy háztartás él.

A mintába kiválasztott települések és számlálókörzetek számát az alábbi tábla mutatja. A felvétel mintája 260 településen 1608 körzetet tartalmaz, így a mintába kerülő elsődleges címek (lakások) száma évenként 9640.

1. tábla A háztartási költségvetési felvétel mintájának struktúrája  
1996-ban

| Megye                  | Közzeték     | Közreműködő háztartások |             | Ebből: elsődleges címek |
|------------------------|--------------|-------------------------|-------------|-------------------------|
|                        | száma        | száma                   | aránya,%    | aránya,%                |
| Bács-Kiskun            | 101          | 540                     | 70,0        | 79,4                    |
| Baranya                | 68           | 325                     | 61,0        | 76,4                    |
| Békés                  | 82           | 443                     | 64,8        | 72,4                    |
| Borsod-Abaúj-Zemplén   | 124          | 600                     | 57,3        | 71,1                    |
| Csongrád               | 75           | 366                     | 56,4        | 69,0                    |
| Fejér                  | 67           | 334                     | 61,5        | 74,0                    |
| Győr-Moson-Sopron      | 63           | 303                     | 56,3        | 70,3                    |
| Hajdú-Bihar            | 87           | 436                     | 66,0        | 79,0                    |
| Heves                  | 59           | 246                     | 49,1        | 70,7                    |
| Jász-Nagykun-Szolnok   | 77           | 349                     | 52,7        | 69,6                    |
| Komárom-Esztergom      | 46           | 225                     | 58,1        | 71,3                    |
| Nógrád                 | 39           | 205                     | 63,3        | 72,2                    |
| Pest                   | 160          | 671                     | 47,5        | 67,4                    |
| Somogy                 | 59           | 299                     | 64,2        | 76,0                    |
| Szabolcs-Szatmár-Bereg | 95           | 476                     | 59,0        | 70,6                    |
| Tolna                  | 43           | 234                     | 69,2        | 76,3                    |
| Vas                    | 37           | 186                     | 59,8        | 71,4                    |
| Veszprém               | 60           | 293                     | 57,9        | 71,1                    |
| Zala                   | 51           | 282                     | 74,2        | 78,9                    |
| Megyék együtt          | 1 393        | 6 813                   | 59,1        | 72,5                    |
| Budapest               | 215          | 718                     | 32,9        | 59,2                    |
| <b>Ország összesen</b> | <b>1 608</b> | <b>7 531</b>            | <b>55,0</b> | <b>70,4</b>             |

### 2.2.2. Mintakeret

A háztartás-statisztikai adatgyűjtés a KSH egységes lakossági adatfelvételi rendszerének (ELAR) keretén belül történik.

Ezen belül a H-minta csak a háztartási költségvetési felvétel (HKF) céljaira kiválasztott minta, az ELAR-minta része, amely tartalmazza még az M (lakossági munkaerő-felvételek) és T (egyéb társadalmi felvételek, pl. időmérleg, egészségi állapot stb. felvétel) mintáját is.

1995-ig bezárólag a H a körzetek tekintetében részmintája volt a munkaerő-felmérés mintájának, csak a címek szintjén különböztek el. 1996-tól viszont már a körzetek – és az 5 ezernél kisebb lélekszám esetén a települések – szintjén is különböznek egymástól.

1997-ben a minta bővítésére kerül sor, elemszáma várhatóan 15 ezer körüli lesz, erre a negyedévi részminták megfelelő reprezentativitásának biztosítása érdekében van szükség.

### 2.2.3. A mintavétel módszere

Véletlenszerű, nem arányos, településnagyság-kategóriánként rétegzett, többlépcsős mintavétel.

Minden 15 ezernél nagyobb lélekszámú település része a mintának, ezek a települések tehát önreprezentálók.

– 15 000 lakosnál nagyobb településeken az elsődleges mintavételi egység a számlálókörzet, a másodlagos mintavételi egység a számlálókörzeten belül a lakás.

– 1000–15 000 közötti településnagyság esetén az elsődleges mintavételi egység a település, másodlagos mintavételi egység a számlálókörzet, a harmadik a lakás.

– 1000 lakosnál kisebb településeken az első lépcső a település, második a lakás.

Településnagyság-kategóriánként különböző kiválasztási arányokat alkalmazunk.

A kiválasztási arány Budapesten kb. 1/2-e, az 50 ezernél nagyobb létszámú településeken kb. 3/5-e, a 10 és 50 ezer közötti települések esetén kb. 4/5-e a kisebb településeken alkalmazott kiválasztási arálynak. Mind a települések, mind ezen belül a körzetek kiválasztása nagysággal arányos valószínűséggel történt, a körzetekből pedig 6-6 elsődleges cím került a mintába. Ez az eljárás biztosította, hogy egy-egy nagyságkategórián belül minden háztartás azonos valószínűséggel kerülhetett a mintába.

## 2.2.4. Az adatszolgáltatók kiválasztása

### Címbejárás

A háztartási költségvetési felvételnél minden évben jelentős a meghíúsulási arány, amely a kiválasztott háztartás gazdasági aktivitásától, létszámától, demográfiai összetételétől függően egy-egy településtípuson belül is erősen különbözik. Ez 1995-ig a minta számottevő torzulásához vezetett – az idősebb nyugdíjas, illetve nagyobb létszámú háztartások a fiatalabb, kisebb háztartások rovására túl voltak reprezentálva –, hiszen a pótcímeknél, valamint a nagyobb kezdőmintánál ugyanez a tendencia érvényesült. Az ilyen jellegű torzulást az alkalmazott súlyozási (teljeskörűsítési) eljárás csak részben ellensúlyozta. Akkor remélhető a torzítás jelentős csökkenése, ha meghíúsulás esetén hasonló összetételű, aktivitású háztartást lehet pótcímként kiválasztani. Ez csak úgy valósítható meg, ha előzetes adatgyűjtés segítségével a mintába kiválasztott körzet valamennyi háztartása megfelelő rétegekbe sorolható.

1995 őszén, a címbejáráskor az összeírók feladata nemcsak az 1990. évi népszámlálási címlista aktualizálása volt, hanem a háztartások rétegekbe sorolásához szükséges alapadatok felvétele is. Az összeírók a már kiválasztott számlálókörzetek valamennyi lakását felkeresték, és az ott élő háztartások típusát, összetételét, taglétszámát, gazdasági aktivitását regisztrálták. A kiválasztható háztartások közé csak azok kerültek be, amelyek ez utóbbi felkeresésnél adatot szolgáltattak.

### Cím kiválasztás

A lakáscímek kiválasztása véletlen algoritmus alapján, számítógéppel történik. A címkiválasztás programját az Informatikai Főosztály munkatársai készítik el. A címlista 1996-tól decentralizáltan, a területi igazgatóságoknál készül el, és az adatgyűjtést szervező területi társadalomstatisztikai osztályokon osztják szét a címeket az összeíróknak. Számlálókörzetenként 6-6 cím kerül kijelölésre. Az eredetileg kiválasztottak mellé ugyanannyi pótcím tartozik a meghíúsulások esetére. Az egyes háztartások réteg-hovatartozása csak a pótcímek kiválasztásánál játszik szerepet.

Az éves minta elosztása az egyes hónapokra egyenletes, azaz minden hónapban az éves minta 1/12-ed részét keresik fel és próbálják meg a felvételbe beszervezni az összeírók. A megghiúsulási arányokban azonban hónapról hónapra eltérések lehetnek, ezért a havi megvalósult mintaelemszámokban eltérések, ingadozások mutatkozhatnak.

### Pótcímek kiválasztása

A pótlás mechanizmusa a 9.1. pontban leírtak alapján történik. Egy eredetileg kiválasztott címhez egy pótcím tartozhat. A pótcím kiválasztása már nem feltétlenül kötődik a számlálókörzethez, hanem a pótcímeket egy adott összeíróhoz tartozó számlálókörzetek háztartásai közül választjuk. A pótcímet az összeíró csak akkor kaphatja meg, ha az adott elsődleges címen a felvétel megghiúsul. Ha az itt talált háztartás sem vállalja a közreműködést, további pótlásra nincs lehetőség. A véletlenszerű kiválasztás egy szisztematikus pótlással (az előzetes címbejárásakor szerzett információk alapján azonos demográfiai jellemzőkkel rendelkező, azonos nagyságú és összetételű háztartások kiválasztása és kikérdezése) kombinálva biztosítja, hogy a minta elemszáma és a háztartások demográfiai, aktivitási adatai az eredetileg kiválasztottal közel azonosak maradjanak

### Az adatszolgáltatói kör frissítése (rotáció)

A mintába került háztartások egy meghatározott részét időről-időre cserélni kell (rotáció). A rotáció, vagyis a mintaelemek szisztematikus, részleges cseréje a tapasztalatok szerint kedvezően befolyásolja a mintavételi, illetve a nem mintavételi hiba nagyságát.<sup>5</sup> A háztartás-statisztikai felvételek során ezért rendszeresen rotáljuk az adatszolgáltatókat. Ennek célja

- az egyes adatszolgáltatókra eső terhelés csökkentése,
- az adatszolgáltatói kör frissítése,
- a minta folyamatos lemorzsolódásának megakadályozása.

A közel 1/3-os rotáció végrehajtása 1996-ban (az 1997-es adatszolgáltatók kijelölése érdekében) a következőképpen történt.

---

<sup>5</sup> Marton Á.: A reprezentatív felvételek megbízhatósága. KSH, Bp. 1991.

Cél számlálókörzetenként 6-6 elsődleges cím biztosítása volt, oly módon, hogy:

- ahol 1996-ban a 6 címen volt tényleges adatszolgáltató, közülük 2 címet elhagyva, másik 2 cím véletlenszerű kiválasztásával (a körzet még nem használt címanyagából) cserére került sor;
- ahol 5 címen volt adatszolgáltató, ezek közül egy címet elhagyva, két másik új cím lett felvéve az adatszolgáltatók közé;
- ahol csak 4 vagy kevesebb címen volt adatszolgáltató, ott nem hagytunk el címet, hanem helyette annyi új címet választottunk ki, amennyi biztosítja, hogy 6 elsődleges cím legyen kijelölve;
- végül ahol 7 vagy több címen volt adatszolgáltató, ott annyi címet hagytunk el, hogy 6 cím maradjon a körzetben.

A rotáció célja, hogy körzetenként az azonos mintaelemszám évről évre helyreálljon, s eközben a háztartások jellemzői se változzanak.

### *2.2.5. Válaszadási arány*

A kiválasztott háztartások közül természetesen nem mindenki vállalja a felvételen való közreműködést. A nem válaszolók főleg a magas jövedelműek, a magasabb iskolai végzettségűek, a városban – elsősorban a fővárosban – lakók közül kerülnek ki.

1996-ban a kijelölt 9592 elsődleges cím közül 5427 (56,6%) vállalta a felvételen való közreműködést. A 4062 pótcímnél a közreműködési arány 51,8% volt, együttesen 55,0%. A meghíúsulásokból elsődleges címeknél 32,2%-ot, pótcímeknél 36,6%-ot tett ki az adatszolgáltatás megtagadása, a többi esetben egyéb okok miatt (üres lakás, tartós távollét stb.) hiúsult meg a felvétel.

2. tábla A válaszadási hajlandóság területi megoszlása, %

|          | 1993 | 1994 | 1995 | 1996 |
|----------|------|------|------|------|
| Főváros  | 32,6 | 29,5 | 35,5 | 32,9 |
| Vidék    | 65,9 | 62,5 | 72,8 | 59,4 |
| Összesen | 60,9 | 57,1 | 64,9 | 55,0 |

A megtagadási arány Budapesten lényegesen magasabb volt, mint vidéken. A megtagadások alakulását a következő tábla mutatja.

3. tábla Válaszadási arányok a háztartási költségvetési felvételben, %

|                                       | 1993  | 1994  | 1995  | 1996  |
|---------------------------------------|-------|-------|-------|-------|
| Válaszolt                             | 60,9  | 57,1  | 64,9  | 55,0  |
| Megtagadta                            | 26,3  | 29,6  | 25,1  | 33,6  |
| A felvétel egyéb okból*<br>meghiúsult | 12,8  | 13,3  | 10,0  | 11,4  |
| Összes kijelölt háztartás             | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |

\* Egyéb okok: nem lakás, tartós távollét, üres lakás stb.

A különböző meghiúsulási arányok miatt egyik eredetileg arányos minta sem arányos, ezért a feldolgozás során átsúlyozásra van szükség.

## 2.2.2. Adatminőség

### 2.2.2.1. Számbavételi hiba, adathiány

A háztartás-statisztikai felvételeknél az adatminőséget a számbavételi hiba jelentős mértékben befolyásolhatja. A számbavételi hiba egyrészt abból eredhet, hogy a megkérdezett vagy a kérdező egyes kérdéseket nem jól értelmez, másrészt a kérdésre adott válasza nem teljes, egyes tételeket elfelejtenek vagy szándékosan elhallgatnak a válaszolók. Az elhallgatásból, letagadásból, elfelej-

tésből eredő hiba, főleg bizonyos tételek esetén, jelentős mértékű lehet. A szeszes italok, dohány, édességáru vásárlása a háztartás-statisztikai megfigyelésben jellegzetesen ilyen tétel. Bizonyos tételeket (gyereknek adott pénz, ötletszerű, alkalmi vásárlások, újság, büféáruk stb.) a válaszadók inkább hajlamosak elfelejteni, mint a rendszeresen előfordulókat. Hosszú időre való visszatekintés esetén a tévedések, adatbevallási hiányok fokozottabban jelentkeznek. A számbavételi hiba a háztartási megfigyelés során, ahol a legkülönbözőbb fajta adatok együttes számbavétele történik meg, igen jelentős lehet, ezért kiemelkedő szerepe van az adatok ellenőrzésének.

#### *2.2.2.2. Az adatok ellenőrzése*

##### Ellenőrzés a kikérdezéskor

Az ellenőrzés egyrészt az összeíráskor, az összeíró személyes látogatásai során történhet meg, ekkor a leghatékonyabb a félreértések, elírások kiszűrése, lehetőség van azonnali korrekcióra. Másrészt az adatok csoportosítása, összegzése során, amit az összeíró végez el, történhet egyfajta önellenőrzés is, ez azonban nem mindig elég a hibák kiküszöbölésére. Harmadrészt a területi igazgatóságok munkatársai a kitöltött és összegyűjtött bizonylatokat a rögzítés előtt is ellenőrzik. Az összeírók figyelmét célszerű felhívni bizonyos gyakran előforduló hibákra már a kikérdezés előtt. Az utólagos hibajavítás a rögzített adatok esetén nehézkes és sok időt vesz igénybe, bár sok esetben ilyenkor is csak az összeíróval való konzultáció után tisztázható a hiba forrása.

##### Ellenőrzés az adatrögzítés közben és után

Az adatrögzítés során bizonyos számszaki hibákra, nagyságrendi eltérésekre fény derülhet, de lényeges hibaforrás maga az adatrögzítés is (elrögzítés, sorelcsúszás). Az automatikus hibajavítás, a rögzítőprogramba beépített összefüggések segítségével a hibák egy része kivédhető, mások viszont nem. A rögzített állomány ellenőrzése a területi igazgatóságokon történik, a szakfőosztály által leírt paraméterek alapján. A rögzítőprogramba beépített ellenőrzési szempontok lehetővé teszik az automatikus korrekciót

a rögzítés során. Az adatellenőrzés után még mindig van lehetőség utólagos helyesbítésre, ha az adat nyilvánvalóan hibás rögzítés eredményeként kerül be az állományba. Az adatminőség ellenőrzése az alapstatisztikák (munkatáblák) elkészülése után a minimum, maximum, átlag, előfordulási gyakoriság ellenőrzésével folytatódik a szakfősztályon. Itt a kétséges esetekben a bizonylat megtekintésével vagy az összeíróval konzultálva a háztartásazonosító alapján még mindig visszakereshető a hiba forrása. Természetesen ez a legidőigényesebb és legkörülményesebb javítási mód, ilyenkor csak a szélsőséges nagyságrendi hibák vagy adathiányos rekordok ismerhetők fel.

#### Ellenőrzés az éves kikérdezéskor (a havi adatok alapján)

Különleges ellenőrzést igényelnek a kétszeri éves kikérdezés bizonylatai. Ez esetben az összeírók rendelkezésére állnak a havi naplóvezetésből származó információk, melyekkel össze kell hasonlítaniuk az éves kikérdezéskor felvett adatokat. A havi naplóvezetéskor megfigyelt tételek egy részét év végén is össze kell írni. Figyelembe kell venni továbbá az adatok nagyságrendjét; ne kerüljenek egymásnak ellentmondó adatok rögzítésre. Ez a feladat az összeíróktól és a területi munkatársaktól fokozott gondosságot, az egyes családok gazdálkodásáról való áttekintést kíván, valamint szerteágazó ismereteket az előforduló problémák megoldásához.

#### Az adatok pótlása, imputálása

A kérdőívek, naplók kitöltöttsége sokszor az előzetes ellenőrzések ellenére sem teljes. A felvétel a havi naplóvezetésen kívül kétszeri év végi kikérdezésből áll, ahol megtörténhet, hogy az azonos tartalom ellenére a havi naplóvezetésből származó tételek az év végi kikérdezésben nem fordulnak elő. Ahol van valamely tételre havi naplóvezetésből származó adat, azokban a háztartásokban kell lennie a megfelelő éves adatnak is. Amennyiben nem szerepel, a program a háztartás havi adataiból automatikusan (a szakértők által leírt módszer szerint) éves adatot képez, és azt a megfelelő tételhez beírja. Az ún. részleges megtagadásnál, amikor a háztartások a havi naplóvezetést még elvállalták, de az éves kikérdezést nem (évente kb. 0,5%-a a felvételben ténylegesen közreműködők-

nek), az adatokat a pótlási algoritmus alapján a haviakkal pótoljuk. A tartós fogyasztási cikkek állományát jellemző mutató (100 háztartásra jutó db) csak a ténylegesen megfigyelt háztartásokra vonatkozik. Azoknál a háztartásoknál, ahol az éves kikérdezés meg hiúsult, mivel ebben az esetben havi adat nem áll rendelkezésünkre, a hiányzókat nem pótoljuk. Külső forrásból történő adatimputálás jelenleg a háztartás-statisztikában nincs.

### **2.2.3. Az adatok megbízhatósága**

A lakossági adatfelvételekre általánosan – nemzetközileg is – jellemző, hogy nem tartalmazzák, nem tartalmazhatják az egyes marginális rétegek, a lakáscímmel nem rendelkező hajléktalanok, a vándorélelmódot folytatók, a kérdezőbiztossal kommunikálni nem tudók, az elkülönülten élő leggazdagabbak adatait, továbbá bizonyos típusú adatok (jutalom, szeszésital-vásárlás stb.) bevétele különösen pontatlan. E felvételekben olyan tartalommal szerepelnek a jövedelmek, ahogyan azok a háztartások szintjén értelmezhetők, és olyan értékösszegekkel, ahogyan azt a lakosság bevallja. A legnagyobb hibaforrást azonban a mintának az a torzulása jelenti, amit az adatszolgáltatásban való részvétel nagyarányú megtagadása és a jövedelmek tendenciózus eltitkolása okoz. E jelenség a személyi jövedelemadózás bevezetését követően, a szürke- és feketegazdaság kiszélesedésével, a gazdasági helyzet rosszabbodásával a korábnál sokkal nagyobb méretűvé vált. 1996-ban a kijelölt háztartások 33%-a tagadta meg a felmérésben való részvételt.

Mind a felvételben való közreműködés megtagadása – ami tendenciózusan a magasabb jövedelműek körében gyakoribb –, mind pedig a jövedelmek eltitkolása – ami ugyancsak leginkább a magasabb jövedelműekre jellemző – végső soron egyaránt oda vezet, hogy a minta a valóságosnál kevesebb magas jövedelmű és a valóságosnál több alacsony jövedelmű háztartást tartalmaz. Eből az alábbiak következnek:

- A jövedelemskála felső részén a mintában egy-egy jövedelem-sáv kevesebb háztartásból áll, mint a valóságban, hiszen a mintából a magas jövedelmű háztartások egy része hiányzik. Így – népességötökben, tizedekben, huszadokban gondol-

kozva – lehetséges, hogy pl. a minta szerinti felső népességtized mutatószámai a valóságban inkább a felső népességötödöt jellemzik.

- A jövedelemskála alsó régióra ennek ellenkezője igaz: lehetséges, hogy a minta szerinti első népességtized mutatói a valóságban inkább az első huszadot, az első népességötöd mutatószámai inkább az első népességtizedet jellemzik.
- A minta a valóságosnál kisebbnek mutatja a jövedelem és fogyasztás átlagos adatait és lényegesen kisebbnek mutatja a jövedelmi és fogyasztási különbségeket.
- További következmény, hogy nem tudjuk elfogadható pontossággal megmondani, mennyien élnek valamely konkrét értéknél kisebb jövedelemből. Az azonban biztonsággal kijelenthető, hogy kevesebben, mint amennyit a minta mutat, hiszen a jövedelemskála alsó részén elhelyezkedő háztartásokból többen kerülnek be a mintába, mint amennyi a valóságos súlyarányuknak megfelelne.

A háztartás-statisztikai adatok csak ezen korlátokat szem előtt tartva használhatók. A jövedelemsávok jellemzőinek, az átlagoknak és a bizonyos jövedelemszint alatt élők számának időbeli változását a minta akkor tükrözi megfelelően, ha a vizsgált időtáv során érdemben nem módosult a torzulás mértéke. Ez rövidebb időtáv esetén inkább feltételezhető.

#### **2.2.4. Korrekciós eljárások**

A lakossági felvételekből származó reprezentatív adatállományok országossá tétele során háromféle korrekció hajtható végre: a teljeskörűsítés, a meghiúsulások miatti demográfiai, valamint jövedelmi és kiadási korrekciók.

### 2.2.4.1. Teljeskörűsítés, súlyozás

A reprezentatív felvételtől származó adatok országos szintre való felszorozására, teljeskörűsítésére súlyszámokat alkalmazunk megynként és településnagyság-kategóriánként.

A felvétel mintájának végső kiválasztási egysége a lakás: az adatgyűjtés a minta lakásaiban található összes háztartásra kiterjed. A minta lakásainak mindegyikéhez tartozik egy  $w_k$  mintasúly, és ez érvényes minden, a lakásban lakó háztartásra és személyre. Létszámadatokat a mintából

$$\hat{Y} = \sum_k w_k Y_k$$

alakban becslünk, ahol  $Y_k$  valamilyen megfigyelt ismérv értéke a  $k$ -ik lakásra vonatkozóan, és az összegzés a minta összes lakására vonatkozik; a teljes minta mellett itt annak meghatározott részmintái is szóba jöhetnek. Átlagokat, arányokat  $\hat{R} = \hat{Y} / \hat{X}$  alakban becslünk a mintából, ahol  $\hat{X}$  és  $\hat{Y}$  az előző képlet szerint meghatározott létszámbebecslések.

A  $w_k$  mintasúlyokat két lépésben határozzuk meg, az első lépést teljeskörűsítésnek, a másodikat korrekciónak nevezzük. A teljeskörűsítés során közvetlen, más szóval korrigálatlan mintasúlyokat határozzunk meg a mintavételi terv alapján, a

$$w(h) = L_h / l_h$$

összefüggés segítségével. ahol  $l_h$  a megfigyelt lakások száma a minta  $h$ -ik rétegében,  $L_h$  pedig az ehhez a réteghez tartozó lakott lakások száma az ország lakásállományában. A rétegeket a megyék, illetve a települések nagyságkategóriái határozzák meg, számuk 106. A lakott lakások  $L_h$  számát az

$$L_h = L_h^0 (1 - r_h)$$

összefüggéssel állapítjuk meg, ahol  $L_h^U$  a teljes lakásállomány nagysága (továbbszámított adat),  $r_h$  pedig az üres lakások aránya a lakások között a  $h$ -ik rétegre vonatkozóan. Az  $r_h$  arány megbízhatóan becsülhető a mintából, bizonyos esetekben azonban külső információval helyettesítjük.

#### 2.2.4.2. Demográfiai korrekció

A megtagadások következtében a felvételben közreműködő háztartások demográfiai tevékenység szerinti összetétele eltér a teljes körű statisztikákból származóktól. Ezért a háztartási költségvetési felvétel adatain a teljeskörűsítés mellett *demográfiai arányosítást* is végrehajtottunk. A demográfiai korrekció egy olyan matematikai-statisztikai módszerrel történik, amely a népszámlálás megyénként továbbvezetett, kor és nem szerinti adataival oly módon korigálja a felvétel személyi adatállományát, hogy az egy háztartáson belül lévő személyek azonos súlyt kapnak.

E módszer érzéketlen a háztartások átlagos taglétszámára, ezért 1996-tól a korrekciós eljárásba olyan korlátokat is beépítettünk, hogy a teljeskörűsített és a korigált háztartásszám lehetőleg azonos maradjon. További feltétel, hogy a felszorzó faktorok szóródása a megengedhető korlátok között maradjon.

A minta egyes rétegein belül minden lakáshoz ugyanaz a  $w(h)$  közvetlen mintasúly tartozik. Mivel a  $w(h)$  kiszámításánál a  $\ell_h$  csak a megfigyelt lakások számát jelenti, azok a lakások pedig, amelyekben nem sikerült az adatgyűjtés, itt figyelmen kívül maradnak, a meghíúsulásokat bizonyos mértékig a közvetlen mintasúly is ellensúlyozza.

A közvetlen mintasúlyok korrekciójának két célja van. Egyrészt tovább mérsékeli a meghíúsulás torzító hatását, másrészt biztosítja, hogy a főbb demográfiai megoszlások tekintetében a minta jól közelítse az ország népességét. A háztartási költségvetési felvételben a korrekció szempontjai a következők:

területi egységek (megyék),  
nemek és

korcsoportok (0–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–39,  
40–54, 55–59,  
60–69, 70–74, 75–X évesek).

A korrekció eredményeként az ezekkel az ismérvekkel meghatározott keresztosztályokban a mintából származó létszám-becslések megegyeznek a magánháztartásokban élő népesség továbbszámított létszámadatával. Ellentétben a közvetlen  $w(h)$  mintasúlyokkal, a végleges, korrigált  $w_k$  mintasúlyok a minta rétegein belül eltérhetnek egymástól, továbbra is érvényes azonban az a megállapítás, hogy a minta minden lakásában az ott lakó személyek, illetve háztartások súlya megegyezik a lakás mintasúlyával. A már említettek mellett további követelmény a korrekcióval szemben az, hogy a figyelembe vett területi egységekre vonatkozóan a lakott lakások állományának becslése ne változzon az eljárás során, tehát teljesüljön a

$$\sum w(h) = \sum_k w_k$$

összefüggés, ahol az összegzés mindkét oldalon a tekintett területi egység (megye vagy tájegység) mintához tartozó lakásaira vonatkozik. A jelenlegi gyakorlat szerint mind a népességszámokra, mind pedig a lakásszámokra vonatkozó külső információt évente egy alkalommal frissítik, a jövőben erre gyakrabban kerül majd sor. Ezek az információk a népszámlálás továbbvezetett lakásadatai, melyeknek felfrissítése évente egyszer történik, ezért a felvétel eszmei időpontjához képest egy évvel korábbi, tehát az 1996. évben az 1995. január 1-jei demográfiai adatokat használhatjuk fel a korrekció céljára. Amennyiben az aktualizálás negyedévenként megoldódik – és ennek a módszernek a fejlesztése jelenleg folyamatban van –, a korrekciót az eddiginél pontosabban lehet majd végrehajtani.

A mintasúlyokat az ún. általánosított iteratív skálázások módszerével<sup>6</sup> korrigáljuk, ennek lényege a következő. Kiindulva a területi egységek, nemek és korcsoportok által meghatározott keresztosztályokból, tekintsük mindazokat a mintához tartozó személyeket, akik egy adott keresztosztályhoz tartoznak. Szorozzuk meg e személyek mintasúlyát egységesen egy olyan arányossági tényezővel, hogy az így kapott létszámbecslés a keresztosztály szintjén egyezzen meg a külső információból származó, továbbszámított létszámadattal. Tekintsük ezután a minta lakásait, és az azokban lakó személyek súlyát helyettesítsük azok átlagával, annak érdekében, hogy az egyes lakásokban minden személynek azonos súlya legyen. Visszatérve az előző lépéshez, ismételjük ezeket mindaddig, amíg a súlyok gyakorlatilag már nem változnak tovább.

Az iteratív skálázások módszerének alkalmazásánál kellő figyelmet kell fordítani arra, hogy a korrigált súlyok között sem szélsőségesen alacsony, sem pedig szélsőségesen magas értékek ne forduljanak elő. A háztartási költségvetési felvétel mintájának viszonylag kis elemszáma miatt ezt a korrekcióban szereplő keresztosztályok területi irányú aggregálásával lehet elérni, területi részletezés helyett célszerűen tájegység szerinti bontást kell alkalmazni. A közvetlen, valamint a korrigált súlyok nagyság szerinti megoszlásának a tanulmányozása arra mutatott, hogy alkalmas alsó-, illetve felső határok kijelölésével az összes súly 1-1%-át kitevő legalacsonyabb, illetve legmagasabb értékek kiküszöbölhetők, és így minden vonatkozásban kielégítő súlyrendszert lehet kialakítani.

#### 2.2.4.3. Jövedelmi és kiadási korrekció

Ilyen korrekciók 1996-ig megfelelő külső információk hiánya miatt nem történtek. Jelenleg folynak olyan módszertani kutatások az 1996-os jövedelemfelvétel adatainak felhasználásával, amelynek célja a „valóságosabb” jövedelemviszonyokat tükröző adatokhoz

---

<sup>6</sup> Darroch, J.N. - Ratcliff, D.: Generalized iterative scaling for log-linear models. *Ann. Math. Statistics*, 43. (1972), 1470-1480., és Mihályffy László: Meghiúsulások kompenzálása lakossági felvételekben: egy speciális lineáris inverz probléma. *Sigma XXV.* (1994), 191-202.

való hozzájárulás. Amennyiben sikerül ilyen módszert kialakítani, a jövőben a HKF jövedelmi részénél is alkalmazzuk majd.

### ***2.2.5. A becslés pontosságának vizsgálata, a mintavételi hiba***

A mintából történő becslés hibájának számítása az ún. „jackknife” módszerrel történik. Az alkalmazott VPLX-szoftvert Robert E. Fay (Bureau of Census, Washington D.C.) fejlesztette ki, a munkaerő-felmérésben és a háztartás-statisztikai felvételben egyaránt ezzel a módszerrel készül el a hibaszámítás.

A becslés pontosságát, megbízhatóságát, néhány kiemelt fogyasztási és jövedelmi főcsoport esetén a következő tábla mutatja

4. tábla A háztartás-statisztikai adatok mintavételi hibája az 1995. évi<sup>7</sup> átlagok esetében

| Tétel megnevezése                           | Átlag, Ft | Standard | Abszolút | Relatív |
|---|-----------|----------|----------|---------|
|   |           |          |          |         |
| Élelmiszerek (ht.-on belül)                 | 63 206    | 489      | 958,9    | 1,5     |
| Étkezések (ht.-on kívül)                    | 3 944     | 105      | 206,5    | 5,2     |
| Élelmiszerek összesen                       | 67 150    | 504      | 987,5    | 1,5     |
| Élvezeti cikk                               | 11 238    | 143      | 279,7    | 2,5     |
| Ruházkodási cikk                            | 11 666    | 221      | 432,5    | 3,7     |
| Nagy értékű, tartós fogy. cikk              | 8 249     | 449      | 879,2    | 10,7    |
| Egyéb fogyasztási iparcikk                  | 47 872    | 494      | 967,9    | 2,0     |
| Lakásépítés, ingatlanvásárlás               | 13 344    | 868      | 1 702,2  | 12,8    |
| Szolgáltatás                                | 35 244    | 635      | 1 244,1  | 3,5     |
| Ruházkodás                                  | 11 867    | 221      | 434,0    | 3,7     |
| Lakásfenntartás                             | 31 669    | 306      | 599,8    | 1,9     |
| Háztartás- és lakásfelszerelés              | 9 946     | 223      | 437,8    | 4,4     |
| Egészségügy, testápolás                     | 8 606     | 177      | 346,5    | 4,0     |
| Közlekedés, hírközlés                       | 23 030    | 580      | 1 136,6  | 4,9     |
| Művelődés, üdülés, szórakozás               | 12 055    | 415      | 812,8    | 6,7     |
| Egyéb személyes célú kiadás                 | 5 858     | 150      | 294,1    | 5,0     |
| Családi, várandóssági pótlék                | 10 662    | 177      | 347,2    | 3,3     |
| Mezőgazdasági eladásból<br>származó bevétel | 7 528     | 466      | 912,9    | 12,1    |
| Saját termelésű fogyasztás,<br>ajándék      | 17 251    | 412      | 808,5    | 4,7     |
| Pénzbeni termelési ráfordítás               | 6 671     | 296      | 579,3    | 8,7     |
| Főállású munkaviszony bruttó<br>jövedelme   | 121 942   | 2 185    | 4 281,9  | 3,5     |
| Vállalkozásból származó jövedelem           | 11 197    | 797      | 1 563,0  | 14,0    |
| Nyugdíj, járadék                            | 52 414    | 978      | 1 916,1  | 3,7     |
| Gyes, gyet                                  | 1 731     | 99       | 194,6    | 11,2    |
| Munkanélküli-járadék                        | 2 466     | 126      | 246,1    | 10,0    |
| Munkanélküliek jövedelempótló<br>támogatása | 1 522     | 88       | 173,0    | 11,4    |

<sup>7</sup> A hibaszámításkor az 1996. éves adatok összesítése még nem állt rendelkezésre.

5. tábla Létszám adatok becslési pontossága, mintavételi hibája az 1995. évre

| Tétel megnevezése                | Átlag <del>X</del> | Standard | Abszolút  | Relatív |
|----------------------------------|--------------------|----------|-----------|---------|
|                                  |                    |          |           | hiba    |
| Alk.-ban állók, szöv. tagok      | 3 030 164          | 65 693   | 128 758,3 | 4,2     |
| Egyéni és társas vállalkozók     | 313 035            | 16 110   | 31 575,6  | 10,1    |
| Szülési szabadságon levők        | 28 346             | 4 098    | 8 032,1   | 28,3    |
| Segítő családtagok               | 16 794             | 3 005    | 5 889,8   | 35,1    |
| Aktív keresők összesen           | 3 388 339          | 71 434   | 140 010,6 | 4,1     |
| Ebből férfiak                    | 1 829 557          | 41 899   | 82 122,0  | 4,5     |
| nők                              | 1 558 782          | 35 383   | 69 350,7  | 4,5     |
| Foglalkoztatott nyugdíjasok      | 57 121             | 6 158    | 12 069,7  | 20,9    |
| Nem fogl. nyugdíjasok            | 2 720 141          | 56 611   | 110 957,6 | 4,1     |
| Nyugdíjasok összesen             | 2 777 262          | 57 383   | 112 470,7 | 4,1     |
| Ebből férfiak                    | 1 148 698          | 28 488   | 55 836,5  | 4,9     |
| nők                              | 1 628 564          | 34 870   | 68 345,2  | 4,2     |
| Rendsz. szoc. segélyezettek      | 3 782              | 2 123    | 4 161,1   | 46,8    |
| Regisztrált munkanélküliek       | 194 382            | 11 597   | 22 730,1  | 11,7    |
| Nem regisztrált munkanélküliek   | 458 603            | 21 238   | 41 626,5  | 9,1     |
| Munkanélküliek összesen          | 652 985            | 25 721   | 50 413,2  | 7,7     |
| Ebből férfiak                    | 400 985            | 18 734   | 36 718,6  | 9,2     |
| nők                              | 252 000            | 12 345   | 24 196,2  | 9,6     |
| Gyeden lévők                     | 145 892            | 9 377    | 18 378,9  | 40,0    |
| Gyesen lévők                     | 131 544            | 8 682    | 17 016,7  | 13,3    |
| Gyeten lévők                     | 31 031             | 3 856    | 7 557,8   | 24,4    |
| Vagyonukból élők                 | 17 080             | 3 376    | 6 617,0   | 38,7    |
| Felnőtt eltartottak              | 354 498            | 16 594   | 32 524,2  | 9,5     |
| Nem tanuló 0–14 évesek           | 845 216            | 30 886   | 60 536,6  | 7,2     |
| Általános iskolások              | 1 034 583          | 33 951   | 66 544,0  | 6,4     |
| Szakmunkásk., szakisk. tanulók   | 193 832            | 11 015   | 21 589,4  | 11,1    |
| Középiskolai tanulók             | 393 140            | 17 056   | 33 429,8  | 8,5     |
| Felsőfokú tanintézetek hallgatói | 130 593            | 9 398    | 18 420,1  | 14,1    |
| Tanulók összesen                 | 1 752 148          | 46 985   | 92 090,6  | 5,3     |
| 8 általánosnál kevesebb          | 2 875 694          | 72 561   | 142 219,6 | 4,9     |
| 8 általános                      | 2 697 720          | 63 786   | 125 020,6 | 4,6     |
| szakmunkásképző iskola           | 1 708 086          | 44 641   | 87 496,4  | 5,1     |
| szakiskola                       | 134 677            | 9 122    | 17 879,1  | 13,3    |
| gimnázium                        | 794 913            | 25 140   | 49 274,4  | 6,2     |
| szakközépiskola                  | 1 147 162          | 34 365   | 67 355,4  | 5,9     |
| főiskola                         | 478 382            | 18 323   | 35 913,1  | 7,5     |
| egyetem                          | 263 143            | 14 551   | 28 520,0  | 10,8    |

## **3. A FELVÉTEL VÉGREHAJTÁSA**

### **3.1. Az adatfelvétel**

#### **3.1.1. A kérdezőbiztosok tevékenysége**

A lakossági, önkéntes adatgyűjtéseknél alapvető fontossága van az összeíró személyének, személyiségének. A véletlenszerűen kiválasztott háztartással kapcsolatot teremteni, a megkérdezetteket rávenni az adatszolgáltatásban való részvételre kétségtelenül nagy megterheléssel jár, időigényes, és komoly pszichológiai felkészültséget, rábeszélő képességet igényel. Meg kell találni a megfelelő hangot a különböző kultúrájú, életstílusú, értékrendű személyekkel való kommunikációhoz, meg kell értetni velük a statisztikai adatszolgáltatás fontosságát, bizalmat kell ébresztenie az összeírónak önmaga iránt, hiszen a folyamatos kapcsolattartás során a családok életébe olyan szintű betekintést nyer, amely leginkább baráti viszonyban képzelhető el. A nagy tapasztalattal rendelkező összeírók azoknál, akik eleve nem zárkóznak el az adatszolgáltatástól, általában sikerrel oldják meg ezt a feladatot. A háztartások naplóvezetési tevékenységének ellenőrzése, felülbírálása különösen nagy körültekintést és tapintatot igénylő feladat, ennek lelkiismeretes elvégzése nagymértékben csökkenti a hibalehetőségeket, javítja az adatminőséget.

Egy hónapban egy-egy összeíró havonta 4 alkalommal látogatja meg a háztartást, segíti, ellenőrzi a naplóvezetést, a kitöltöttséget, összesíti a saját termelésből történő fogyasztás adatait, majd a hónap végén a naplóból kigyűjti és csoportosítja az adatokat. A csoportosítás alapján a kódfűzetbe írja, majd összesíti a részletes adatokat.

Mivel a felvétel „jóságát” a terepmunka határozza meg, a megfelelő összeírók kiválasztása, képzése és továbbképzése, munkájuk elismerése alapvető jelentőséggel bír.

#### **3.1.2. A kikérdezettek tevékenysége**

A háztartási naplót többtagú háztartásoknál rendszerint a háztartás gazdálkodását legjobban áttekintő személy (háziasszony) vezeti,

egytagú háztartások esetén az, aki a lakásban él. A naplóvezetés különösen bonyolult ott, ahol több család alkot egy háztartást. Egyes országokban bevált módszer, hogy a 16 éven felüli személyek (háztartástagok) külön naplót vezetnek, sőt minden egyes további kiadási naplóért ajándékot kapnak a naplóvezetők (pl. Dániában). A felvételben részt vevők között számos országban ajándékokat vagy készpénzt sorsolnak ki. Hazánkban az egy hónapon át tartó háztartási naplóvezetésért és az ezt követő kétszeri éves adatszolgáltatásért a megkérdezettek jelképes összegű készpénzt kapnak.

### **3.2. Az adatgyűjtés, a kikérdezés menete**

*Naplóvezetés:* az adatszolgáltatóként beszervezett háztartások a kérdezőbiztostól megkapják a háztartási naplót és a naplóvezetésre vonatkozó utasításokat. Ezután a háztartás egy tagja önállóan vezeti a naplót, napról napra részletesen, egymás utáni sorrendben. Az összeíró ezen kívül a hónap folyamán legalább négy alkalommal meglátogatja a naplóvezetőket és ellenőrzi, segíti a napló kitöltését, ahová a bevételeket és nagyobb, rendszeres kiadásokat fajtánként csoportosítva, a napi kiadásokat időrendi sorrendben, részletesen kell feljegyezni.

A saját termelésből elfogyasztott élelmiszerek, zöldség, gyümölcs, húsfélék mennyiségét a háztartások az összeíró segítségével hetente megbecsülik. A mennyiséget az összeíró bejegyzi a háztartási napló erre szolgáló rovataiba. Ez tisztított, ténylegesen elfogyasztható mennyiséget jelent, amit az átszámítási kulcsok segítségével az összeíró számít ki, és minden hét végén összesít. Ehhez szükséges az aktuális helyi piaci árak ismerete, melyet az összeíró a naplóvezetővel konzultálva vagy a helyszínen tájékozódva gyűjt össze. A naplóban regisztrált mennyiségek és a helyi piaci árak szorzata – amit az összeíró számít ki – adja a saját termelésből származó fogyasztás értékét az egyes élelmiszerfajtákból.

A naplóvezetéshez tartozik 1996 eleje óta egy új kérdés: a válaszadóknak egy összegben meg kell becsülniük, hogy mennyi a nagyon szűkös, a szerény, az átlagos, a jó és a nagyon jó megélhetéshez szükséges havi összeg. (Becsült megélhetési költség.)

*Demográfiai, háztartási jellemzők regisztrálása:* ezt a kikérdező végzi, a naplóvezetési időszak elején a háztartástagok mind-egyikének személyi adatait és a lakás, a háztartás egyéb jellemzőit írja össze. E célra a naplón kívül külön füzet (háztartásinaplóbetét) szolgál.

*Év végi kikérdezés I.:* az év valamely hónapjában naplót vezető háztartások mindegyikét az év utolsó hetében felkeresik az összeírók, hogy az egész év során előforduló nagyobb kiadásait és a tartós fogyasztási cikkek állományát feljegyezzék. A tartós fogyasztási cikkek választékának bővülése, új eszközök, berendezések, használati tárgyak elterjedése miatt a HKF-nek ez a része az elmúlt 4-5 év során folyamatosan bővült.

*Év végi kikérdezés II. (A jövedelmi adatok kikérdezése):* ennek időpontja a referencia-időszakot követő naptári év első negyedének vége, amikor a háztartások rendelkezésére állnak az előző évi jövedelmi bizonylatok; és 1995-től minden háztartástagot érint, aki a háztartáshoz tartozik (korábban csak a 14 éven felüli személyek jövedelmeit kérdezték ki). A személyhez kapcsolódó tételes jövedelemelszámolást az adóív vagy a munkáltatói igazolás felhasználásával könnyíthetjük meg, amelynek szerkezetét nagyrészt követi a háztartás-statisztikai adatlap ezen része. A háztartás egésze által közösen, nem elkülöníthetően kapott jövedelmeket, bevételeket is ezen a nyomtatványon kell elszámolni.

A naplóból és a háztartási, személyi adatokat tartalmazó naplóbetétből az összeíró gyűjti ki tételesen, a feldolgozás csoportosításának megfelelően a jövedelmi és kiadási adatokat, valamint az egyéb kiegészítő információkat, s ezeket a kódfüzetbe átvezeti. E bizonylat (kódfüzet)<sup>8</sup> alapján történik a későbbiekben az adatok rögzítése, melyet a területi igazgatóságok munkatársai (nem az összeírók) végzik.

---

<sup>8</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 43-83.old., KSH, Budapest, 1995.

### **3.3. A háztartási költségvetési felvétel szervezése, munkafázisai**

#### Adatáramlási útvonalak

1. A mintavételi terv és a mintakiválasztás a KSH Népszámlálási Főosztályának feladata.

2. A címek kiosztását és a felvétel lebonyolítását, a beérkezett kérdőívek ellenőrzését, rögzítését stb. a területi igazgatóságok végzik a központ útmutatásai alapján.

Az összeírók kiképzését, oktatását és a kikérdezés lebonyolításához szükséges technikai szervezőmunkát a területi apparátus intézi. Mintegy 300 összeíró áll munkakapcsolatban<sup>9</sup> a KSH-val, egy részük más lakossági felvételekben is közreműködik.

3. Az összeíráshoz szükséges kérdőíveket, útmutatókat, segédleteket a Háztartási-, Jövedelem- és Fogyasztásstatisztikai osztály készíti el.

4. Az adatgyűjtés a kijelölt településeken folyik.

5. Az adatok előkészítése, editálása, rögzítése, az aggregált adatállományok elkészítése a területi igazgatóságokon történik, Blaise-programmal. Ellenőrzés után, negyedévenként, a negyedévet követő hó végén a területi adatfile-ok, az év végi kikérdezés adatai pedig a kikérdezés befejezése után egy hónappal, on-line adattovábbítással érkeznek az Informatikai Főosztályra.

6. Az országos adatállomány kialakítása és az országos adatokból alapstatisztikák, ellenőrzési táblák készítése az Informatikai Főosztályon zajlik. A táblázást, az adatok alapvető feldolgozását és a képzett változók előállítását az Informatikai Főosztály munkatársai végzik a szakfőosztályon elkészített specifikációk, megrendelések alapján. A központi adatfeldolgozás SAS-szoftver alkalmazásával,

---

<sup>9</sup> Az összeírók nem a hivatal alkalmazottai, a KSH-val szerződéses jogviszonyban állnak.

illetve az 1996 óta először működő negyedéves feldolgozási rendszer tábláit TPL táblázó programmal készítik, nagyban lerövidítve ezzel a kiadvány előállításához szükséges időt.

7. Az összesített adatok ellenőrzése alapstatisztikák alapján, közlési táblák megrendelése, elemzés, publikációk készítése a szakfőosztály feladata.

#### Publikációk:

A „Családi költségvetés” c. kiadvány megjelenése a felvétel befejezését követően fél év múlva várható, köszönhetően az adatfeldolgozás technikájának utóbbi két év során bekövetkezett jelentős fejlődésének. E kétnyelvű (magyar-angol) kiadvány nemcsak kb. 150–200 oldalnyi táblázatos részt, hanem elemzést és részletes módszertani leírást tartalmaz. Jelenleg a hivatal e kiadványt a hagyományos formában történő publikálásával egyidőben mágneslemezen (floppy disk) is megjelenteti.

Az adattár a háztartások adatait táblázatos formában, azonos tartalommal, az alábbi csoportosításokban tartalmazza:

- az összes háztartás adatai a népesség egy főre jutó személyes célú (nettó) jövedelme alapján képzett decilisek,
- az aktív, illetve inaktív háztartások adatai a népesség egy főre jutó személyes célú (nettó) jövedelme alapján képzett decilisek,
- az aktív kereső, illetve a nyugdíjas háztartásfővel rendelkező háztartások, valamint a gyermekes háztartások adatai a népesség egy főre jutó személyes célú (nettó) jövedelme alapján képzett decilisek,
- az összes háztartás adatai gyermekszám,
- az összes háztartás adatai a háztartásfő jövedelemszerző tevékenysége (gazdasági aktivitási kategóriái),
- az összes háztartás adatai a háztartásfő korcsoportja,
- az összes háztartás adatai tájegységek (régiók),
- az összes háztartás adatai a népesség egy főre jutó személyes célú kiadása alapján képzett decilisek szerint.

A háztartás-statisztika negyedéves feldolgozásának eredményei „Negyedéves háztartás-statisztikai közlemények” címen, a negyedévet követő harmadik hónapban jelennek meg. A negyed-

éves kiadvány alapvetően eltérő, összevontabb csoportosításokat tartalmaz mind a kiadási, mind pedig a jövedelmi tételek esetén, célja a rövid távon is kimutatható tendenciák vizsgálata, illetve az előző év azonos időszakával való összehasonlítás.

## **4. A MAGYAR HÁZTARTÁSI KÖLTSÉGVETÉS MÓD- SZERTANI ÖSSZEHASONLÍTÁSA AZ EUROSTAT- AJÁNLÁSOKKAL**

A háztartási költségvetési felvételek egységesítése az EU-n belül sem megoldott, a felvételek közötti harmonizáció még csak kezdeti stádiumban van.<sup>10</sup>

A harmonizáció célja a minden országban azonos tartalmú, közös változólista elkészítése az országok közötti összehasonlításokhoz. Az egységesítés a különböző országok felvételeinek eltérő sajátosságait, nemzeti karakterét megőrizve a felvételek bizonyos alapvető szintű tartalmi egyeztetésére irányul.

### **4.1. A felvétel jellege**

A magyar háztartás-statisztika éves megfigyelési jellegű, folyamatos, ez az Eurostat-ajánlással összhangban áll. Az egyes országok gyakorlata nagyvonalakban megegyezik, de egységes módszer ezen a téren még az EU-országokban sincs. A felvétel helyi jellegzetességeit e helyen ismertetni nincs módunk, alapvonalaiiban mindenütt az egy évig tartó megfigyelés valósul meg, de ezek közül két hétig tartó naplóvezetés és folyamatosan egy éven át tartó is előfordul. Naplóvezetést kiegészítő év végi interjú gyakorlata az országok nagy részében nincs. A felvétel gyakoriságát tekintve a kettő közötti intervallum egy évtől tíz évig (Spanyolország) terjed, bár ez utóbbi esetben a minden jellemzőre kiterjedő tízévenkénti ún. „main survey” mellett részleges felvételt gyakrabban is végrehajtanak.

### **4.2. Mintavétel, mintanagyság**

A mintakiválasztás bázisa országonként eltérő, a census, a továbbvezetett népességadatok és adminisztratív regiszterek egyaránt adatforrássul szolgálhatnak. A mintanagyság tekintetében nincs egységes ajánlás, 5000–10 000 háztartás az ideális, bár en-

---

<sup>10</sup> Ld. Family Budget Surveys in the EC: methodology and recommendations for harmonisation. Eurostat, Luxembourg. (Szerk.: V.Verma)

nél kisebb is kielégítően használható, főleg kis országok esetén, ahol a teljes mintának csak egy részén hajtják végre az adott évben a felvételt.

A mintavétel módszere hazánkban követi az Eurostat-ajánlásokat, ugyanígy a rétegzés, a kiválasztás és a pótlás tekintében is.

### **4.3. Válaszadási arány, meghiúsulások kezelése**

Az előzetes címbejárás rendszere, amelyre a válaszadási arány javítása érdekében a megtagadók pótlásához van szükség, kielégíti az Eurostat-ajánlások azon kritériumát, mely szerint az ilyen esetekben a legcélravezetőbb módszer a személyes kontaktus, valamint olyan listák alkalmazása, ahol az alapadatok már rendelkezésre állnak. Az általunk megvalósított címbejárás módszere, amelytől a gyakorlatban az elmúlt évek folyamán csak 1993–1995 között tértünk el<sup>11</sup>, ezt a kritériumot kielégíti. A meghiúsulások részletes regisztrálása a meghiúsulás okai szerint, szintén Eurostat-követelmény, ezt a hazai gyakorlat is képes biztosítani. A meghiúsulásokat az összeírók annak okai szerint hétféle kóddal jelölhetik (üres lakás, tartós távollét, megtagadás, megszűnt lakás, elköltözés, egyéb ok: válaszadásra képtelen személy stb.) és ezekről rendszeresen jelentéseket kell küldeniük a területi igazgatóságoknak, illetve a központba.

### **4.4. A megfigyelés egysége**

Minthogy a megfigyelés és később az elemzés egysége a háztartás, fontos a háztartás fogalmának egységes szemléletű meghatározása.

A háztartás definíciójának az EU-országokban az alábbi feltételeket kell egyidejűleg kielégítenie. Eszerint a háztartás (1) együttélő személyekből áll (akik közösen használnak egy lakóegységet),

---

<sup>11</sup> 1993 és 1995 között nem volt olyan címbejárás, amely a háztartások alapvető jellemzőit is rögzítette volna, ezért a megtagadások következtében a résztvevő háztartások demográfiai összetétele a nem szisztematikus pótlások miatt rendkívüli mértékben eltolódott a nyugdíjas háztartások felé.

(2) akik a mindennapi létfenntartási és az ételmezési költségeket megosztják,

(3) jövedelmüket és más forrásaikat közösen használják, és

(4) közöttük családi (rokon) vagy egyéb (érzelmi) kapcsolat van.

Ennek a definíciónak a magyar háztartás-statisztikában (és a népszámlálásban) használt háztartásfogalom is megfelel.

Egyes országokban számos eltérés fordul elő abban a tekintetben, hogy kit tekintenek a háztartás tagjának (például minek minősítik az ideiglenesen távol lévőket, a háztartással élő személyzetet, alkalmazottakat, az átmenetileg a háztartásban élő vendégeket, látogatókat), de a fenti négy kritériumot minden esetben kielégíti a háztartás fogalma.

A csoportosításokhoz és a további elemzésekhez a feldolgozások során fontos továbbá a háztartáson belül egy referencia-személy, a háztartásfő kijelölése. Ennek az EU-országokon belül számos változata fordul elő. A háztartásfő lehet a főkereső (Belgium, Spanyolország, Dánia), a lakás tulajdonosa vagy bérlője (Hollandia, Egyesült Királyság), a legidősebb aktív férfi (Franciaország) vagy a fő döntéshozó személy (Görögország).

Magyarországon a háztartásfő a férfi családfő, vagy több család esetén a legidősebb férfi családfő, egyszülős családon belül a szülő (nő is lehet), minden más esetben a nem, a kor és az aktivitás a kiválasztási sorrend.

#### **4.5. A felvétel technikája, naplóvezetés, kikérdezés, regisztrálás**

A felvételben szereplő mindennapi fogyasztási tételek ajánlott megfigyelési ideje 2 hét, de ettől eltérő megoldások is vannak. A magyar fogyasztási szokásoknak az egy hónapos naplóvezetési periódus jobban megfelel. Azokban az országokban, ahol külön kiadási (Family Expenditure Survey) és ételmiszer felvétel (Food Survey) létezik (Nagy Britannia, Canada, USA) a rövidebb időtartam is elégséges. Az ilyen jellegű felvételekben általában az étel-miszerfogyasztás értékét a fogyasztási kiadások részletes regisztrálása mellett egy összegben becslik, míg a részleteket az étel-miszerfogyasztási felvétel tartalmazza.

A megfigyeléseknek három fő típusa létezik, az intenzív, nagyon intenzív és a kevésbé intenzív naplóvezetés, valamint az

interjú (egyszeri kikérdezés), s ezek különböző kombinációit alkalmazzák az európai országok a gyakorlatban, a folyamatos éves naplóvezetéstől (Belgium) az év egy-egy hetére vonatkozó naplóvezetésig (Spanyolország).

A megfigyeléseket kiegészítő – alkalmoszerű – kikérdezések hasznosságát az ajánlások nagyra értékelik, de nem mindenütt alkalmazzák, mivel úgy vélik, a megkérdezettek számára túl megterhelő lenne. A visszatekintési periódus időtartamára ez esetben maximum egy hónapot ajánlanak, a ritkábban vásárolt tételek kikérdezését közvetlenül az intenzív (naplóvezetési) periódus utánra időzítik. Az egy éves hosszúságú visszatekintést nem ajánlják. Ettől a gyakorlatban számos eltérés létezik. A tartós fogyasztási cikkek esetében magyar háztartás-statisztika számára nagy jelentőségű az éves visszatekintés, mivel tapasztalataink szerint, bizonyos tételek bevallási pontossága itt jobb.

A naplóvezetést tekintve kétféle megoldás lehetséges: az egyszerű, mindennapos regisztrálású, folyamatos típusú napló, amelyben minden kiadást időrendben jegyez fel a megkérdezett, és ez rendszerint a háztartás gazdálkodásáért felelős személy (háziasszony); vagy az előre beosztott, csoportosított (a feldolgozási csoportosításoknak megfelelő) rovatokat tartalmazó füzet, ahová összegeket, mennyiségeket kell feljegyezni. Ilyenek pl. a Hollandiában vagy Kanadában használatos naplók. A háztartási napló magyarországi változata intenzív, folyamatos típusú, mivel a bevételek és a kiadások naponta, a vásárlás sorrendjében vannak regisztrálva. A végén külön rovat tartalmazza a saját termelésű fogyasztás értékelését. Kitöltését tekintve a napló vegyes típusú, mivel az utóbbi adatokat az összeíró írja be és számítja át a heti egyszeri személyes kikérdezéskor, a napló többi része saját kitöltésű, az összeíró csak ellenőrzi és segíti a kitöltést. Egyes európai országokban (pl. Hollandia) a napi és a nagyoösszegű kiadások számára külön füzetet használnak, hasonlóan a nyaralási kiadások felírásához is (holiday booklet), másutt a 14 éven felülieknek külön kiadási füzetkéjük van (Nagy-Britannia). Hazánkban a jelenlegi gazdasági helyzetben egyik megoldást sem tartjuk követhetőnek, mivel számunkra sokkal nagyobb jelentősége van a saját termelésű fogyasztás és a lakossági transferek számbavételének, ezek a megélhetés szempontjából sok esetben igen jelentős tételek lehetnek.

A napló bevételi és kiadási oldalai tételes, mérlegszerű elszámoláson alapulnak, mely szintén Eurostat-ajánlás. A jövedelmek egyszeri kikérdezésekor egyéni kérdőíveket használunk. A háztartási szintű kikérdezés mellett ez is szerepel az Eurostat ajánlásai között.

A kitöltési utasítások elsősorban az összeíró számára, főleg a feldolgozást megelőző csoportosításokhoz szükségesek. A naplóvezetést megnehezítené ezek értelmezése és követése. Jelenleg a fogyasztási adatok csoportosítása, fogalmi elhatárolása tér el az EU-ajánlásoktól, az ajánlott COICOP fogyasztási nomenklatúra bevezetése folyamatban van, az 1997. évi COICOP alapú próbafelvételhez a kódfüzet átdolgozás elkészült.

#### 4.6. A megfigyelt változók jellege

A háztartás-statisztikai felvételből származó jellemzők (a számbavehető mennyiségi tételek, kiadási összegek) a legfontosabb élet-színvonal-mutatók, s kiemelt fontosságúak az európai gyakorlatban is.

A felvételek során az alapvető személyi jellemzőket (életkor, foglalkozás, iskolázottság) minden ország esetében megfigyelik, a lakáskörülményekről, a lakásfelszereltségről, a nyaralásról, a közlekedésről és egészségi állapotról gyűjtött adatok országonként eltérő mélységűek. Az egészségi állapottal kapcsolatos kérdések az EU-országok gyakorlatában a háztartás-statisztikai kérdőíven részletesen szerepelnek, a magyar háztartási költségvetési felvételben nem.

Az európai gyakorlatban a háztartási fogyasztás koncepciója alapján három különböző típusú számbavételi elv létezik:

- a háztartási fogyasztási kiadások (*household consumption expenditure*) elve szerint, mely az ILO-ajánlásokkal is megegyezik, a háztartási fogyasztás tartalmazza egyrészt a pénzbeni kiadásokat, javak és szolgáltatások vásárlását, a tulajdonos által lakott saját lakás számított lakbérét, a saját termelésű fogyasztás értékét, a munkaviszonnyal kapcsolatos természetbeni vagy ingyenes juttatások értékét, továbbá a más forrásból (állami vagy magán) kapott ilyen juttatásokat is, míg
- az összes háztartási kiadás (*total household consumption*) koncepciója szerint a háztartási fogyasztás a vásárlásokon kívül csak

egyes nem-fogyasztási jellegű kiadásokat tartalmaz, a felhalmozási jellegűek, úgymint a megtakarítások, befektetések és hiteltörlesztések, valamint a természetben kapott társadalmi szolgáltatások értéke nem tartozik a megfigyelés körébe. Még ennél is szűkebb körű

– a monetáris kiadások (*monetary expenditures*) definíciója, mely a háztartási kiadások körébe tartozónak csak a pénzbenieket tekintti.

Hazánkban a háztartási fogyasztás számbavételi módszere a *total household consumption*-nak felel meg leginkább a felsoroltak közül, bár attól számos részletben eltér.

A háztartások végső felhasználásának a lehető legteljesebb mérésére a háztartási költségvetések alapján az Eurostat-ajánlásokban a következő három fontos fogalom kiemelten is szerepel:

- az imputált lakbér,
- a hitelre történő vásárlások (hire purchase),
- a saját termelésű fogyasztás értékelése.

Az imputált lakbérre, avagy saját tulajdonú lakások számított lakbérére vonatkozó Eurostat-ajánlás a következő:

– A tulajdonos által lakott és a térítésmentesen használt (rent-free) lakásoknál kell alkalmazni.

– Ideálisan a jelzálog nettó értéke vagy a lakástulajdonosok által hasonló lakásért kapott bér, illetve ennek megfelelő összeg kellene, hogy legyen.

– Amennyire csak lehetséges, ajánlatos a rétegzés módszerét – vagyis azonos helyen fekvő, elhelyezkedésű, nagyságú lakások lakbérének figyelembe vételét – követni. Azokban az esetekben, ahol erre nincs lehetőség vagy nem reális a saját tulajdonú lakások nagy előfordulási gyakorisága miatt, szakértői vagyoneértékelés vagy becslés is elfogadható. Legvégső esetben a háztartás által becsült összeg is megfelel.

– Az ily módon becsült összeg minden esetben a végső fogyasztásba és az összes háztartási jövedelembe is beleszámítandó.<sup>12</sup>

---

<sup>12</sup> A módszer részletes ismertetése megtalálható V.Verma: Calculation of the Imputed Rent, Eurostat módszertani kiadványban.

Az eljárást hazánkban a háztartás-statisztikában nem alkalmazzák. A fogalom csak a nemzetgazdasági elszámolások rendszerében használatos. Számításának bevezetése megfontolandó, de jelenleg nem szerepel terveink között.

A hitelre történő vásárlásokra vonatkozó ajánlás a következő:

- a vásárolt cikket a vásárlás időpontjában (a hozzájutáskor) kell számbavenni,
- a számbavétel teljes áron történik, leszámítva a hitel kamatait,
- a teljes fogyasztói árat a végső fogyasztáshoz kell számítani,
- a kifizetett részleteket és a hátralékot is regisztrálni kell.

A magyar háztartás-statisztika ezekkel az elvekkel összhangban a vásárolt cikket a tényleges fogyasztói áron veszi számba, a kiadások között a több évre áthúzódó tételeknél csak az adott évben ténylegesen kifizetett összeget regisztrálja, mely esetben a beszerzési ár, a kamatokat is tekintetbe véve, a kifizetett összegnél kisebb is lehet.<sup>13</sup>

Az építési, ingatlanvásárlási hitelek esetében a vissza nem térítendő hitel (szociálpolitikai kedvezmény) nem számít hitelnek. Egyebekben a vásárláskor kifizetett összegből a hitel értékét a számbavételkor le kell vonni.<sup>14</sup>

A saját termelésű fogyasztás koncepciója a magyar háztartás-statisztikában megegyezik az Eurostat-ajánlással. Az egyetlen eltérés, hogy a saját üzletből, üzleti tevékenységből, vállalkozásból származó fogyasztást nem, csak a mezőgazdasági termelésből származót veszi számba. Nem tartalmazza továbbá mint saját szolgáltatás fogyasztását a saját kezűleg végzett munkákat, ház körüli javításokat, építkezést, mezőgazdasági tevékenységet.

További fontos számbavételi kategóriát jelentenek a következők is.

A természetben kapott vagy csökkentett árú termékeket és szolgáltatásokat kiskereskedelmi áron értékelve kell számba venni

---

<sup>13</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 31–33.old., KSH, Budapest, 1995.

<sup>14</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 32–33.old., KSH, Budapest, 1995.

az Eurostat-ajánlás szerint, a végső fogyasztás és a jövedelem-oldalon egyaránt. A nem élelmiszer jellegűeket a háztartáshoz kerülés idejében, az élelmiszereket az elfogyasztáskor kell regisztrálni.

*Élelmiszermennyiségek:* a magyar háztartás-statisztika jelenleg csak a háztartásban fogyasztott élelmiszermennyiséget regisztrálja. Korábban egységes átszámítási kulcsok alkalmazásával (melyeket a ténylegesen megfigyelt adatok alapján nyertünk) a házon kívüli ételfogyasztás mennyiségeit is számba vettük. Az Eurostat-ajánlás a táplálkozási számításokhoz kidolgozott, 60 tételt tartalmazó közös változólista alkalmazását javasolja, amelyben az alapvető táplálkozási cikkek és a cigaretta 12 csoportot alkotnak.

*Jövedelem:* a koncepció a jövedelmek forrásonkénti elkülönítése, a háztartás szempontjából. Nem cél a háztartás-statisztikában az egyes jövedelemfajtákon belüli forráselkülönítés, mint pl. a táppénzen belül a betegszabadságra járó illetmény és a keresetpótló táppénz különválasztása, mert a kapó szempontjából ez túl bonyolulttá tenné az összeírást.

A jövedelmek forrásonként lehetnek:

- munkajövedelmek,
- vállalkozási jövedelmek,
- tulajdonosi jövedelmek,

(egyes csoportosításokban, elemzésekben az előbbieket piaci jövedelem elnevezés alatt közösen szerepelnek)

- nyugdíjak,
- egyéb társadalombiztosítási jövedelmek,
- szociális jövedelmek,
- lakossági transzferek,
- egyéb jövedelmek.

Az általunk alkalmazott csoportosítás ezt a követelményt kielégíti, a részletesebben felsorolt jövedelmi tételekből a fenti csoportok bármelyike előállítható, s ezek együttesen lefedik a regisztrált jövedelmek körét.

## 4.7. Osztályozások

4.6.1. A *személyes fogyasztás* rendeltetés szerinti osztályozása (COICOP-HBS, melyet az eddig alkalmazott Procom 4 nomenklátúra helyett ajánlanak az Eurostat szakértői, és 1996 decemberé-

ben dolgozták ki a végső változatot) 1998-tól kezdve lesz bevezetve, amennyiben az 1997. július-augusztusi próbafelvétel sikeresnek bizonyul. A COICOP-nomenklatúrát a nemzetgazdasági elszámolások és a fogyasztóiárindex-számítások terén is alkalmazni fogják, ennek harmonizációja a hivatal érintett osztályai, főosztályai között már megtörtént.

4.6.2. *A foglalkozások osztályozása a HKF-ben a FEOR-94 szerint megy végbe. Az Eurostat-felvételekben az ISCO-COM foglalkozási osztályozást használják. A két rendszer között három számjegy mélységű fordítókulcs van.*

4.6.3. *Az iskolai végzettségek ISCED szerinti osztályozása a magyar háztartás-statisztikában még nem került bevezetésre.*

4.6.4. *A háztartástípusok osztályozása*

Ajánlott Eurostat-csoportosítás a háztartás-összetétel egységesítésére:

#### 1. Háztartástípusok (részletes)

##### *Egy felnőttből álló háztartások*

- 01 Egyszemélyes háztartás 65 éves vagy idősebb személlyel
- 02 Egyszemélyes háztartás 30–64 éves korú személlyel
- 03 Egyszemélyes háztartás 30 éven aluli személlyel
- 04 Egy felnőttből álló háztartás 16 éven aluli gyermek(ek)kel<sup>15</sup>

##### *(Házaspár) gyermek nélkül*

- 05 Az idősebb személy 65 éves vagy idősebb
- 06 Az idősebb személy 65 év alatti

##### *(Házaspár) 16 éven aluli gyermek(ek)kel*

- 07 Házaspár + egy gyermek
- 08 Házaspár + 2 gyermek
- 09 Házaspár + 3 gyermek

---

<sup>15</sup> Gyermeknek tekintik a 16 éven aluliakat, a 16 éveseket is beleértve.

## *Egyéb nukleáris család*

- 10 Egyedülálló szülő legalább egy nagy gyermekkel<sup>16</sup>
- 11 Házaspár legalább egy nagy gyermekkel
- 12 Egyedülálló szülő legalább egy felnőtt gyermekkel<sup>17</sup>
- 13 Házaspár legalább egy felnőtt gyermekkel

## *Egyéb háztartás*

- 14 Rokon személyek (minden háztartástag)
- 15 Nem rokon személyek vagy ilyenek is vannak a háztartásban.

## 2. Háztartástípusok (rövidített)

- 1 Idős (házas)pár, ahol az idősebb személy 65 éves vagy idősebb, vagy egy 65 év feletti személy
- 2 Egy személy vagy (házas)pár, gyermek nélkül
- 3 (Házas)pár vagy egy személy gyermekkel
- 4 Egyéb

Ehhez kapcsolódó típusok még:

- (Házas)párok, gyermekkel a gyermekszám szerint csoportosítva
- Egy felnőttből álló háztartás, az életkor, nem szerint csoportosítva (gyermekkel vagy anélkül)
- Az idős (65+) személyek száma szerint csoportosított háztartások nem szerint, vagy aszerint, hogy az idősek házastárssal vagy más személlyel együtt élnek

Az Eurostat összehasonlító háztartás-statisztikai táblákat tartalmazó kiadványai csoportosítási szempontként főleg ezeket a háztartástípusokat alkalmazzák. Az ajánlás az, hogy a felvételben a

---

<sup>16</sup> A nagy gyermek a 16–18 éves, vagy a 21 éves vagy annál fiatalabb nappali tagozaton tanuló, gyermek családi állású, szüleivel együtt élő, nem házas személy.

<sup>17</sup> A felnőtt gyermek minden más, gyermek családi állású, nem házas, szüleivel együtt élő személy.

háztartástagok jellemzőit úgy kódoljuk, hogy a megkívánt származtatott változók, a háztartástípusok kódjai előállíthatók legyenek.

Az általunk megfigyelt jellemzőkből valamennyi típus előállítható, bár a közlési táblákban egyéb csoportosításokat alkalmazunk, főleg a háztartásfő jellemzői szerint, de egyéb hasonló, pl. a gyermekek száma szerinti csoportokat is képzünk.

A *háztartásfő* vagy *referenciaszemély* definíciója az ajánlások szerint a háztartás jövedelmi viszonyait, lakáskörülményeit, társadalmi-gazdasági jellemzőit meghatározó, a döntésekért felelős személy. A magyar gyakorlatban az aktivitás, majd ezt követően az életkor a figyelembe veendő kiválasztási szempont. Hazánkban hagyományosan a férfi (családfő) a háztartásfő<sup>18</sup>, ha van, minden más meggondolástól függetlenül a többi kiválasztási szempont, az aktivitás és a kor csak ezután következik.

---

<sup>18</sup> Részletesen a 9. fejezetben.

## 5. FÜGGELÉK

### A felvétel koncepciója

A lakosság jövedelmeiről és fogyasztásáról két statisztikai rendszer, a nemzetgazdasági számlarendszer és a háztartási költségvetési felvétel szolgáltat adatokat. Az előbbi teljes körű, bizonylatokon alapuló, nemzetgazdasági megközelítésű és globális adatokat szolgáltató, az utóbbi pedig reprezentatív, a megkérdezettek bevallásain alapuló, háztartási megközelítésű és háztartási csoportonkénti adatokat szolgáltató rendszer.

### A háztartási költségvetési felvételből származó adatok köre

E felvételben a megfigyelt változók egyrészt személyi, másrészt háztartási változók.

| Változó  | Megfigyelés ideje                                   | Referencia időszak   |
|--|---|----------------------|
| Demográfiai, iskolai végzettségi, jövedelemszerző tevékenységre vonatkozó adatok | Eszmei időpont a naplóvezetés hónapjának első napja | –                    |
| Háztartási és személyi jövedelmek és kiadások a naplóvezetés során               | Folyamatos, a hónap során                           | Egy naptári hónap    |
| Éves kikérdezés során felvett adatok, nagy összegű kiadások, jövedelmek          | Tárgyév vége, illetve a következő év eleje          | Naptári év (tárgyév) |
| Tartós fogyasztási cikkek állományának darabszáma                                | Eszmei időpont: a tárgyév december 31-e.            | –                    |

## 5.1. Személyi szintű változók

### A/ Csak a havi naplóvezetés során megfigyelt jellemzők:

- a személy sorszáma a lakásban,
- a család sorszáma,
- neme (férfi-nő),
- születési éve,
- családi állapota (nőtlen, hajadon, házas, özvegy, elvált)<sup>19</sup>,
- családi állása (férj, feleség, élettárs, egy szülő gyermekkel, gyermek, felmenő rokon, egyéb rokon, nem rokon, egyedülálló)<sup>20</sup>,
- legmagasabb befejezett iskolai végzettsége (8 általánosnál kevesebb, általános iskola 8 osztálya, szakmunkás képző iskola, szakiskola, gimnázium, szakközépiskola, főiskola, egyetem)<sup>21</sup>,
- tanul-e oktatási intézményben (igen-nem),
- milyen tagozaton tanul (nappali, esti, levelező),
- ha igen: az iskola típusa, egyéb oktatási forma (általános iskola, szakmunkásképző iskola, szakiskola, gimnázium, szakközépiskola, főiskola, egyetem, szaktanfolyam, illetve átképző tanfolyam, diploma utáni továbbképzés),
- fő jövedelemszerző tevékenység a hónap során  
ha van:
  - alkalmazásban álló vállalatnál
  - intézménynél
  - szövetkezetnél
  - társas vállalkozásnál
  - egyéni vállalkozónál
- alkalmi munkás

---

<sup>19</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 13–14. old., KSH, Budapest, 1995.

<sup>20</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 14. old., KSH, Budapest, 1995.

<sup>21</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 14–15. old., KSH, Budapest, 1995.

napszámos<sup>22</sup>

szövetkezeti tag      mg. szövetkezetnél  
szakszövetkezetnél

társas vállalkozás tagja      kft.-nél  
egyéb vállalkozásnál

egyéni vállalkozó      alkalmazott nélkül  
1-10 alkalmazottal  
10-nél több alkalmazottal

segítő családtag,  
ha nincs:

iskolába jár  
háztartást vezet  
munkát keres  
beteg  
szülési szabadságon van  
gyeden van  
gyesen van  
gyeten van  
nyugdíjas  
testi, szellemi fogyatékos  
egyéb  
nem kíván dolgozni,

– foglalkozási minősége

fizikai:              szakmunkás  
betanított munkás  
segédmunkás  
vállalkozó  
segítő családtag

szellemi:            felső szintű vezető  
alsóbb szintű vezető, közvetlen terme-  
lésirányító  
szakalkalmazott, középfokú képesítés-  
sel  
ügyviteli dolgozó  
vállalkozó  
segítő családtag,

---

<sup>22</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 16–17.old., KSH, Budapest, 1995.

- milyen jövedelmekkel rendelkeznek a hónap folyamán
  - főtevékenységből
  - másod-, mellékfoglalkozásból
  - vállalkozásból
  - vagyonából
  - egyéb
  - nyugdíj: saját jogú öregségi
  - saját jogú rokkantsági
  - özvegyi, hozzátartozói jogú
  - rendszeres szociális segély
  - baleseti járadék
  - táppénz
  - szülési szabadságra járó illetmény
  - gyed
  - gyes
  - munkanélküli-járadék
  - munkanélküliek jövedelempótló támogatása
  - ösztöndíj
  - gyet
  - ápolási díj,
- foglalkozása (FEOR alapján)<sup>23</sup>,
- jelenlegi vagy legutolsó munkáltatójának ágazata, főtevékenysége alapján<sup>24</sup> (TEÁOR szerint),
- soha nem végzett jövedelemszerző tevékenységet.

Egy megfelelő nemű és korú személyre jutó ruházkodási kiadások (Ft/fő)

Korcsoportok :

- felnőtt:           férfi (15–18, 19–29, 30–44, 45–59, 60–69, 70 és több)
- női (15–18, 19–29, 30–44, 45–59, 60–69, 70 és több)
- gyermek (3 éven aluli, 3–5 éves, 6–10 éves, 11–14 éves)

<sup>23</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 18–19.old., KSH, Budapest, 1995.

<sup>24</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 19.old., KSH, Budapest, 1995.

## **B/ A havi naplóvezetés és az éves kikérdezés során is felvett adatok**

### **Személyes jövedelemadatok<sup>25</sup>**

Minden személyről, aki a háztartás tagjának tekinthető.

1. Munkáltatótól főállású munkaviszonyból származó bruttó jövedelem
2. Végkielégítés
3. A munkáltató által viselt adóköteles élet- és nyugdíjbiztosítás díja
4. Másodállásból, mellékfoglalkozásból származó jövedelem
5. Egyéni vállalkozásból származó jövedelem
6. Társas vállalkozásból származó jövedelem
- 6.1. jogi személyiségű szervezeteknél: munkabér osztalék
- 6.2 nem jogi személyiségű szervezeteknél: munkabér osztalék
7. Költségtérítések
8. Szellemi alkotásból származó jövedelem
9. Borravaló, hálapénz
10. Alkalmi munkából, egyszeri megbízásból származó jövedelem
11. Ingó, ingatlan hasznosításából származó jövedelem
12. Más jogcímen kapott jövedelem
13. Nyugdíj, járadék
14. Rendszeres segély, támogatás
15. Nem rendszeres segély, támogatás
16. Gyes, gyet
17. Ösztöndíj
18. Munkanélküliek jövedelempótló támogatása
19. Ápolási díj
20. Kárpótlási jegyért kapott életjáradék

---

<sup>25</sup> A jövedelmek alatt legtöbb esetben bruttó jövedelmet értünk a társadalmi juttatás jellegűek és az adott-kapott támogatások kivételével. Az egyes jövedelmi tételek tartalma, meghatározása részletesen a 5.3. fejezetben (Fogalmak, meghatározások) található.

21. Munkánélküli-járadék

22. Külföldről származó jövedelem: munkabér  
társadalmi juttatás  
egyéb

Levonások:

Nyugdíjjárulék, munkavállalói járulék  
Személyi jövedelemadó

Tájékoztató adatok:

Munkáltató által fizetett nyugdíj- és egészségbiztosítás díja  
Volt-e táppénzen  
Táppénzes napok száma  
Volt-e gyeden  
A gyeden töltött hetek száma

## 5.2. Háztartási adatok

**A/ Kizárólag a havi naplóvezetés során megfigyelt jellemzők**

*Lakásjellemzők*

- a lakás tulajdoni jellege
  - személyi tulajdonú lakás: családi ház  
társasházi lakás, öröklakás
  - lakásszövetkezeti lakás
  - önkormányzati bérlakás
  - egyéb tulajdonú lakás
  - egyéb lakott lakóegység
- a lakás területe, m<sup>2</sup>
- a szobák száma (12 m<sup>2</sup>-nél nagyobb), db
- félszobák száma (4–12 m<sup>2</sup> közötti), db<sup>26</sup>
- fürdőszobával, WC-vel való ellátottság:
  - van fürdőszoba és van WC
  - van fürdőszoba és nincs WC

---

<sup>26</sup> Ha a háztartás nem egyedül lakik a lakásban, akkor az általa kizárólagosan használt szobák száma.

- nincs fürdőszoba és van WC
- nincs fürdőszoba és nincs WC
- fűtés módja:
  - távfűtés
  - épület egyedi kazánfűtés
  - etázsűtés
  - korszerű helyiségűtés
  - hagyományos helyiségűtés
  - vegyes tűzelésű
  - nincs fűtés
- háztartás lakáshasználati jogcíme
  - tulajdonos
  - bérlő
  - társbérlő
  - tulajdonos rokona
  - bérlő rokona
  - albérlő, ágybérlő
  - egyéb és jogcím nélküli
- folyóvíz (van, nincs)
- gáz: van (vezetékes, palackos)
  - nincs
- telefon (van, nincs)
- szennyvízelvezetés: van (közcsatorna, házicsatorna)
  - nincs
- a lakásban egy háztartás lakik:
  - egy családból vagy egy személyből álló
  - több családból álló
- a lakásban több háztartás lakik

*Háztartási kiadások, fogyasztás*

*Ezen belül:*

- Élelmiszerek, élvezeti cikkek
- A megfigyelés egysége:* a vásárolt és saját termelésű fogyasztás forint adatai és a mennyiségek (kg, db, liter) azoknál a tételeknél, ahol értelmezhetők. Így pl. nem értelmezhetők a mennyiségi adatok pl. a cukrászáru, csokoládé, fagyalt, cukorka, méz, tartósított ételek hússal és hús nélkül, fűszerek, bűféáruk tételeknél.

Az élvezeti cikkek közül jelenleg a bor esetén vannak mennyiségi (liter-) adataink, tervezzük ezek további kiterjesztését. Az élvezeti cikkek részletezettsége 8 tételt foglal magába.

– Ruházati cikkek

*A megfigyelés egysége:* férfi, női és gyermek vásárolt fogyasztás forintban és mennyiségben, méteráru felsőruhához (téli és átmeneti kabát, ballon és egyéb kabát, öltöny, felsőruha, kosztüm, nadrág, zakó, felső kötöttáru, ing, szoknya, blúz, nadrág, lábbeli), méteráru alsóruhához (fehérnemű, harisnya, zokni). A rövidáru, kiegészítők, bőrönd, táska bőrdíszmű csak forintban kerül megfigyelésre.<sup>27</sup>

– Egyéb fogyasztási cikkek értéke (Ft)

Bútorszövet, szőnyeg, függöny  
Egyéb háztartási textiláru  
Edény, konyhafelszerelés  
Lakásfelszerelési cikk, tisztítóeszköz  
Barkácsológépek, kellékek, műtrágya  
Dísznövények, virágok, palánták  
Háztartási fogyóanyag és papíráru  
Mosó-és tisztítószer  
Testápolási cikk  
Gyógyszer  
Gyógyászati segédeszköz  
Újság, folyóirat  
Könyv  
Tankönyv  
Tanszer, írószer  
Sportszer  
Játékáru  
Hanglemez, magnó-, játékkazetta  
Fotocikk  
Egyéb kulturális cikk  
Egyéb fogyasztási cikk

---

<sup>27</sup> A nagyobb értékű ruházati cikkeket, pl. kabátok, öltönyök, kosztümök, cipők stb., éves viszonylatban is megfigyeljük.

- Hobbi állat
- Természetben kapott áruk felértékelt összege

### *Szolgáltatások (Ft)*

- Ruházkodási szolgáltatások értéke (Ft) az igénybevevő neme szerinti bontásban (férfi, női, gyermek).

- Lakbér
- Társasházak közös költsége
- Barkács, pihenőkerttel kapcsolatos szolgáltatás
- Hifiberendezés, -felszerelés javítása
- Takarítási, mosatási szolgáltatás
- Testápolással kapcsolatos szolgáltatás
- Hálapénz
- Egészségügyi szolgáltatás
- Helyi közlekedés (taxi, egyéb)
- Egyéb távolsági utazás (vasúti, közúti, vízi, légi, taxi)
- Távolsági utazás munkahelyre, iskolába (vasúti, közúti, vízi)
- Szállítási költség
- Telefondíj
- Postai díjak
- Tv-előfizetés
- Kulturális cikkek javítása
- Tandíj
- Színház, hangverseny
- Mozi
- Egyéb pihenéssel, szórakozással kapcsolatos szolgáltatás (belépő díjak, egyéb)
- Ingatlanbiztosítás
- Mezőgazdasági biztosítás
- Totó, lottó, szerencsejáték
- Tagdíj, közcélú adomány
- Temetkezési szolgáltatás
- Ügyvédi költségek
- Hirdetési díjak
- Illeték, bírság
- Pénzügyi szolgáltatás
- Egyéb, fel nem sorolt szolgáltatás

- Nem részletezett kiadások
- Természetben kapott szolgáltatások felértékelt összege

*A fogyasztáshoz csak közvetetten kapcsolódó egyéb tételek:*

#### *Egyéb kiadások (Ft)*

A naplóvezetés mérlegszerű elszámolási rendszere következtében a bevételi oldalon feljegyzésre kerülnek nemcsak az adott havi jövedelmek, hanem a háztartás előző hónapról megmaradt készpénze, a takarékból, értékpapírokból felvett készpénzek, hitelek és egyéb kapott lakossági transzferek (pl. gyermek-, szülő-, feleségtartás), és ezáltal a fogyasztási, kiadási oldalon is elszámolódnak ennek ellentételei, mint gyermek-, szülő-, feleségtartás, hitel, kölcsöntörlesztés, takarékbba, értékpapírokba tett pénz, zárókészpénz.

#### *Naturális, illetve tájékoztató adatok*

- Házon kívüli étkezések száma:
  - vendégétkezések száma háztartáson belül (db)
  - vendégétkezések száma háztartáson kívül (db)
  - étkezési napok száma:
    - kórházi
    - üdülési (külföldi, belföldi, beutalásos)
- Mezőgazdaságra, hobbikertre vonatkozó információk
  - állattenyésztés (állatállomány)
  - a földterület nagysága (□öl)
  - saját termelésű élelmiszerek, italok, tüzelő(fa) mennyisége (q)<sup>28</sup>
  - növénytermesztés (a termesztett növény fajtája)
  - saját tenyésztésű sertésvágás mennyisége (kg)
  - vásárolt sertésvágás (Ft), mennyiség (kg)

#### *Becsült megélhetési költség*

---

<sup>28</sup> Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak számára, 35–36.old., KSH, Budapest, 1995.

## *Becsült megélhetési költség*

1996-tól a háztartásoktól szubjektív információkat is gyűjtünk arra vonatkozóan, hogy véleményük szerint mekkora az a havi nettó összeg, amennyiből a kikérdezett háztartáshoz hasonló háztartás

nagyon szűkösen

szűkösen

elfogadhatóan

jól

az átlagosnál lényegesen jobban meg tud élni

havonta.

## **B/ Csak az éves kikérdezés során megfigyelt jellemzők**

### *Tartós fogyasztási cikkek állománya (db)*

– nyaraló

– járművek

személygépkocsi

motorkerékpár

kerékpár

– háztartási gépek, felszerelések

hűtőszekrény

fagyasztógép

bojler (gáz, villany)

tűzhely (gáz, villany, kombinált)

mikrohullámú sütő

mosogatógép

mosógép (mosó-szárítógép, automata, félautomata, hagyományos)

centrifuga

porszívó

takarítógép

szárító

varrógép

légkondicionáló

– szórakozási, művelődési javak

rádió (sztereó, mono)

televízió (színes, fekete-fehér)

lemezjátszó

magnetofon  
magnós rádió  
hifitorony  
képmagnó  
fényképezőgép  
filmfelvevő  
videokamera  
személyi számítógép  
parabolaantenna  
rádiótelefon

*Gépkocsival megtett út (km)*

*Tájékoztató adatok a személyes jövedelmi tételekhez (a kitöltés  
minek alapján történt)*

szja-bevallás alapján  
munkáltatói igazolás alapján  
egyéb bizonylat alapján  
emlékezetből  
nincs jövedelme

*Kapott kárpótlási jegy névértéke (Ft)*

*Ténylegesen értékesített kárpótlási jegy értéke (Ft.) Ezen belül:*

ingatlanra  
földre  
egyéb vásárlásra  
értékpapírra

*Kapott vagyon értékesítéséből, hasznosításából származó bruttó  
jövedelem*

## **C/ A havi naplóvezetés és az éves kikérdezés során is felvett adatok**

### *Személyes jövedelmek*

#### *Ruházati cikkek*

Nagy értékű ruházati cikkek: férfi- és női télikabát, átmeneti kabát, öltöny, kosztüm, utcai lábbeli, gyermek-felsőkabát, gyermek utcai lábbeli, 3 éven aluli gyermek ruházata.

Megfigyelési egység: mennyiség(db) és érték (Ft).

#### *Háztartási bevételek, jövedelmek (nettó Ft)*

Családi pótlék

Gyermek-, szülő- és feleségtartás

Nevelési segély

Lakásfenntartási támogatás

Felvett kamat

Felvett osztalék, járadék

Biztosítótól kapott összeg

Háztáji és illetményföld helyett kapott pénz

Egyéb jövedelmek

Háztartáson kívülitől kapott áru és egyéb támogatás

Kapott életjáradék

Természetben kapott étkezés

Természetben nyújtott egyéb szociális ellátás

Ingó, ingatlan, vagyoni értékű jog eladásából bevétel

Felvett hitel, kölcsön

Saját pénzből elővett, takarékból felvett pénz

Szociálpolitikai kedvezmény, vissza nem térítendő kölcsön

#### *Mezőgazdasági bevételek (Ft)*

##### *Mezőgazdasági eladásokból*

– szarvasmarha,

– sertés,

– baromfi és egyéb állat,

– állati termék,

– termény értékesítése.

*Mezőgazdasági ráfordítások (Ft)*

- szarvasmarha,
- sertés,
- baromfi és egyéb állat,
- takarmány,
- kisgép, szerszám,
- műtrágya, növényvédő szer,
- egyéb áru vásárlása,
- szolgáltatás és mezőgazdasági adó.

*Kiadási tételek:*

- ruházzkodás
- lakásfenntartás
- háztartás- és lakásfelszerelés
- egészségügy, testápolás
- közlekedés, hírközlés
- művelődés, üdülés, szórakozás
- egyéb kiadás.

*Építkezés, ingatlanvásárlás, lakásfenntartás (beleértve a háztartásienergia-kiadásokat és mindennemű lakás-karbantartási munkákra fordított összegeket).*

*Nagy értékű, tartós fogyasztási cikkek vásárlása (Ft)*

Szobabútor  
Konyha- és egyéb bútor  
Hűtőszekrény, fagyasztógép  
Mosógép, centrifuga  
Fűtő-, világítóberendezés  
Főzőberendezés  
Egyéb tartós háztartási gép és felszerelés  
Személygépkocsi (új, használt)  
Motorkerékpár, kerékpár  
Egyéb járművek  
Rádió  
Televízió  
Hífiberendezés  
Képmagnó (video)

Egyéb híradás-technikai cikk  
Fényképezőgép  
Írógép, számítógép  
Ékszer, műalkotás  
Hangszer, egyéb kulturális cikk  
Tartós testápolási cikk.

#### *Gépkocsifenntartás (Ft)*

Járműalkatrész  
Járműüzemanyag  
Javítás, karbantartás  
Járműadó, illeték  
Gépjármű-biztosítás.

*Üdülési kiadások (Ft), üdülési napok száma (db).*

#### *Biztosítások*

Életbiztosítás (Ft).  
Önkéntes nyugdíj, saját eü. önszegélyző biztosítás (Ft)

### **5.3. Fogalmak, meghatározások**

**Háztartás:** olyan személyek összessége, akik egy *gazdálkodási, jövedelmi, illetve fogyasztói közösséget képeznek, folyamatos életviteli költségeiket részben vagy egészben közösen viselik.* A háztartás fogalma nem azonos a családdal, nem rokonsági, nem is jogi, hanem gazdasági tartalmú.

Az esetek többségében ugyan egy család képez egy háztartást (szülők vagy szülő egy vagy több gyermekkel, házaspár gyermek nélkül), de gyakori a kétcsaládos háztartás is (pl. idős házaspár a vele közös háztartásban élő házas gyermekének családjával), és élhetnek közös háztartásban rokoni kapcsolatban nem álló személyek is (pl. két barátnő).

Háztartást alkothatnak oldalági, le- vagy felmenő rokoni kapcsolatban álló személyek is (testvérek, nagyszülő unokával stb.).

Az egyedül élő személy is háztartásnak tekinthető, ha önállóan gazdálkodik.

A háztartásfogalom gazdasági tartalma következtében a háztartáshoz tartozónak kell tekinteni a háztartásfőt és bármely más személyt, ha – akármilyen okból – ideiglenesen távol van, de jövedelmével és fogyasztásával meghatározó szerepet tölt be a háztartás életvitelében. A háztartáshoz tartozónak tekintjük a tanulmányait folytató, de keresettel nem rendelkező, önmagát eltartani nem képes diákot is, aki átmenetileg diákotthonban, albérletben, rokonoknál stb. él. Minden olyan személy is a háztartáshoz tartozónak tekintendő, aki a háztartással együtt él, és természetbeni ellátást kap, beleértve a háztartással élő állami gondozottakat is.

Az állami gondozásba adott (saját) gyermekek, az ideiglenesen ott lakó vendégek, a teljesen önállóan gazdálkodó, távol élő családtagok, a sorkatonák, a börtönben lévők nem tekintendők a háztartás tagjainak.

**Háztartásfő:** egycsaládos háztartás esetén a férj vagy a férfi élettárs. Ha egy szülő eltartott gyermek(ek)kel alkot egy háztartást, akkor a szülő. Többcsaládos háztartások esetében az egycsaládoknál leírt családfők közül az aktivitás, a nem és a kor a kiválasztás sorrendje. Ugyanez a sorrend a családot nem képező háztartások esetén is.<sup>29</sup>

**Alkalmazásban állók:** gazdasági szervezetnél vagy vállalkozásnál munkaviszonyban álló személyek, alkalmi munkások.

**Segítő családtag:** a háztartás azon tagja, aki a háztartáshoz tartozó gazdaságban, vállalkozásban segít, munkájáért fizetést nem kap, de a háztartás tagjaként részesül a vállalkozás eredményéből.

**Aktív keresők:** az alkalmazásban állók, a szövetkezeti tagok (beleértve azokat is, akik felmondási idejüket töltik, táppénzen vagy szülési szabadságon vannak), az egyéni vállalkozók és a társas vállalkozások tagjai (beleértve azokat is, akik táppénzen vannak), az alkalmi munkások, a napszámosok (ha ez a főtevékenységük) s a *segítő családtagok*. Aktív keresőnek tekintjük a mun-

---

<sup>29</sup> Részletesen lásd a 9.. fejezetben.

kaviszonnyal rendelkező, ún. foglalkoztatott nyugdíjasokat, továbbá a közhasznú munkán foglalkoztatott munkanélkülieket is.

Aktív keresőnek az tekinthető, aki a naplóvezetés hónapjának nagyobb részében az előzőekben felsoroltak közé tartozott. (A népszámlálás azokat tekinti aktív keresőknek, akik az eszmei időpont előtti héten legalább egy órát dolgoztak.)

Foglalkoztatottnak az aktív keresőket és a foglalkoztatott nyugdíjasokat tekintjük.

**Inaktív keresők:** a munkanélküli-járadékban, munkanélküliek jövedelempótló támogatásában, elhelyezkedési támogatásban, gyermekgondozási díjban, segélyben vagy támogatásban részesülők, a saját jogú öregségi vagy rokkantsági nyugdíjasok, járadékosok akkor is, ha nem munkaviszonyból, hanem szerződéses jogviszonyból származó keresetük van, valamint a munkaviszonyban nem álló, hozzátartozói jogon nyugdíjasok, járadékosok, az önkormányzatok szociális segélyezettjei, az „egyéb” inaktív keresők (házuk, lakásuk, földjük bérbeadásából, albérlők, ágybérlet tartásából élők, illetve azok, akiknek megélhetését az ingatlanra, lakásra kötött eltartási, illetve életjáradéki szerződés biztosítja).

**Nyugdíjasok:** az inaktív keresők közül a saját jogú öregségi, a saját jogú rokkantsági, az özvegyi (hozzátartozói) jogú nyugdíjban részesülők.

**Foglalkoztatott nyugdíjasok:** mindazok a nyugdíjasok, akik nyugdíjuk mellett munkát vállalnak, munkaviszonyban állnak, munkaszerződéssel rendelkeznek.

**Munkanélküliek:** minden olyan személy, aki önmagát annak vallja, függetlenül attól, hogy a munkaügyi központban regisztrálták-e vagy sem, illetve keres-e aktívan munkát. Ez eltér a munkaerő-felmérésben alkalmazott ILO-ajánlás szerinti fogalomtól, miután a háztartási költségvetési felvétel jellegéből adódóan a nemzetközi ajánlás nem alkalmazható.

**Egyéni vagy társas vállalkozók:** mindazok, akik főfoglalkozásukban vállalkozók, illetve tagként vagy tulajdonosként társas vállalkozásban vesznek részt. A foglalkozási viszony szerinti besorolásuk

alapja mindig a főfoglalkozás. Azon személyeknél, akik alkalmazásban is állnak és vállalkozásuk is van, főfoglalkozásnak (főállásnak) az számít, ahol a megkérdezett hosszabb munkaidőt tölt.

**Felnőtt eltartottak:** azok a 15 éves és idősebb, nappali tagozaton nem tanuló személyek, akik önmagukat eltartottnak vallják, jövedelemmel nem rendelkeznek, és nem is kívánnak alkalmazásba állni, illetve vállalkozásba kezdeni.

**Vagyonukból élők:** az ingó vagy ingatlan bérbeadásából, értékpapírok, illetve egyéb megtakarításaik jövedelméből élő személyek, akik kereső foglalkozást nem folytatnak, alkalmazásban nem állnak.

**Nem tanuló 0–14 évesek:** az általános iskolás koron aluli gyermekek és az általános iskolás korú, de nem tanuló testi, szellemi fogyatékosok.

**Aktív keresős háztartások:** a háztartás tagjai között van legalább egy aktív kereső. A háztartásfő lehet aktív, de inaktív is az aktív keresős háztartásokban.

**Aktív kereső nélküli (inaktív) háztartások:** a háztartás tagjai között nincs egyetlen aktív kereső tevékenységet folytató személy sem. A háztartásfő csak inaktív (*nyugdíjas, gyeden, gyeten lévő, munkanélküli, vagyonából élő*) lehet.

**Gyermekes háztartások:** a háztartások gyermekszám szerinti csoportjaiban gyermeknek tekintjük a 20 éven aluli, eltartott (nappali tagozaton tanuló vagy nem tanuló), gyermek családi állású személyeket. A népszámlálás háromféle gyermekfogalmat alkalmaz. Ezek közül a gyermekek háztartások csoportosításánál alkalmazott gyermekfogalomhoz az „eltartott gyermek” áll a legközelebb, de annyiban ez is eltér, hogy ebben nincs korhatár.

**Jövedelmi decilisek:** a felvétel népességének az egy főre jutó évi nettó jövedelem alapján sorba rendezett tizedei. A decilishatárokat

évente az összegzett aktuális adatokból vezetjük le. Minden decilisenkénti feldolgozás ugyanezekkel a decilishatárokkal készül.

**Kiadási decilisek:** a felvétel népességének az egy főre jutó évi nettó kiadás alapján sorba rendezett tizedei.

**Régiók:**

Budapest

Pest megye

Észak-Magyarország: Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Heves megye

Nógrád megye

Észak-Alföld: Hajdú-Bihar megye

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dél-Alföld: Bács-Kiskun megye

Békés megye

Csongrád megye

Nyugat-Dunántúl: Győr- Moson- Sopron megye

Vas megye

Zala megye

Észak-Dunántúl: Fejér megye

Komárom-Esztergom megye

Veszprém megye

Dél-Dunántúl: Baranya megye

Somogy megye

Tolna megye

**Jövedelmek:** a háztartási költségvetési felvétel az úgynevezett személyes célú jövedelmekre és azok felhasználására terjed ki, nem tartalmazza a természetbeni társadalmi juttatások (egészségügyi ellátás, oktatás stb.) értékét.

A *bruttó* jövedelmek az alábbi tételekből állnak:

– a háztartás tagjai által az adatszolgáltatási időszakban keresetként, egyéb munkavégzés, vállalkozás ellenértékeként, pénzbeni társadalmi jövedelemként vagy más címen (költségtérítés, külföldről, lakosságtól stb.) kapott összegek,

– a saját termelésből származó, illetve természetben kapott élelmiszerek és élvezeti cikkek elfogyasztott mennyiségének helyi felvásárlási árakon számított értéke,

– a természetben kapott iparcikkek és szolgáltatások értéke.

Ebből levonva a személyi jövedelemadót, az egészségbiztosítási, a nyugdíjjárulékot, munkavállalói járulékot, illetéket, bírságot, pénzbani mezőgazdasági termelési ráfordítást és az adott támogatásokat (gyermektartás, családi támogatás, a saját termelésből származó másnak adott ajándék értéke), kapjuk meg az ún. személyes célú (*nettó*) jövedelmet.

A bruttó és nettó jövedelmek nem tartalmazzák a pénzmegtakarítások felhasználását, a felvett hiteleket, az ingatlan, illetve ingóságok eladásából származó bevételeket, a szociálpolitikai kedvezményt és a kárpótlási jegyek hasznosításából származó bevételeket, kivéve a kárpótlási jegyért kapott életjáradékot. Tartalmazzák ellenben a munkáltató által a dolgozó részére kötött biztosításokra, önkéntes nyugdíjpénztári alapokba befizetett összegeket. (1995-ben ezeket a jövedelem csak akkor foglalta magában, ha az adott évben a kedvezményezett rendelkezett az összeg felett, azaz a biztosítási díjat felvette.)

A háztartási költségvetési felvétel és a makroelszámolások jövedelemfogalma módszertanilag az alábbiak miatt tér el: a háztartási költségvetési felvétel nem tartalmazza a saját lakások imputált lakbérét, a házilagos építkezéseken végzett munka felértékelt összegét, a biztosítótól származó tulajdonosi jövedelmet. A tulajdonosi jövedelmeket és a jövedelemtranszfereket a háztartási költségvetési felvételben bruttó módon, a makroelszámolásokban nettó módon számolják el. Eltér egymástól a kamatok és osztalékok kezelése is, mert a makroelszámolás a jóváírt, míg a háztartási költségvetési felvétel a ténylegesen felvett kamatokat, osztalékokat tartalmazza; a lakosság egymás közti adott-kapott támogatásai pedig csak a háztartási költségvetési felvételben szerepelnek. Külön megemlítendő a vállalkozói jövedelem kezelése. A háztartási költségvetési felvételben a bevallott jövedelmet számoljuk el, a makroelszámolásoknál pedig meghatározott módszerekkel állapítják meg a „valósághoz” közelítő vállalkozói jövedelmet.

***Munkáltatótól főállású munkaviszonyból származó bruttó jövedelem:*** az alkalmazásban állók, szövetkezeti tagsági viszonyal

rendelkezők munkabére, különböző munkabér jellegű pótlékai, kiegészítő fizetése, prémium, jutalmak, végkielégítés és szülési szabadságra jutó illetmény. Az alkalmi munkások, napszámosok, közhasznú munkán foglalkoztatottak jövedelmét, a nyugdíjasok nyugdíj melletti keresetét szintén itt számoljuk el.

**Másodállásból származó jövedelem:** a főállású munkaviszonyban lévő személyek másodállásból és mellékfoglalkozásból származó jövedelmei.

**Alkalmi munkából, megbízásból származó jövedelem:** az egyszeri megbízásból, szerződéses vagy egyéb eseti munkavégzésből származó jövedelmek. A rendszeresen alkalmi munkából élők – akiknek főállású munkahelye nincs – jövedelmei a főállású munkaviszonyból származó jövedelmek közé tartoznak.

**Ingó, ingatlan hasznosításából származó jövedelem:** az ingó, ingatlan hasznosításából, albérlők tartásából, lakás, üdülő bérbeadásából származó jövedelmek. (Kivéve a külterületi földek hasznosításából származó bevételeket, amelyek a háztartási jövedelmek közé tartoznak.)

**Vállalkozásból származó jövedelem:** az egyéni vállalkozók és társas vállalkozások tagjai által munkabérként felvett bruttó jövedelem, vagy a vállalkozás eredményéből – tagsági viszonyára való tekintettel – felvett osztalék. Mezőgazdasági vállalkozók jövedelmeit a mezőgazdasági eladásból származó pénzbevételeknél számoljuk el.

**Felvett kamat, osztalék:** értékpapírokból származó osztalék, betétek után járó kamat. A jóváírt kamatot nem, csak a háztartás által ténylegesen felvett összegeket tartalmazza. A makrostatisztika a háztartási jövedelmek között számolja el a jóváírt kamatokat is. A vállalkozásból származó osztalék nem ide, hanem a vállalkozói jövedelmekhez kerül.

**Költségtérítések:** a munkáltató által adott mindenfajta költségtérítés, segély (étkezési, üdülési, albérlési, közlekedési, beiskolázási hozzájárulás, „ruhapénz” stb.).

**Szellemi alkotásból származó jövedelem:** a találmányi díj, szerzői jogi védelem alá tartozó alkotótevékenység, tudományos vagy művészeti tevékenység ellenértékeként kapott összeg.

**Más jogcímen kapott jövedelem:** szövetkezeti tagok tagsági pótléka, tartalékos katonai szolgálatot teljesítők illetménye, társadalmi munkában végzett szociális gondozásért kapott összeg, tudomány doktorának illetménykiegészítése stb.

**Táppénz:** betegség idejére a megelőző kereset alapján fizetett összeg. A betegség idejének a ténylegesen munkából távol töltött napok számítanak (a táppénz és a betegszabadság nem különül el), mivel ebben az esetben is alapvetően a háztartás oldaláról definiáljuk a jövedelmeket.

**Munkanélküli-járadék:** a munkanélkülieknek és az állástalan pályakezdők (pályakezdők elhelyezkedési támogatása) számára a költségvetésből folyósított támogatások összege. Az átképzési támogatást is ide soroljuk.

**Munkanélküliek jövedelempótló támogatása:** a munkanélküli járadékra való jogosultság megszűnte után az önkormányzat által folyósított támogatás.

**Ápolási díj:** a tartósan beteg gyermek vagy hozzátartozó ápolása esetén, az emiatt munkát vállalni nem képes személyek részére adott önkormányzati támogatás.

**Ösztöndíj:** a nappali tagozaton tanulóknak járó, tanulmányi eredménytől és a szociális helyzettől függő támogatás.

**Rendszeres segély, támogatás:** a munkáltató, a költségvetés, az önkormányzat vagy érdekképviseleti szerv által havi rendszerességgel folyósított, személyhez kapcsolódó összeg.

**Nem rendszeres segély, támogatás:** a munkáltató, a költségvetés, az önkormányzat vagy érdekképviseleti szerv által alkalmanként, valamilyen céllal folyósított összeg. Azon személyek kapják, akik átmenetileg rendkívüli helyzetbe kerültek, ezért egyszeri se-

gélyre, támogatásra szorulnak. (Pl. temetési, bevonulási, iskola-kezdési, anyasági segélyek, ill. elemi kár esetére vonatkozó segélyek: árvíz, földrengés stb.).

**Nevelési segély:** olyan többgyermekes családoknak folyósított összeg, ahol az egy főre jutó jövedelem alacsony.

**Lakásfenntartási támogatás:** azoknak az alacsony jövedelmű háztartásoknak folyósítható összeg, ahol a lakásfenntartási költségek elérik az összes jövedelem 35%-át.

**Családi pótlék:** a gyermekek számától, egészségi állapotától és a gyermeket nevelők családi állapotától függő jövedelemkiegészítés. (1995-ben még alanyi jogon járt, minden gyermek után. 1996 áprilisától jövedelemhatárhoz kötött.)

**Gyermekgondozási díj (gyed):** a gyermek két éves koráig az otthon maradó szülőnek járó, a keresettel arányos juttatás. (Az 1996 áprilisa előtt megszületett gyermekek után kapható.)

**Gyermekgondozási segély (gyes):** a gyermekét otthon nevelő szülőnek járó összeg a gyermek 3 éves koráig, illetve tartósan beteg vagy szellemi fogyatékos gyermek esetén a gyermek 10 éves koráig. Az alapösszegeből és a kiegészítő részből tevődik össze, gyermekszámától függően változó nagyságú.

**Gyermekgondozási támogatás (gyet):** 1993. január 1-jétől a gyetet az az anya veheti igénybe, aki három vagy több kiskorú gyermeket nevel, s a legkisebb gyermek 3 és 8 év közötti. Összege egyenlő az öregségi nyugdíjminimum összegével.

**Külföldről származó jövedelem:** minden olyan, munkával kapcsolatos, szociális vagy egyéb juttatás, amely külföldről származik. (A kapott összeg forintra átszámított értéke.)

**Kárpótlási jegyért kapott életjáradék:** az alanyi jogon kárpótolt idős személyek kárpótlási jegyeikért igényelt, havonta kapott életjáradéka. A kárpótlási jegyek hasznosításából származó egyéb bevétel itt nem szerepel.

**Mezőgazdasági eladásból származó pénzbevétel:** állatok, állati és növényi termékek eladásából származó bruttó bevétel, függetlenül attól, hogy a termék a saját tulajdonú, bérelt, háztáji vagy illetményföld terméke, vagy a kisegítő gazdaságban, ház körüli vagy hétvégi kertben, illetve telken történt termelésből, illetve vállalkozásból származott.

**Háztartáson kívüli személytől kapott támogatás:** mindazok a pénzjövendelmek, amelyeket a háztartás tagjai háztartáson kívüli személytől akár esetenként (mint ajándékot), akár rendszeresen (pl. gyermektartás) ellenszolgáltatás nélkül kaptak.

**Saját termelésű fogyasztás:** a háztartás által természetben kapott, illetve megtermelt élelmiszerek, élvezeti cikkek helyi felvásárlási árakon számított értéke, akár az adott háztartás fogyasztotta el, akár elajándékozta.

**Kiadások:** amíg a jövedelemoldalon a számbavétel csak a folyó évben megszerzett tételeket tartalmazza, addig a jövedelemfelhasználási (kiadási) oldal a korábbi megtakarításokból, vagyontárgyak értékesítéséből származó bevételekből, más háztartásoktól pénzben vagy természetben kapott ajándékokból, kárpótlási jegyek hasznosításából, illetve hitelfelvételekből fedezett kiadásokat is magába foglalja. (Így a jövedelmi és kiadási adatok összevetéséből megtakarítás közvetlenül nem számolható.)

A kiadások között megkülönböztetjük:

– a vásárolt, illetve a saját termelésből származó és természetben kapott javak fogyasztását,

– a fogyasztási, illetve felhalmozási (pl. ingatlanvásárlás) jellegűeket,

– a bruttó és nettó (személyes célú) kiadásokat. A kettő közötti különbséget az ún. jövedelemcsökkentő tételek (társadalombiztosítási járulékok, személyi jövedelemadó, illetékek, bírságok, más háztartásnak adott támogatások, pénzbeli termelési ráfordítások) adják.

A kiadások két nagy részre oszlanak: fogyasztási és felhalmozási kiadásokra. Az összes személyes célú fogyasztási kiadás a makro- és mikrostatistikában módszertanilag különbözik egymástól. A háztartási költségvetési felvételben a személyes célú kiadás

a nemzeti alapon történő elszámolást tartalmazza – azaz csak a magyar magánháztartások tagjainak személyes vagy a háztartás egészének szükségleteire fordított kiadásokat –, míg a makroelszámolásokban a hazai alapon, vagyis a Magyarországon az adott évben vásárolt fogyasztást – tehát a külföldiek fogyasztását is – magukban foglalják a részletes adatok. Az összesen sor adata a makroelszámolásban is a nemzeti fogyasztást jelenti.

A kiadásokat egyrészt *árúk és szolgáltatások szerinti csoportokban* összesítve közöljük, amelyek a következők:

- élelmiszerek (vásárolt és saját termelésű),
- élvezeti cikkek (vásárolt és saját termelésű),
- ruházkodási cikkek,
- nagy értékű, tartós javak,
- egyéb fogyasztási iparcikkek (vásárolt és saját termelésű),
- lakásépítés, ingatlanvásárlás,
- szolgáltatási kiadások;

másrészt *rendeltetés szerinti csoportokban*, amely az előbbi csoportosítástól annyiban különbözik, hogy a szolgáltatásokra, tartós fogyasztási cikkekre és egyéb iparcikkekre fordított kiadásokat felosztja a megfelelő csoportokra:

- élelmiszerek (vásárolt és saját termelésű),
- élvezeti cikkek (vásárolt és saját termelésű),
- ruházkodás,
- lakásfenntartás,
- háztartás- és lakásfelszerelés,
- egészségügy, testápolás,
- közlekedés, hírközlés,
- művelődés, üdülés, szórakozás,
- egyéb kiadások (vásárolt és saját termelésű),
- lakásépítés, ingatlanvásárlás.

**Élelmiszer mennyisége:** e felvétel csak a háztartásban fogyasztott élelmiszer-mennyiségeket tartalmazza, ellentétben a makrostatisztikai elszámolással, ahol a háztartáson kívül elfogyasztott mennyiségek is szerepelnek. További eltérés az, hogy a háztartási költségvetési felvételben a saját termelésű és vásárolt fogyasztás mind értékben, mind mennyiségben az egyes élelmiszerfélések feldolgozottságának megfelelően szerepel, míg a makroelszámolásokban alapanyagként számolják el. Ez egyes

élelmiszerféléseknél lényeges eltérést mutat (pl. liszt, cukor stb.).

**Pénzbeni termelési ráfordítás:** a háztartás által a háztájiban, kisgazdaságban, hétvégi telken, illetve bérelt földön megtermelt termékekhez kapcsolódó ráfordítások összege.

**Háztartáson kívülinek adott támogatások:** mindazok a pénzeszegek vagy áruk értéke, amelyeket a háztartás tagjai háztartáson kívüli személyeknek adtak rendszeresen vagy esetenként.

## 6. TÉMADOKUMENTÁCIÓ

### 6.1. Módszertani forrásmunkák

1. Módszertani statisztikai füzetek, 20. A magyar háztartás-statisztikai megfigyelés módszertana, KSH, Bp., 1986.
2. Népszámlálási kötetek, KSH, Bp., 1990.
3. Munkaügyi statisztikai fogalmak, KSH, Bp., 1995.
4. Statisztikai évkönyv, KSH, Bp., 1995.
5. Családi költségvetés/Household budget survey 1989–1991, KSH, Bp., 1993.
6. Családi költségvetés/Household budget survey 1993, KSH, Bp., 1994.
7. Családi költségvetés/Household budget survey 1994, KSH, Bp., 1995.
8. Családi költségvetés/Household budget survey 1995, KSH, Bp., 1996.
9. Módszertani füzetek. Munkaügy-statisztikai fogalmak, KSH, Bp., 1995.
10. Marton Á.: A reprezentatív felvételek megbízhatósága, KSH, Bp., 1991.
11. Bedekovics I.: A magyar nemzeti számlák: a háztartási szektor elszámolásának új módszertana (kézirat, a Statisztikai Szemle 1994. júliusi számában megjelent tanulmány kibővített változata).
12. Family Budget Surveys in the EC: Methodology and Recommendations for Harmonisation, EUROSTAT, Luxembourg, 1993.
13. COICOP-HBS final version EUROSTAT, 1996.
14. Family Expenditure Survey in Canada, 17 Metropolitan Areas, 1990.
15. Family Expenditure Survey in Canada, 1992.
16. Family Food Expenditure in Canada, 1992.
17. Recommendations for Future Household Budget Surveys (I) (Eurostat Working Papers - DOC E2/HBS/95/96)

## **6.2. A felvételen felhasznált dokumentumok, segéd- letek jegyzéke**

### **Az adatfelvétel bizonylatai**

1. Utasítás a kérdőbiztosok részére a H mintakeret bejárásához
2. Háztartási napló  
(A kiadások és jövedelmek regisztrálására szolgáló füzet.)
3. Háztartásinapló-betét  
(A háztartástagok alapadatainak regisztrálására szolgál.)
4. Gyűjtőív  
(A havi fogyasztási adatok rendszerezésére, csoportosítására.)
5. Kódfüzet  
(A kiadáscsoportok összesítésére szolgál, erről rögzítik az adatokat)
6. Éves kikérdezés I. rész Kiadások, tartós fogyasztási cikkek (kérdőív)
- 6/a. Segédtábla az éves kikérdezéshez
7. Éves kikérdezés II. Jövedelmek (kérdőív)
8. Utasítás a háztartási költségvetési felvétel kérdezőbiztosainak részére
9. Utasítás az éves kikérdezés c. nyomtatvány kitöltéséhez
10. Utasítás a kérdőbiztosok részére a háztartási költségvetési felvétel jövedelmeinek számbavételéről

## **7. ÖSSZEFOGLALÓ**

### **7.1. Történeti áttekintés**

A háztartási költségvetési felvételeknek nagy hagyománya van Magyarországon. Az első ilyen jellegű felvételt a KSH 1949-ben hajtotta végre azzal a céllal, hogy a lakosság, az egyének, családok, háztartások személyes fogyasztásáról pontos információkat nyerjenek. Előbb kvóta szerinti, majd 1976-tól kezdve véletlenszerű mintavétellel történt az adatszolgáltatók kiválasztása. A reprezentatív háztartás-statisztikai felvétel adatai országos szintre felsorozva (teljeskörűsítve) évről évre bemutatják az összlakosság jövedelmi helyzetének, háztartási fogyasztási szokásainak, lakás-felszereltségének alakulását.

### **7.2. A felvételek gyakorisága**

A háztartási költségvetési felvételek 1949-től 1983-ig éves, 1983–1993 között kétéves (minden páratlan évben) majd 1993-tól kezdve ismét éves gyakoriságúak.

### **7.3. A felvétel célja**

Részletes információkat biztosít

- a háztartások összetételéről, az egyes személyek demográfiai, gazdasági aktivitási jellemzőiről,
- háztartások jövedelem-színvonaláról és a jövedelem szerkezetéről források szerint,
- a lakosság és ezen belül a különböző társadalmi-gazdasági rétegek fogyasztási színvonaláról és struktúrájáról.

Biztosítja továbbá a fogyasztóiárindex-számítás súlyrendszerét, alapadatokat szolgáltat a szegénységkutatásokhoz, minimumszámításokhoz és a nemzeti számlák végső fogyasztási oldalának becsléséhez éves és negyedéves szinten.

Az előbb említett alapvető feladatokon túl, igen széles körű az igény az adatok további felhasználására, piackutatási, tudomá-

nyos, tömegtájékoztatási és nemzetközi együttműködési, összehasonlítási, kutatási célokra.

#### **7.4. A felvétel jellemzői**

A megfigyelés folyamatos (éves) jellegű, a referenciaidőszak a naptári év, a naplóvezetés időtartama egy hónap.

A felvétel három részből áll:

- a folyamatos, egy naptári hónapon át tartó naplóvezetésből (egy-egy hónap folyamán a kijelölt háztartások 1/12-ed része, mintegy 7-800 háztartás vezet háztartási naplót),
- az év végén, az év valamelyik hónapjában naplót vezető háztartások mindegyikének egyszeri kikérdezéséből (a nagy értékű, ritkán vásárolt javakra fordított kiadásairól, valamint a tartós fogyasztási cikkek állományáról),
- a következő év első negyedévének végén a 14 éven felüli háztartástagok és az egész háztartás kikérdezéséből az előző évben megszerzett jövedelmekre vonatkozóan.

#### **7.5. A felvétel kiterjedése**

*A mintavétel köre:*

Terület: egész Magyarország; kivétel nélkül minden lakott hely, település, nagyságtól és elhelyezkedéstől függetlenül a mintába kerülhet.

Népesség: magán háztartásokban élő magyar állampolgárok (az intézeti, intézményi háztartások kivételével).

*A mintavétel adatforrása:* a népszámlálás továbbvezetett adatai.

*A mintakiválasztás alapegysége* a lakás, a megfigyelésé a háztartás.

*Mintakeret:* az ELAR (egységes lakossági adatfelvételi rendszer).

Ezen belül a H-minta csak a HKF-adatfelvétel céljaira kiválasztott minta.

A HKF-alminta 256 települést, 1575 népszámlálási körzetet tartalmazott 1996-ban.

Eredetileg közel 10 000 lakáscímet választunk ki, ami majdnem ugyanannyi háztartást jelent, mivel Magyarországon egy lakásban legtöbb esetben egy háztartás él.

A *mintavétel módszere*: 1976 óta véletlenszerű, nem arányos, településnagyság-kategóriánként rétegezett, többlépcsős mintavétel.

A *minta elemszámának biztosítására* a véletlenszerű címki-választás mellett az előzetes címbejárásen alapuló szisztematikus pótlást alkalmazzuk.

## **7.6. Teljeskörűsítés, súlyozás**

A reprezentatív felvételből származó adatok országos szintre való felszorzására, teljeskörűsítésére több mint 100 súlyszámot alkalmazunk megyénként és településnagyság-kategóriánként.

A felvételben a népességadatokat a különböző okokból eredő meghiúsulások miatt (nem válaszolás, nem lakott lakás, adatszolgáltatásra való képtelenség stb.) nem esnek egybe a teljes körű statisztikákból kapottakkal, ezért a teljeskörűsítést egy ún. *demográfiai arányosítás* követ, ami azt jelenti, hogy a népszámlálás megyénkénti, nem és kor szerinti továbbvezetett népességadataival is korrigáltuk a felvétel személyi adatállományát oly módon, hogy az azonos háztartáshoz tartozó személyek azonos súlyt kaptak, annak érdekében, hogy a teljes lakosság számot a lehető legjobban megközelítsük.

## **7.7. A felvétel koncepciója**

A háztartási költségvetési felvétel a háztartásokat elsősorban mint fogyasztói egységeket kezeli, ellentétben a makroelszámolásokkal, ahol a háztartás egyszersmind termelői és fogyasztói egység.

## **7.8. A felvétel szerkezete, a kikérdezés menete**

A naplóvezetés a háztartások feladata, az összeíró segíti és ellenőrzi ezt a munkát. A kódolást és összesítést is az összeírók végzik. A háztartás alapadatait személyes felkereséskor az összeíró re-

gisztrálja. Az év végi kikérdezések (interjúk) kérdőíveit is az összeírók töltik ki.

### **7.9. A felvétel szervezése, munkafázisai**

A mintavételi terv és a mintakiválasztás a KSH Népszámlálási Főosztályának feladata.

A címek kiosztását és a felvétel lebonyolítását, a beérkezett kérdőívek ellenőrzését, rögzítését stb. a KSH területi igazgatóságai végzik a szakfőosztály útmutatásai alapján.

Az összeírók képzését, oktatását és a kérdőívekkel való ellátását a területi apparátus végzi. Az összeírásához szükséges kérdőíveket, útmutatókat, segédleteket a szakfőosztály készíti.

Mintegy 300 összeíró áll munkakapcsolatban a KSH-val, legtöbbjük más lakossági felvételekben is közreműködik.

Az adatgyűjtés és -rögzítés a területileg illetékes szervezeti egység (KSH megyei igazgatóságai) feladata, az adatok összesítése, feldolgozása és elemzése a központban történik.

## **8. SUMMARY**

### **8.1. Historical background**

The Household Budget Surveys have a long tradition in Hungary. The first one have been carried out by the HCSO (Hungarian Central Statistical Office) in 1949. The aim of the survey was collecting detailed information about personal consumption patterns of the individuals, the households, as well as the entire population. The method applied in this survey basically was equal to the most recent method (diary keeping, voluntary co-operation etc.), but due to the quota sampling the survey data haven't been estimated to total population. For this reason the totals (summarized results) haven't been computed, only the characteristic data concerning various social groups, strata have been published. The basic reform in methodology was in 1976 when probability sampling was applied at the first time. Since 1976 the survey is conceptually similar (with some changing), concerning the data collecting as the most recent survey, but due to several developments in the field of informatics, the duration of the data processing and analysis and the publication of results became shorter.

### **8.2. Frequency of the survey**

From 1949 Household Budget Surveys was carried out in each year, between 1983 and 1993 in each second (odd) year, since 1993 the frequency of the survey was also yearly.

### **8.3. The aim of the survey**

The aim of the survey is to provide information about the structure of households, demographic and economic activity data of individuals belonging to household, and about living condition of the population, the income level and the structure of income by sources and about the consumption structure of the households. Furthermore it is functioning as the base of weighting system for

calculations of consumer price indices and used as a database of the researches of poverty, gives basic data yearly and quarterly level for estimates of final consumption in National Accounts.

Beyond the basic functions of HBS mentioned above, it meets the wide range of demand from the different users for the purpose of social researches, marketing studies, public information and international comparisons. The wide interest of HBS data are also justified by the great number of information requests.

#### **8.4. Characteristics of the survey**

The survey is continuous, the recording period is the whole year, the reference period is the calendar year, the diary keeping period is a calendar month.

The survey divided to three parts:

- the continuous diary keeping during the whole month (in each month one twelfth of the selected households keep diary very intensively),
- at the end of the year each household keeping diary in one month of the year is interviewed concerning expenditures on rarely purchased and valuable goods and stock of consumer durables,
- at the end of the first quarter of the following year, there is a retrospective interview concerning the annual income of whole household and personal incomes of each household member (14 years and older) during the reference year.

#### **8.5. Survey coverage, sampling**

The survey coverage:

– territory: whole Hungary; each settlement can be part of the sample with equal probability.

– population: the target population of the survey consists of all Hungarian citizens living in private households in the country (except institutional households). Consequently the survey doesn't cover foreign citizens living in Hungary on business or work co-operation.

The data source of sampling: updated census data.

Sampling rate: 0,38 per cent of households, 0,25 per cent of total population.

The unit of selection is the dwelling, the unit of observation is the household.

Sampling frame: USHS (Unified System of Household's Surveys). This master sample contains all samples selected for various population surveys; the subsample H is selected especially for HBS, subsample M is used for labor force survey, and subsample T for different social surveys (i.e. time-use survey, health status survey etc.) The subsample H covers 256 settlements (1575 enumeration districts = ED) in 1996.

Method of sampling: random, non-proportional, multi-stage, stratified sampling (stratified by the settlement size and administrative rank of the settlement).

Stages of sampling:

– The sample covers all settlements with 15 000 or more inhabitants. In the case of settlements with 15 000 or more inhabitants PSUs (primary sampling units) are the EDs and USUs (ultimate sampling units) are the dwellings.

– In the case of settlements with more than 2000 and less than 15 000 inhabitants PSUs are the settlements and SSUs (secondary sampling units) are the districts.

– In the case of settlements with less than 2000 inhabitants PSUs are the settlements, and USUs are the dwellings. All districts of the selected settlements are part of the sample.

Sampling fractions are different according to the settlement size.

Four different sampling fractions have been applied by size of settlements: in settlements with more than 10 000 and less than 50 000 inhabitants the sampling fraction was  $4/5$ , in settlements with more than 50 000 inhabitants it was  $3/5$ , while in Budapest it was half of that applied in settlements with less than 10 000 inhabitants.

Both the settlements and the districts were selected with probability proportional to size (measured by the number of dwellings). Within a stratum from each not self-representing settlement an equal number of districts and from each district an equal number of dwellings were selected. This method of selection assures that within a stratum each dwelling could be part of the sample with equal probability.

## 8.6. Selection of data-suppliers

The number of selected addresses of dwellings is cca. 10 000 that means almost the same number of households because in Hungary in one dwelling generally one household lives.

Beside each originally selected address one supplementary address (having similar demographic and activity type) was selected for the case of failure. The information about household's composition, demographic and activity data of members registered by the interviewers before the survey (during the previous address checking). If the household found at the supplementary address refused the co-operation in the survey, there is no more opportunity for substitution. The random sampling combined with a systematically substitution method assures that the number of elements in the sample should be the same as the originally selected.

Since 1993 (except in 1995) the selection and substitution method was the same as mentioned above.

Thus the supply of data is voluntary in HBS, so the households may refuse to co-operate in the survey. It is rather difficult to persuade households 'living among disordered conditions', those with extremely high income and, often those consisting of very young or elderly people to participate in the survey. So the co-operating households are not represented the entire population.

*1. table Response rates in the HBS (percentage distribution)*

|   | 1993  | 1994  | 1995  | 1996  |
|---|-------|-------|-------|-------|
| Respondent                                  | 60,9  | 57,1  | 64,9  | 55,0  |
| Refusal                                     | 26,3  | 29,6  | 25,1  | 33,0  |
| The survey failed due to the other reasons* | 12,8  | 13,3  | 10,0  | 11,4  |
| Selected households, total                  | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |

\*other reasons: vacant dwelling, long term absence, no person able to data supplying.

2. table Proportion of data supplying willingness by territory, %

|   | 1993 | 1994 | 1995 | 1996 |
|---|------|------|------|------|
| Capital (Budapest)                        | 32,6 | 29,5 | 35,5 | 32,9 |
| Counties (towns and villages countryside) | 65,9 | 62,5 | 72,8 | 59,4 |
| Total (average)                           | 60,9 | 57,1 | 64,9 | 55,0 |

## 8.7. Corrections

For estimating totals (grossing up) more than 100 raising factors (weights) were applied differentiated by counties and size categories of settlements. These factors were calculated by the following formula

$$W_i = N/n_i \text{ where}$$

- $n_i$  number of dwellings co-operating in the survey
- $N_i$  total number of occupied dwellings in a given stratum

In consequence of refusals the demographic data of co-operating households differ from demographic data of the total population originated from other statistics. For this reason in the database of the Household Budget Survey a *demographic correction* – as in the previous year – was required as well totalisation. The demographic correction was carried out through a mathematical-statistical method which modified the personal database of the survey using updated census data by counties, age groups and sex, and gave same raising factors to the persons consisting one household.

Due to the refusals deficiencies in the incomes and expenditures occur comparing to the National Account data. The income and expenditure deficiencies are originated from the using of different methodological categories during the registration but also from the above mentioned underrepresenting of high-income households in the survey and the suppressions and denials. These deficiencies – in lack of such kind of information – have not been corrected.

## 8.8. Structure of the survey, the data collection

The *diary keeping*: data supplier households keep individually the household diary following the instructions given by the interviewers. The interviewers help to fill the diary and control the data registration activity at least four times a month. The data on incomes and some kind of great expenditures have to record in the first part of the diary, grouped by purposes. The following part of the diary serves for recording the values and quantities of items in order of purchasing without grouping. The quantity of food consumed from own production is recorded in the last part of diary. Consumption from own production includes the value at local consumer prices of food and beverages originating from own-production, either consumed by the household or given as a gift to other household. The quantity of products consumed from own production are estimated by the household and the value of these items is calculated by the interviewer at the end of each week. The value of own account consumption is calculated at local market prices.

*Registration of household characteristics, demographic data.* Interviewers ask each members of the household about their personal demographic data (date of birth, marital status, familial status etc.), educational attainment, occupational status, income activity and then they collect the data on housing, farming and other living conditions, circumstances, special habits of the entire household.

*The annual interview Part 1:* at the end of the year stock of consumer durables, expenditures of significant value, expenditures on construction or purchases of real estates, on purchases in connection with agricultural production and on other infrequent but significant expenditure items usually of great value is recorded.

*The annual interview Part 2:* at the end of first quarter of the year, respectively, the household members are interviewed about their personal incomes, retrospectively the whole year, and other non-personal, so-called family receipts or incomes. (The time of this interview is a date after the period of personal income tax return.) The questionnaire has similar form like tax-return form or so called 'employer report' to make the filling out easier.

The individual income and expenditure items and other basic information about household members from the household diaries and interviews are aggregated by the interviewers according to the processing categories. The document on which the data processing is based contains 60 income and 250 expenditure items. These items are captured by the staff of county directorates.

### **8.9. Organization of the survey, the process of the data collection**

Preparation of the survey. The sampling design and the selection of the sample is the task of the Census Department.

The address checking, the dissemination of the addresses and the controlling of the registered data, the filled questionnaires and diaries are carried out at the County Directorates according to the instructions of the Central Office.

The training of interviewers and supplying them with diaries, questionnaires and instructions' books is the work of CDs. The Household Budget Survey Section of Central Statistical Office is responsible for the design and preparation of these materials.

The number of interviewers is cca. 300, many of them involved in other population surveys.

The data capture is carried out using Blaise software. The on-line data transfer between the CDs and the Central Informatics Department makes possible the short term processing. Since 1987 the data capture and editing of data has been carried out decentralized by the CDs. The data processing itself, the various computations and tabulating remained the task of the Informatics Department of the CSO.

## 9. JELÖLÉSEK, KÉPLETEK, ALGORITMUSOK

### 9.1. A háztartások rétegekbe sorolása, a pótcímek kiválasztásának menete

A címbejárásakor felvett alapvető *kódok* a következők: a háztartásfő jövedelemszerző tevékenysége, a háztartásfő kora, a háztartásfő iskolai végzettsége, a háztartás taglétszáma. A háztartások csoportosítása a pótcímek kiválasztásának céljára ezek alapján történik. A pótcímek kiválasztásának alapfeltétele, hogy az eredeti, véletlenszerű módszerrel kiválasztott címek rendelkezésre álljanak.

A háztartások a címbejárás során több számjegyű kódot kapnak, a következő szempontok szerint:

1. Ha van a háztartásfőnek jövedelemszerző tevékenysége (4 jegyű kódszám):

1. számjegy: a háztartásfő jövedelemszerző tevékenysége
2. számjegy: a háztartásfő kora
3. számjegy: a háztartásfő iskolai végzettsége
4. számjegy: a háztartás taglétszáma

2. Ha a háztartásfő munkát keres (2 jegyű kódszám)

1. számjegy: kifejezi, hogy a háztartásfő munkát keres
2. számjegy: a háztartás taglétszáma

3. Ha a háztartásfő nyugdíjas (3 jegyű kódszám)

1. számjegy: kifejezi, hogy a háztartásfő nyugdíjas
2. számjegy: a háztartásfő iskolai végzettsége
3. számjegy: a háztartás taglétszáma

4. Ha a háztartásfő egyéb inaktív (gyeden, gyesen, gyeten lévő, iskolába jár, háztartást vezet, testi, szellemi fogyatékos, nem kíván dolgozni, egyéb) (kétjegyű kódszám):

1. számjegy: kifejezi, hogy a háztartásfő egyéb inaktív
2. számjegy: a háztartás taglétszáma.

A program a fenti kódszámok alapján a lehető legjobban megegyező kódú háztartást keres pótcímként, számlálókörzeten vagy régióon belül.

*Régiók definiálása.* Ebben az esetben régióknak nevezik a számlálókörzeteket, településeket tartalmazó olyan nagyobb csoportokat, melyeket az összeírás gyakorlati szempontjainak megfe-

előően a megyékben alakítanak ki. Az összeírás munkafolyamatának ésszerűsítése érdekében az összeírók régiókhöz vannak rendelve.

*A címkiválasztó program működése:*

1. Eredeti címek kiválasztása

A program minden számlálókörzetben maximum 6 címet választ ki véletlen módszerrel.

2. Pótcímek keresése

A program az eredeti címekhez a megadott kódok alapján maximum 7 lépésben azonos, vagy közel azonos rétegbe tartozó pótcímeket keres. Az eljárás minden lépésben azonos:

– először a saját körzetén belül,

– ha ott nem fordul elő, akkor a címhez tartozó *régió*n belül,

– ha egynél többet is talál, azok közül véletlen módszerrel

egyét kiválaszt,

– a lépéseket ismételve, ha a hetedik lépésben sem talál, a pótcím kiválasztás befejeződik, ebben az esetben nem lesz pótcím kijelölve.

Címkiválasztás akár több évre előre is szimulálható. A program biztosítja a felhasznált címek listázását, akár területenként, akár összeírókhoz rendelve, akár összesítve.

## 9.2. A háztartásfő kiválasztásának algoritmusai

I. **Egyedülálló háztartások** (TAGOK=1)<sup>30</sup> az a személy a háztartásfő, aki tagja a háztartásnak.

II. **Egycsaládos háztartások**

(TAGOK>1, és CSSOR maximuma azonos HSOR-on belül

=1). Ilyen típusú háztartásoknál a háztartásfő azonos a családfővel.

A háztartásfő kiválasztása az alábbi sorrendben történik:

– az a személy, akinél CSLAS=1, ha ilyen nincs, akkor

---

<sup>30</sup> A hivatkozott SAS-elnevezéseket a változólista tartalmazza.

- az a személy, akinél CSLAS=3 és NEME=1, ha ilyen nincs, akkor
- az a személy, akinél CSLAS=4.

III. **Kettő- vagy többcsaládos háztartások** (TAGOK>3 és CSSOR maximuma azonos HSOR-on belül >1). Ilyen típusú háztartásoknál először minden családban ki kell jelölni a családfőt a II./ pontban leírt módon. A kijelölt családfőket **jövedelemszerző tevékenységük szerint az alábbi csoportokba kell besorolni:**

fő: a/ **Jövedelemszerző tevékenységet folytató családfő:**

AKTIV=11-19

b/ **Nyugdíjas családfő:**

AKTIV=21,22,23,24

c/ **Gyed-en, gyes-en lévő családfő:**

AKTIV=20

d/ **Munkát kereső családfő:**

AKTIV=25

e/ **Egyéb családfő:**

AKTIV=10,26,27,28,29,31,32,99

Miután a családfőket fenti csoportokba soroltuk, közülük kell a háztartásfőt kiválasztani az alábbi sorrend figyelembevételével:

1. **Azonos jövedelemszerző tevékenységet folytató családfők esetén**

1.1. **Ha a családfők azonos jövedelemszerző tevékenységet folytatnak és van 1 férfi (NEME=1) a családfők között, akkor ő a háztartásfő.**

- 1.2. Ha családfők azonos jövedelemszerző tevékenységet folytatnak és több férfi (NEME=1) van köztük, akkor az a háztartásfő, amelyik a legidősebb, vagyis akinek személyi rekordján a SZEV adat a legkisebb.**
- 1.3. Ha nincs férfi családfő a háztartásban, akkor a női családfők háztartásfőre jelölésére is az 1.1, 1.2 pontban leírtak vonatkoznak.**

**2. Különböző jövedelemszerző tevékenységet folytató családfők esetén:**

- 2.1** Ha csak egy családfő folytat aktív (a.) tevékenységet, akkor természetesen ő a háztartásfő. **Ha két aktív tevékenységet (a.) folytató családfő is van a háztartásban, akkor az 1. pontban leírtak alapján közülük kell kiválasztani a háztartásfőt,**
- 2.2.** **Ha nincs a háztartásban aktív (a.) tevékenységet folytató családfő, de van nyugdíjas (b.), akkor ő a háztartásfő.** Ha nincs nyugdíjas családfő a háztartásban, de van gyed-en, gyes-en gyet-en lévő (c.), akkor ez utóbbi lesz a háztartásfő. Ha nincs nyugdíjas és gyet-en, gyed-en, gyes-en lévő sem, de van munkát kereső (d.) családfő, akkor ő lesz a háztartásfő. Végül, ha nincs a felsoroltak közül egyik fajta jövedelemszerző tevékenységet folytató családfő sem, akkor az egyéb (e.) családfők közül kell kiválasztani a háztartásfőt az 1. pontban leírtak szerint.
- 2.3. Ha több azonos jövedelemszerző tevékenységet folytató személy is van a háztartásban, akkor a 2.2. pontban leírt sorrendet figyelembe véve az 1. pont szerint kell kiválasztani a háztartásfőt.**

**IV. Nem családos háztartások esetén** a háztartásfő kijelölése ugyanúgy történik, mint az 1., 2. pontban, annyi különbséggel, hogy itt nem családfők, hanem a háztartások tagjaiból kell kiválasztani a háztartásfőt. Nem családi háztartás az, ahol a háztartásban élő személyek családi állása CSLAS=7,8.

## 10. TÁRGYMUTATÓ

adatfeldolgozás, 6  
adatimputálás, 14  
adatminőség, 13  
adatok ellenőrzése, 13  
adatrögzítés, 14  
adattárolás, 6  
arányos minta, 6  
automatikus korrekció, 14  
címbejárás, 6  
címlista, 5  
COICOP-nomenklatúra, 27  
demográfiai korrekció, 17  
ELAR-minta, 6  
elsődleges mintavételi egység, 10  
Eurostat-ajánlások, 25  
év végi kikérdezés, 22  
fogyasztási színvonal, 8  
harmonizáció, 25  
háztartásfő, 32  
háztartási napló, 21  
háztartásnapló-betét, 22  
háztartás-összetétel, 30  
háztartástípusok, 31  
hibajavítás, 13  
hitelre történő vásárlások, 28  
imputált lakbér, 28  
kiválasztás kvóta szerint, 4  
kiválasztási arány, 10  
kódfüzet, 22  
lakossági felvétel, 8  
lakossági munkaerő-felvételek, 10  
lakossági transferek, 30  
másodlagos mintavételi egység, 10  
minimumszámítások, 8  
mintakeret, 10  
mintavétel adatforrása, 8  
munkajövedelmek, 30  
nem válaszolók, 12  
nemzetgazdasági számlarendszer, 33  
népszámlálás, 8  
on-line adattovábbítás, 23  
osztályozás, 30  
önkéntes adatszolgáltatás, 8

összeírók, 11  
pótlás, 11  
rétegzés, 6  
rotáció, 12  
rögzítőprogram, 14  
saját termelésből elfogyasztott élelmiszerek, 22  
súlyozás, 16  
számbavételi hiba, 13  
szegénységkutatások, 8  
szisztematikus pótlás, 11  
szociális jövedelmek, 30  
társadalombiztosítási jövedelmek, 30  
többlépcsős mintavétel, 10  
vállalkozási jövedelmek, 30  
véletlenszerű mintavétel, 3

## MELLÉKLETEK





**A háztartások jellemző adatai**

|        |     |
|--------|-----|
|        | 0 1 |
| vegyes |     |

|       |  |   |        |
|-------|--|---|--------|
| 1-2.  |  | - a naplóvezetés időszaka                 | NAPID1 |
| 3-4.  |  | - a háztartásfő kétfegyű sorszáma         | HTFÓS1 |
| 5-6.  |  | - a háztartáshoz tartozó személyek száma  | HLETS1 |
| 7-8.  |  |   |        |
| 9-10. |  | - a háztartások azonossága 10. kódnégyzet | HAZAZ1 |

(1996-1997-ben adatszolgáltató volt = 1,  
1997-ben került be az adatszolgáltatók közé = 2)

**Lakással kapcsolatos adatok**

**1. A lakás tulajdoni jellege:**

személyi tulajdonú lakás:

családi ház (1), társasházi lakás, öröklakás (2),

lakásszövetkezeti lakás (3)

önkormányzati bérlakás (4)

egyéb tulajdonú lakás (5)

egyéb lakott lakóegység (6)

**2. A lakás területe, m<sup>2</sup>:**

**3. A lakás szobáinak száma, db:**

szobák (12 m<sup>2</sup>-nél nagyobb)

kis és fél szobák (4-12 m<sup>2</sup>)

**4. Fürdőszoba (mosdóhelyiség) és WC van-e a lakásban:**

van mindkettő (1)

van fürdőszoba, nincs WC (2)

nincs fürdőszoba, van WC (3)

egyik sincs (4)

**5. A lakás fűtésének módja:**

távfűtés, tombfűtés (1), épület egyedi kazánfűtés (2),

étaze fűtés (3), korszerű helyiségfűtés (4),

hegyománys helyiségfűtés (5), vegyes fűtésű (6),

nincs fűtés (7)

**6. A háztartás lakáshasználati jogcíme:**

tulajdonos (1), bérlet (2), társbérlet (3),

tulajdonos rokona (4), bérlet rokona (5),

alibérlet, ágybérlet (6), egyéb és jogcím nélküli (7)

**7. Van-e a lakásban:**

folyóvíz: van (1), nincs (2)

gáz: ha van : vezetékes (1), palackos (2), nincs (3)

telefon: van (1), nincs (2)

szennyvízelvezetés: ha van : közcsontra (1), házcsontra (2), nincs (3)

**8. A lakásban:**

egy családból v. egy személyből (1),

két v. több családból (2)

egynél több háztartás lakik (3)

álló egy  
háztartás lakik

|                          |        |
|--------------------------|--------|
| <input type="checkbox"/> | HLATJ2 |
| <input type="checkbox"/> | HLANM1 |
| <input type="checkbox"/> | HSZOB1 |
| <input type="checkbox"/> | HSZOB2 |
| <input type="checkbox"/> | HFURD2 |
| <input type="checkbox"/> | HLAFU2 |
| <input type="checkbox"/> | HLAJO2 |
| <input type="checkbox"/> | HFVIZ2 |
| <input type="checkbox"/> | HLGAZ2 |
| <input type="checkbox"/> | HTELE2 |
| <input type="checkbox"/> | HSZENY |
| <input type="checkbox"/> | HELAK2 |

## A SZEMÉLYEK JELLEMZŐ ADATAI

| Sor-szám   |   | 02 | 03 | 04 |
|--|---|----|----|----|
| 1.   | A személy sorszáma a lakásban   |    |    |    |
| 2.   | A család sorszáma   |    |    |    |
| 3.   | Neme: férfi (1) - nő (2)  |    |    |    |
| 4.   | Születési éve:  |    |    |    |
| 5.   | Családi állapota: nőtlen, hajadon (1) - házass (2) - özvegy (3) - elvált (4)  |    |    |    |
| 6.   | Családi állása: férj (1) - feleség (2) - élettárs (3) - egy szülő gyermek(ek)kel (4) - gyermek (5) - felnőtt rokon (6) - egyéb rokon (7) - nem rokon (8) - egyedülálló (9)  |    |    |    |
| 7.   | Legmagasabb befejezett iskolai végzettsége: Áll. isk. 8 osztálynál kevesebb (1) - áll. isk. 8 osztály (2) - szakmunkásképző iskola (3) - szakiskola (4) - gimnázium (5) - szakközépiskola (6) - főiskola (7) - egyetem (8)  |    |    |    |
| 8.   | Tanul-e oktatási intézményben: igen (1) - nem (2)   |    |    |    |
| 9.   | Milyen tagozaton: nappali (1) - esti (2) - levelező (3)   |    |    |    |
| 10.  | Ha tanul az iskola típusa, egyéb oktatási forma: általános iskola (1) - szakmunkásképző iskola (2) - szakiskola (3) - gimnázium (4) - szakközépiskola (5) - főiskola (6) - egyetem (7) - szaktanfolyam, illetve átképző tanfolyam (8) - diploma utáni továbbképzés (9)  |    |    |    |
| <b>A TOVÁBBI KÉRDÉSEK CSAK 14 ÉVEN FELÜLEKRE VONATKOZNAK</b>                   |   |    |    |    |
| 11.  | A hónap folyamán fő jövedelemszerző tevékenysége:<br>ha van: alkalmazásban álló, vállalatnál, intézménynél (11)<br>- szövetkezeti, társasvállalkozásnál (12) - egyéni vállalkozónál (13) - alkalmi munkás, napszámos (14) - szövetkezeti tag, mg szövet-nél (21) - szakszövet-nél (22) - társasvállalkozás tagja, kft-nél (31) - egyéni (32) - egyéni vállalkozó: alkalmazott nélkül (41) - 1-10 alkalmazottal (42) - 10-nél több alkalmazottal (43) - segítő családtag (50)<br>ha nincs: iskolába jár (60) - háztartást vezet (61) - munkát keres (62) - beteg (63) - szülési szabadságon van (64) - gyed-en van (66) - gyese-en van (66) - nyugdíjas (67) - testi, szellemi fogyatékos (68) - egyéb (69) - nem kíván dolgozni (70) - gyed-en van (71) |    |    |    |
| 12.  | Ha véggez jövedelemszerző tevékenységet fizikai:<br>szakmunkás (1) - teljesen termelésirányító (7)<br>betanított munkás (2) - szakalkalmazotti főelőfokú segédmunkás (3) - képesítéssel (8)<br>vállalkozó (4) - szakalkalmazotti közép fokú képesítéssel (9)<br>segítő családtag (5) - ügyviteli (10)<br>szellemi főelőzintű vezető (6) - vállalkozó (11)<br>alsóbb szintű vezető, köz- segítő családtag (12)   |    |    |    |
| 13.  | A hónap folyamán az alábbiak közül milyen jövedelmekkel rendelkezik:<br>jövedelmességéből (1) - másod-, mellékfoglalkozásból (2) - vállalkozásból (3) - vagyonából (4) - egyéb (5) - nyugdíj: saját jogú öregségi (6) - saját jogú rokkantsági (7) - özvegy, hozzátartozói jogú (8) - rendszeres szociális segély (9) - belsőeti járandék (10) - léppénz (11) - szülési szabadságra járó illetmény (12) - gyed (13) - gyese (14) - munkanélküli járandék (15) - munkanélküliek jövedelem pótló támogatása (16) - ösztöndíj (17) - gyet (18) - ápolási díj (19)  |    |    |    |
| <b>A 11. KÉRDÉSRE VAN VÁLASZT ADÓKNÁL A JELENLEGI, A NINCS VÁLASZT ADÓKNÁL</b> |   |    |    |    |
| 14.  | A legutolsó foglalkozás, FEOR száma   |    |    |    |
| 15.  | A legutolsó munkáltatójának ágazata jövedelmességére alapján  |    |    |    |
| <b>A 11. KÉRDÉSRE NINCS VÁLASZT ADÓKNÁL</b>                                    |   |    |    |    |
| 16.  | A legutolsó jövedelemszerző tevékenysége  |    |    |    |
| 17.  | A legutolsó állománycsoportja (fizikai 1-5., szellemi 6-12.)  |    |    |    |
| 18.  | Soha nem végzett jövedelemszerző tevékenységet (80)   |    |    |    |
| 19.  | Összesen (1-18-ig)  |    |    |    |

A SZEMÉLYEK JELLEMZŐ ADATAI

|     | 06 | 08 | 07 | 08 | 09 | 10 | 11 |
|-----|----|----|----|----|----|----|----|
| 1.  |    |    |    |    |    |    |    |
| 2.  |    |    |    |    |    |    |    |
| 3.  |    |    |    |    |    |    |    |
| 4.  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 5.  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 6.  |    |    |    |    |    |    |    |
| 7.  |    |    |    |    |    |    |    |
| 8.  |    |    |    |    |    |    |    |
| 9.  |    |    |    |    |    |    |    |
| 10. |    |    |    |    |    |    |    |
| 11. |    |    |    |    |    |    |    |
| 12. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 13. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 14. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 15. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 16. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 17. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 18. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |
| 19. | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  | ■  |

## SZEMÉLYHEZ KAPCSOLÓDÓ JÖVEDELEM

| Sor-szám                  | A személy sorszáma a lakásban  | 1 2                              | 1 4                                  | 1 6      |
|---------------------------|--|----------------------------------|--------------------------------------|----------|
| 1.                        |  | 7 poz.                           | 7 poz.                               | 7 poz.   |
| 2.                        | Munkáltatótól főállású munkaviszonyból származó bruttó jövedelem           |                                  |                                      |          |
| 3.                        | Végkielégítés összege  |                                  |                                      |          |
| 4.                        | A munkáltató által viselt adóköteles élet-, illetve nyugdíjbiztosítás díja |                                  |                                      |          |
| 5.                        | Másodállásból, mellékfoglalkozásból származó jövedelem                     |                                  |                                      |          |
| 6.                        | Egyéni vállalkozásból származó jövedelem                                   |                                  |                                      |          |
| 7.                        |  |                                  |                                      |          |
| 8.                        | Társas vállalkozásból származó jövedelem                                   | jogi személyiségű szervezeteknél | munkabér                             |          |
| 9.                        |  |                                  | osztalék                             |          |
| 10.                       |  |                                  | nem jogi személyiségű szervezeteknél | munkabér |
|                           | osztalék   |                                  |                                      |          |
| 11.                       | Költségtérítések összesen  |                                  |                                      |          |
| 12.                       | Szellemi alkotásból származó jövedelem                                     |                                  |                                      |          |
| 13.                       | Borraló, hálapénz  |                                  |                                      |          |
| 14.                       | Alkalmi munkából, egyszeri megbízásból származó jövedelem                  |                                  |                                      |          |
| 15.                       | Ingó, ingatlan hasznosításából származó jövedelem                          |                                  |                                      |          |
| 16.                       | Más jogcímen kapott jövedelem  |                                  |                                      |          |
| 17.                       | Nyugdíj, járadék   |                                  |                                      |          |
| 18.                       | Rendszeres segély, támogatás   |                                  |                                      |          |
| 19.                       | Nem rendszeres segély, támogatás   |                                  |                                      |          |
| 20.                       | Gyes, gyet   |                                  |                                      |          |
| 21.                       | Ösztöndíj  |                                  |                                      |          |
| 22.                       | Munkanélküliek jövedelepótló támogatása                                    |                                  |                                      |          |
| 23.                       | Ápolási díj  |                                  |                                      |          |
| 24.                       | Kárpótlási jegyért kapott életjáradék                                      |                                  |                                      |          |
| 25.                       | Munkanélküli járadék   |                                  |                                      |          |
|                           |  | 1 3                              | 1 5                                  | 1 7      |
|                           |  | 8 poz.                           | 8 poz.                               | 8 poz.   |
| 26.                       |  |                                  |                                      |          |
| 27.                       | Külföldről származó jövedelem  | munkabér                         |                                      |          |
| 28.                       |  | társadalmi juttatás              |                                      |          |
|                           |  | egyéb                            |                                      |          |
| 29.                       | <b>Összes személyhez kapcsolódó jövedelem (2-28-ig)</b>                    |                                  |                                      |          |
| 30.                       | <b>Le: személyi jövedelemadó</b>   |                                  |                                      |          |
| 31.                       | <b>nyugdíjjárulék, munkavállalói járulék</b>                               |                                  |                                      |          |
| 32.                       | <b>Összesen 29-(30+31)</b>   |                                  |                                      |          |
| 33.                       | 11. sorból: - étkezési hozzájárulás  |                                  |                                      |          |
| 34.                       | - ruhapénz   |                                  |                                      |          |
| 35.                       | - gépkocsihasználat  |                                  |                                      |          |
| 36.                       | - üdülési hozzájárulás   |                                  |                                      |          |
| 37.                       | - albérleti hozzájárulás   |                                  |                                      |          |
| 38.                       | - önálló tevékenységgel kapcsolatos  |                                  |                                      |          |
| 39.                       | - beiskolázási segély  |                                  |                                      |          |
| 40.                       | - egyéb  |                                  |                                      |          |
| <b>Tájékoztató adatok</b> |  |                                  |                                      |          |
| 41.                       | Volt-e táppénzen: igen(1) - nem(2)   |                                  |                                      |          |
| 42.                       | Ha igen: a táppénzes napok száma:  |                                  |                                      |          |
| 43.                       | Volt-e gyeden: igen (1) - nem(2)   |                                  |                                      |          |
| 44.                       | Ha igen: a gyeden töltött hetek száma:                                     |                                  |                                      |          |



## KIADÁSOK

### ÉLELMISZEREK (1. rész)

| Sor-<br>szám | Megnevezés                       | M.<br>e. | Saját termelésű |           |     |        | Vásárolt |           |     |        |
|--------------|----------------------------------|----------|-----------------|-----------|-----|--------|----------|-----------|-----|--------|
|              |                                  |          | 3 4             | Mennyiség | 3 5 | Forint | 3 6      | Mennyiség | 3 7 | Forint |
|              |                                  |          |                 | 5 poz.    |     | 5 poz. |          | 5 poz.    |     | 5 poz. |
| 1            | Sertéshús                        | kg       | 1               |           | 1   |        | 1        |           | 1   |        |
| 2            | Marha- és borjúhús               | kg       | 2               |           | 2   |        | 2        |           | 2   |        |
| 3            | Sertés, marha- és borjú belsőség | kg       | 3               |           | 3   |        | 3        |           | 3   |        |
| 4            | Juh-, nyúl-, és egyéb hús        | kg       | 4               |           | 4   |        | 4        |           | 4   |        |
| 5.1          | Hal                              | kg       | 5               |           | 5   |        | 5        |           | 5   |        |
| 5.2          | Halkonzerv                       | kg       |                 |           |     |        | 6        |           | 6   |        |
| 6            | Baromfi hús (vágott súly)        | kg       | 6               |           | 6   |        | 7        |           | 7   |        |
| 7.1          | Szalám, szárazkolbász, sonka     | kg       | 7               |           | 7   |        | 8        |           | 8   |        |
| 7.2          | Egyéb hentesáru                  | kg       | 8               |           | 8   |        | 9        |           | 9   |        |
| 7.3          | Húskonzerv                       | kg       |                 |           |     |        | 10       |           | 10  |        |
| 8            | Tojás                            | db       | 9               | 0         | 9   |        | 11       | 0         | 11  |        |
| 9            | Tej                              | l        | 10              |           | 10  |        | 12       |           | 12  |        |
| 10           | Sajt (juhsajt is)                | kg       | 11              |           | 11  |        | 13       |           | 13  |        |
| 11           | Egyéb tejtermékek                | kg       | 12              |           | 12  |        | 14       |           | 14  |        |
| 12           | Vaj, vajkrém                     | kg       | 13              |           | 13  |        | 15       |           | 15  |        |
| 13           | Zsír, zsírszalonna               | kg       | 14              |           | 14  |        | 16       |           | 16  |        |
| 14           | Étkezési szalonna                | kg       | 15              |           | 15  |        | 17       |           | 17  |        |
| 15           | Étölaj                           | kg       | 16              |           | 16  |        | 18       |           | 18  |        |
| 16           | Margarin                         | kg       | 17              |           | 17  |        | 19       |           | 19  |        |
| 17           | Kenyér                           | kg       |                 |           |     |        | 20       |           | 20  |        |
| 18           | Pékaütemény                      | Ft       |                 |           |     |        |          |           | 21  |        |
| 19           | Finom-, rozliszt, búzadara       | kg       | 18              |           | 18  |        | 21       |           | 22  |        |
| 20           | Rizs és egyéb hántoltmány        | kg       | 19              |           | 19  |        | 22       |           | 23  |        |
| 21           | Száraztészta                     | kg       | 20              |           | 20  |        | 23       |           | 24  |        |
| 22           | Édesipari lisztesáru             | kg       |                 |           |     |        | 24       |           | 25  |        |
| 23           | Burgonya                         | kg       | 21              |           | 21  |        | 25       |           | 26  |        |
| 24           | Szárazhüvelyesek                 | kg       | 22              |           | 22  |        | 26       |           | 27  |        |
| 25           | Dió, mandula, mogyoró, mák       | kg       | 23              |           | 23  |        | 27       |           | 28  |        |
| 26           | Cukor                            | kg       | 24              |           | 24  |        | 28       |           | 29  |        |
|              | Élelmiszer össz. 1. rész (1-26)  |          | 25              |           | 25  |        | 29       |           | 30  |        |

## KIADÁSOK

### ÉLELMISZEREK (2. rész)

| Sor-<br>szám | Megnevezés                       | M.<br>e. | Saját termelésű |           |     |        | Vásárolt |           |     |        |
|--------------|----------------------------------|----------|-----------------|-----------|-----|--------|----------|-----------|-----|--------|
|              |                                  |          | 3 8             | Mennyiség | 3 9 | Forint | 4 0      | Mennyiség | 4 1 | Forint |
|              |                                  |          |                 | 5 poz.    |     | 5 poz. |          | 5 poz.    |     | 5 poz. |
| 27           | Fejes- és kelkáposzta            | kg       | 1               |           | 1   |        | 1        |           | 1   |        |
| 28           | Fejessaláta                      | db       | 2               |           | 0 2 |        | 2        |           | 0 2 |        |
| 29           | Gomba                            | kg       | 3               |           | 3   |        | 3        |           | 3   |        |
| 30           | Paradicsom                       | kg       | 4               |           | 4   |        | 4        |           | 4   |        |
| 31           | Sárgarépa, petrezelemgy.         | kg       | 5               |           | 5   |        | 5        |           | 5   |        |
| 32           | Uborka                           | kg       | 6               |           | 6   |        | 6        |           | 6   |        |
| 33           | Vörshagyma                       | kg       | 7               |           | 7   |        | 7        |           | 7   |        |
| 34           | Zöldbab                          | kg       | 8               |           | 8   |        | 8        |           | 8   |        |
| 35           | Zöldborsó                        | kg       | 9               |           | 9   |        | 9        |           | 9   |        |
| 36           | Zöldpaprika                      | kg       | 10              |           | 10  |        | 10       |           | 10  |        |
| 37           | Egyéb friss zöldség              | kg       | 11              |           | 11  |        | 11       |           | 11  |        |
| 38           | Savanyúság                       | kg       | 12              |           | 12  |        | 12       |           | 12  |        |
| 39           | Savanyúkáposzta, répa            | kg       | 13              |           | 13  |        | 13       |           | 13  |        |
| 40           | Tartós. zöldbab, zöldborsó       | kg       | 14              |           | 14  |        | 14       |           | 14  |        |
| 41           | Egyéb tartósított zöldségek      | kg       | 15              |           | 15  |        | 15       |           | 15  |        |
| 42           | Alma                             | kg       | 16              |           | 16  |        | 16       |           | 16  |        |
| 43           | Ózibarack                        | kg       | 17              |           | 17  |        | 17       |           | 17  |        |
| 44           | Sárgabarack                      | kg       | 18              |           | 18  |        | 18       |           | 18  |        |
| 45           | Cseresznye                       | kg       | 19              |           | 19  |        | 19       |           | 19  |        |
| 46           | Görögdinnye                      | kg       | 20              |           | 20  |        | 20       |           | 20  |        |
| 47           | Sárgadinnye                      | kg       | 21              |           | 21  |        | 21       |           | 21  |        |
| 48           | Földieper, málna, ribizli        | kg       | 22              |           | 22  |        | 22       |           | 22  |        |
| 49           | Körte                            | kg       | 23              |           | 23  |        | 23       |           | 23  |        |
| 50           | Meggy                            | kg       | 24              |           | 24  |        | 24       |           | 24  |        |
| 51           | Szilva                           | kg       | 25              |           | 25  |        | 25       |           | 25  |        |
| 52           | Szőlő                            | kg       | 26              |           | 26  |        | 26       |           | 26  |        |
| 53           | Egyéb friss gyümölcs             | kg       | 27              |           | 27  |        | 27       |           | 27  |        |
| 54           | Tartósított gyümölcs             | kg       | 28              |           | 28  |        | 28       |           | 28  |        |
| 55.1         | Gyümölcs, zöldség(ívó)levelek    | l        | 29              |           | 29  |        | 29       |           | 29  |        |
| 55.2         | Szörpök, sűrítmények             | l        | 30              |           | 30  |        | 30       |           | 30  |        |
| 56           | Déli gyümölcs                    | kg       | 31              |           | 31  |        | 31       |           | 31  |        |
|              | Élelmiszer össz. 2. rész (27-56) |          | 32              |           | 32  |        | 32       |           | 32  |        |

## KIADÁSOK

### ÉLELMISZEREK (3. rész) ÉS ÉLVEZETI CIKKEK

| Sor-<br>szám | Megnevezés  | M.<br>e. | Saját termelésű |                     |     |                  | Vásárolt |                     |     |                  |
|--------------|---|----------|-----------------|---------------------|-----|------------------|----------|---------------------|-----|------------------|
|              |   |          | 4 2             | Mennyiség<br>6 poz. | 4 3 | Forint<br>6 poz. | 4 4      | Mennyiség<br>6 poz. | 4 5 | Forint<br>6 poz. |
|              |   |          |                 |                     |     |                  |          |                     |     |                  |
| 57.1         | Csokoládé, -készítmények                              | Ft       |                 |                     |     |                  |          |                     | 1   |                  |
| 57.2         | Cukrászsütemények                                     | Ft       |                 |                     |     |                  |          |                     | 2   |                  |
| 57.3         | Fagyólit, jégkrém                                     | Ft       |                 |                     |     |                  |          |                     | 3   |                  |
| 57.4         | Cukorka, méz  | Ft       |                 |                     | 1   |                  |          |                     | 4   |                  |
| 58           | Nem előfizetéses vendéglői étk.                       | Ft       |                 |                     |     |                  |          |                     | 5   |                  |
| 59           | Előfizetéses munkahelyi és<br>vendéglői étkezések     | Ft       |                 |                     |     |                  | 1        |                     | 6   |                  |
| 60           | Iskolában, kollégiumban,<br>táborokban stb. étkezések | Ft       |                 |                     |     |                  | 2        |                     | 7   |                  |
| 61           | Óvodai és bölcsődei étkezések                         | Ft       |                 |                     |     |                  | 3        |                     | 8   |                  |
| 62           | Tartósított ételek hússal                             | Ft       |                 |                     |     |                  |          |                     | 9   |                  |
| 63           | Tartósított ételek hús nélkül                         | Ft       |                 |                     |     |                  |          |                     | 10  |                  |
| 64           | Büféárak  | Ft       |                 |                     |     |                  |          |                     | 11  |                  |
| 65           | Fűszer és egyéb élelmiszer                            | Ft       |                 |                     | 2   |                  |          |                     | 12  |                  |
|              | Élelmiszer össz. 3. rész (57.1-65)                    | Ft       |                 |                     | 3   |                  | 4        |                     | 13  |                  |
|              | Élelmiszer össz. 1. rész (1-26)                       | Ft       |                 |                     | 4   |                  |          |                     | 14  |                  |
|              | Élelmiszer össz. 2. rész (27-56)                      | Ft       |                 |                     | 5   |                  |          |                     | 15  |                  |
|              | Élelmiszer összesen (1+2+3. rész)                     |          |                 |                     | 6   |                  | 5        |                     | 16  |                  |

### ÉLVEZETI CIKKEK

#### a) Kávé, tea, üdítő italok

|      |   |    |  |  |   |  |  |  |    |  |
|------|---|----|--|--|---|--|--|--|----|--|
| 66.1 | Kávé                                      | Ft |  |  | 7 |  |  |  | 17 |  |
| 66.2 | Eszpresszó kávé                           | Ft |  |  |   |  |  |  | 18 |  |
| 67   | Tea                                       | Ft |  |  | 8 |  |  |  | 19 |  |
| 68   | Üdítőital                                 | Ft |  |  |   |  |  |  | 20 |  |
|      | Kávé, tea, üdítőitalok össz. (66.1-68-ig) |    |  |  | 9 |  |  |  | 21 |  |

#### b) Szeszes italok, dohányáru

|    |   |    |   |  |    |  |   |  |    |  |
|----|---|----|---|--|----|--|---|--|----|--|
| 69 | Bor, must                               | I  | 1 |  | 10 |  | 6 |  | 22 |  |
| 70 | Sör                                     | Ft |   |  | 11 |  |   |  | 23 |  |
| 71 | Egyéb szeszes ital                      | Ft |   |  | 12 |  |   |  | 24 |  |
| 72 | Dohányáru                               | Ft |   |  | 13 |  |   |  | 25 |  |
|    | Szeszes italok, dohányáru össz. (69-72) |    | 2 |  | 14 |  | 7 |  | 26 |  |
|    | Élvezeti cikkek össz. (66.1-72)         |    | 3 |  | 15 |  | 8 |  | 27 |  |

|    |   |    |  |  |    |  |  |  |  |  |
|----|---|----|--|--|----|--|--|--|--|--|
| 73 | Saját term. tűzifa és egyéb tüzelő                                    | Ft |  |  | 16 |  |  |  |  |  |
|    | Saját termelésű fogyasztás össz.<br>(élelm.+élvezeti cikkek+s.tüzelő) | Ft |  |  | 17 |  |  |  |  |  |

## KIADÁSOK

### RUHÁZKODÁSI CIKKEK

| Sor-<br>szám                   | Megnevezés                    | M.<br>e. | 4 6 | Mennyiség | 4 7 | Forint<br>6 poz. |
|--------------------------------|-------------------------------|----------|-----|-----------|-----|------------------|
|                                |                               |          |     | 4 poz.    |     |                  |
| <b>Férfi ruházat</b>           |                               |          |     |           |     |                  |
| 74                             | Méteráru felsőruhához         | m        | 1   |           | 1   |                  |
| 75                             | Téli- és átmeneti kabát       | db       | 2   | 0         | 2   |                  |
| 76                             | Ballon- és esőkabát           | db       | 3   | 0         | 3   |                  |
| 77                             | Ötöny                         | db       | 4   | 0         | 4   |                  |
| 78.1                           | Nadrág, zakó                  | db       | 5   | 0         | 5   |                  |
| 78.2                           | Munkaruha és egyéb            | db       | 6   | 0         | 6   |                  |
| 79                             | Felsőköltőtáru                | db       | 7   | 0         | 7   |                  |
| 80.1                           | Utcai cipő, csizma            | pár      | 8   | 0         | 8   |                  |
| 80.2                           | Egyéb lábbeli                 | pár      | 9   | 0         | 9   |                  |
| 81                             | Ing                           | db       | 10  | 0         | 10  |                  |
| 82                             | Egyéb fehérnemű               | db       | 11  | 0         | 11  |                  |
| 83                             | Méteráru alsóruhához          | m        | 12  |           | 12  |                  |
| 84                             | Harisnya, zokni               | pár      | 13  | 0         | 13  |                  |
| 85                             | Divatáru és kiegészítő cikkek |          |     |           | 14  |                  |
| Férfi ruházat összesen (74-85) |                               |          | 14  |           | 15  |                  |

### Női ruházat

|                              |                               |     |    |   |    |  |
|------------------------------|-------------------------------|-----|----|---|----|--|
| 86                           | Méteráru felsőruhához         | m   | 15 |   | 16 |  |
| 87                           | Téli- és átmeneti kabát       | db  | 16 | 0 | 17 |  |
| 88                           | Ballon- és esőkabát           | db  | 17 | 0 | 18 |  |
| 89                           | Felsőruha, kosztüm            | db  | 18 | 0 | 19 |  |
| 90.1                         | Szoknya, blúz, nadrág         | db  | 19 | 0 | 20 |  |
| 90.2                         | Munkaruha és egyéb            | db  | 20 | 0 | 21 |  |
| 91                           | Felsőköltőtáru                | db  | 21 | 0 | 22 |  |
| 92.1                         | Utcai cipő, csizma            | pár | 22 | 0 | 23 |  |
| 92.2                         | Egyéb lábbeli                 | pár | 23 | 0 | 24 |  |
| 93.1                         | Fehérnemű                     | db  | 24 | 0 | 25 |  |
| 93.2                         | Méteráru alsóruhához          | m   | 25 |   | 26 |  |
| 94                           | Harisnya, zokni               | pár | 26 | 0 | 27 |  |
| 95                           | Divatáru és kiegészítő cikkek |     |    |   | 28 |  |
| Női ruházat összesen (86-95) |                               |     | 27 |   | 29 |  |

### RUHÁZKODÁS KOR- CSOPORT SZERINT

| Sor-<br>szám         | Életkor         | 4 8 | Forint<br>6 poz. |
|----------------------|-----------------|-----|------------------|
|                      |                 |     |                  |
| <b>Férfi ruházat</b> |                 |     |                  |
| 107                  | 15-18 éves      | 1   |                  |
| 108                  | 19-29 éves      | 2   |                  |
| 109                  | 30-44 éves      | 3   |                  |
| 110                  | 45-59 éves      | 4   |                  |
| 111                  | 60-69 éves      | 5   |                  |
| 112                  | 70 és több éves | 6   |                  |

### Női ruházat

|     |                 |    |  |
|-----|-----------------|----|--|
| 113 | 15-18 éves      | 7  |  |
| 114 | 19-29 éves      | 8  |  |
| 115 | 30-44 éves      | 9  |  |
| 116 | 45-54 éves      | 10 |  |
| 117 | 55-69 éves      | 11 |  |
| 118 | 70 és több éves | 12 |  |

## KIADÁSOK

### RUHÁZKODÁSI CIKKEK (folyt.)

| Sor-<br>szám                                  | Megnevezés                                   | M.<br>e. | 4 9 | Mennyiség<br>6 poz. | 4 9 | Forint<br>6 poz. |
|---|--|----------|-----|---------------------|-----|------------------|
| <b>Gyermekruházat 3 éven felüliek részére</b> |  |          |     |                     |     |                  |
| 96  | Méteráru gyermekruhához                      | m        | 1   |                     |     | 10               |
| 97  | Felsőkabát                                   | db       | 2   |                     | 0   | 11               |
| 98  | Felsőruha                                    | db       | 3   |                     | 0   | 12               |
| 99  | Felső kötöttáru                              | db       | 4   |                     | 0   | 13               |
| 100.1   | Utcai lábbeli                                | pár      | 5   |                     | 0   | 14               |
| 100.2   | Egyéb lábbeli                                | pár      | 6   |                     | 0   | 15               |
| 101   | Fehérmemű                                    | db       | 7   |                     | 0   | 16               |
| 102   | Harigya, zokni                               | pár      | 8   |                     | 0   | 17               |
| 103   | Kiegészítő ruházati cikkek                   |          |     |                     |     | 18               |
| 104   | Ruházat 3 éven aluliak részére               |          |     |                     |     | 19               |
|   | Gyermekruházat (96-102)                      |          | 9   |                     |     | 20               |
|   | összesen (96-104)                            |          |     |                     |     |                  |
| 105   | Rövidáru és egyéb ruházati cikk              |          |     |                     |     | 21               |
| 106   | Bőrönd, táska, bőrdíszmű                     |          |     |                     |     | 22               |
|   | Ruházkodási cikkek össz. (20+21+22+47/15+29) |          |     |                     |     | 23               |

### Ruházkodás korcsoport szerint (folyt.)

| Sor-<br>szám | Életkor | Forint |
|--------------|---------|--------|
|--------------|---------|--------|

### Gyermekruházat

|     |              |    |
|-----|--------------|----|
| 119 | 3 éven aluli | 24 |
| 120 | 3 - 5 éves   | 25 |
| 121 | 6 - 10 éves  | 28 |
| 122 | 11-14 éves   | 27 |

### ÉPÍTKEZÉS, INGATLANVÁSÁRLÁS

| Sor-<br>szám | Megnevezés  | M.<br>e. | 4 9 | Mennyiség<br>6 poz. | 4 9 | Forint<br>6 poz. |
|--------------|---|----------|-----|---------------------|-----|------------------|
| 123          | Új építés   |          |     |                     | 1   |                  |
| 124          | Korzerújítás, felújítás, bővítés, tatarozás   |          |     |                     | 2   |                  |
| 125          | Lakás-használatbavételi díj   |          |     |                     | 3   |                  |
| 126          | OTP és munkahely által nyújtott építési és ingatlanvásárlási kölcsönök visszafizetése |          |     |                     | 4   |                  |
| 127          | Ingatlanvásárlás  |          |     |                     | 5   |                  |
|              | Építkezés, ingatlanvásárlás összesen (123-127)  |          |     |                     | 6   |                  |

### NAGYÉRTÉKŰ TARTÓS FOGYASZTÁSI CIKKEK

| Sor-<br>szám                 | Megnevezés                                     | 5 1            | Forint<br>7 poz. |
|------------------------------|--|----------------|------------------|
| 128                          | Szoba  | bútor          | 1                |
| 129                          | Konyha és egyéb                                |                | 2                |
| 130                          | Hűtőszekrény, fagyasztógép                     |                | 3                |
| 131                          | Mosógép, centrifuga                            |                | 4                |
| 132.1                        | Fűtő-, világító berendezés                     |                | 5                |
| 132.2                        | Főzőberendezés                                 |                | 6                |
| 133                          | Egyéb tartós háztartási gép és felez.          |                | 7                |
| 134.1                        | Személy-<br>gépkocsi                           | új<br>használt | 8<br>9           |
| 135                          | Motorkerékpár                                  |                | 10               |
| 136                          | Kerékpár                                       |                | 11               |
| 137                          | Egyéb járművek                                 |                | 12               |
| 138                          | Rádió  |                | 13               |
| 139                          | Televízió                                      |                | 14               |
| 140.1                        | Hi-Fi berendezés                               |                | 15               |
| 140.2                        | Képmagnó (videó)                               |                | 16               |
| 140.3                        | Egyéb híradástechnikai cikk                    |                | 17               |
| 141.1                        | Fényképezőgép                                  |                | 18               |
| 141.2                        | Írógép, számítógép                             |                | 19               |
| 141.3                        | Ékszer, műalkotás                              |                | 20               |
| 141.4                        | Hangszer, egyéb tartós kult. cikk              |                | 21               |
| 142                          | Tartós testápolási cikk                        |                | 22               |
|                              | Nagyértékű tartós fogyasztási cikkek (128-142) |                | 23               |
| <b>FOGYASZTÁSI CIKKEK</b>    |  |                | <b>5 2</b>       |
| <b>a) Háztartási energia</b> |  |                | <b>6 poz.</b>    |
| 143.1                        | Szén   |                | 1                |
| 143.2                        | Brikett, kokasz                                |                | 2                |
| 143.3                        | Tűzifa   |                | 3                |
| 143.4                        | Tüzelőolaj, petróleum, egyéb vil.ag.           |                | 4                |
| 144                          | Központi és távfűtés                           |                | 5                |
| 145                          | Elektromos energia                             |                | 6                |
| 146.1                        | Gáz  | vezetékes      | 7                |
| 146.2                        |  | propán-, bután | 8                |
|                              | Házt.-i energia össz. (143.1-146.2-ig)         |                | 9                |

## KIADÁSOK

### FOGYASZTÁSI CIKKEK (folyt.)

| Sor-szám                         | Megnevezés  | 5 3 | Forint<br>6 poz. |
|----------------------------------|---|-----|------------------|
| <b>b) Egyéb fogyasztási cikk</b> |   |     |                  |
| 147                              | Lakás és ingatlan javításához, karbantartásához áru | 1   |                  |
| 148                              | Bútorszövet, szőnyeg, függöny                       | 2   |                  |
| 149                              | Egyéb háztartási textiláru                          | 3   |                  |
| 150                              | Edény, konyhafelszerelés                            | 4   |                  |
| 151                              | Lakásfelszerelési cikk, tisztítóeszk.               | 5   |                  |
| 152.1                            | Barkácsgépek, kellékek, műtrágya                    | 6   |                  |
| 152.2                            | Dísznövények, virágok, palánták                     | 7   |                  |
| 153                              | Ht.-i fogyóanyag és papíráru                        | 8   |                  |
| 154                              | Mosó- és tisztítószer                               | 9   |                  |
| 155                              | Testápolási cikk                                    | 10  |                  |
| 156.1                            | Gyógyszer   | 11  |                  |
| 156.2                            | Gyógyászati segédeszköz                             | 12  |                  |
| 157                              | Járműalkatrész                                      | 13  |                  |
| 158                              | Járműüzemanyag                                      | 14  |                  |
| 159                              | Újság, folyóirat                                    | 15  |                  |
| 160                              | Könyv   | 16  |                  |
| 161                              | Tankönyv  | 17  |                  |
| 162                              | Tanszer, írószer                                    | 18  |                  |
| 163.1                            | Sportszer   | 19  |                  |
| 163.2                            | Játékáru  | 20  |                  |
| 164.1                            | Hanglemez, magnó, játékkazetta                      | 21  |                  |
| 164.2                            | Fotóciikk   | 22  |                  |
| 164.3                            | Egyéb kulturális cikk                               | 23  |                  |
| 165.1                            | Egyéb fogyasztási cikk                              | 24  |                  |
| 165.2                            | Hobby áru   | 25  |                  |
|                                  | Egyéb fogyasztási cikk összesen (147-165.2)         | 26  |                  |
|                                  | Házt.-i energia össz. (143.1-146.2)                 | 27  |                  |
|                                  | Fogyasztási cikkek össz.                            | 28  |                  |

### SZOLGÁLTATÁSOK

| Sor-szám | Megnevezés                             | 5 4 | Forint<br>6 poz. |
|----------|--|-----|------------------|
| 166      | Férfi ruházkodási szolgáltatás         | 1   |                  |
| 167      | Női ruházkodási szolgáltatás           | 2   |                  |
| 168      | Gyermek ruházkodási szolgáltatás       | 3   |                  |
| 169      | Lakbér                                 | 4   |                  |
| 170      | Építményadó                            | 5   |                  |
| 171      | Társasházak közös költsége             | 6   |                  |
| 172      | Lakás és ing. javítási és karb. szolg. | 7   |                  |
| 173.1    | Lakás és ingatlan- vízdíj              | 8   |                  |
| 173.2    | nal kapcsolatos csatornadíj            | 9   |                  |
| 173.3    | egyéb szolgált. egyéb                  | 10  |                  |
| 174      | Barkács, pihenőkert                    | 11  |                  |
| 175      | Ht.-i berendezés, felszerelés javítása | 12  |                  |
| 176      | Takarítási, mosatási szolgáltatás      | 13  |                  |
| 177      | Testápolással kapcs. szolgáltatás      | 14  |                  |
| 178.1    | Hálalépj                               | 15  |                  |
| 178.2    | Egészségügyi szolgáltatás              | 16  |                  |
| 179.1    | Járművel kapcs. fenntartási költség    | 17  |                  |
| 179.2    | szolgáltatás adó, illeték              | 18  |                  |
| 180.1    | Helyi közlekedés taxi                  | 19  |                  |
| 180.2    | közlekedés egyéb                       | 20  |                  |
| 181.1    | Egyéb távolsági utazás vasúti          | 21  |                  |
| 181.2    | közúti                                 | 22  |                  |
| 181.3    | vízi                                   | 23  |                  |
| 181.4    | légi                                   | 24  |                  |
| 181.5    | taxi                                   | 25  |                  |
| 181.6    | Távolsági utazás munkahelyre, vasúti   | 26  |                  |
| 181.7    | közúti                                 | 27  |                  |
| 181.8    | iskolába vízi                          | 28  |                  |
|          | Szolgáltatás 1. rész (166-181.8)       | 29  |                  |

## KIADÁSOK

### SZOLGÁLTATÁSOK (folyt.)

| Sor-szám | Megnevezés                        | 6 5                        | Forint<br>6 poz. |
|----------|-----------------------------------|----------------------------|------------------|
| 182      | Szállítási költség                | 1                          |                  |
| 183.1    | Telefondíj                        | 2                          |                  |
| 183.2    | Postai díjak                      | 3                          |                  |
| 184      | Tv előfizetés                     | 4                          |                  |
| 185      | Kulturális cikkek javítása        | 5                          |                  |
| 186      | Tandíj                            | 6                          |                  |
| 187      | Színház, hangverseny              | 7                          |                  |
| 188      | Mozsi                             | 8                          |                  |
| 189.1    | Egyéb pihenéssel, belépő díjak    | 9                          |                  |
| 189.2    | szórakozással egyéb kapcs. szolg. | 10                         |                  |
| 190.1    | Biztosítás                        | élet                       | 11               |
| 190.2    |                                   | ingatlan                   | 12               |
| 190.3    |                                   | gépjármű                   | 13               |
| 190.4    |                                   | mezőgazdasági              | 14               |
| 190.5    |                                   | nyugdíj, eü.-i önszegélyző | 15               |
| 191      | Totó, lottó, szerencsejátékok     | 16                         |                  |
| 192      | Tagdíj, közcélú adomány           | 17                         |                  |
| 193      | Üdülés                            | bel-beutalással            | 18               |
| 194      |                                   | földön egyéb módon         | 19               |
| 195      | külföldön                         | 20                         |                  |
| 196.1    | Temetkezési szolgáltatás          | 21                         |                  |
| 196.2    | Ügyvédi költségek                 | 22                         |                  |
| 196.3    | Hirdetési díjak                   | 23                         |                  |
| 196.4    | Pénzügyi szolgáltatás             | 24                         |                  |
| 196.5    | Fel nem sorolt szolgáltatás       | 25                         |                  |
| 197      | Nem részletezett kiadások         | 26                         |                  |
|          | Szolgáltatás 2. rész              | 27                         |                  |
|          | Szolgáltatás 1. rész              | 28                         |                  |
|          | Szolgáltatások összesen           | 29                         |                  |

### EGYÉB KIADÁSOK

| Sor-szám                              | Megnevezés                | 6 6 | Forint<br>7 poz. |
|---------------------------------------|---------------------------|-----|------------------|
| <b>a) Nyugdíjárulék, adó, illeték</b> |                           |     |                  |
| 198                                   | Nyugdíjárulék             | 1   |                  |
| 199                                   | Személyi jövedelemadó     | 2   |                  |
| 200                                   | Illeték, bírság           | 3   |                  |
|                                       | <b>Összesen (198-200)</b> | 4   |                  |

### b) Termelési ráfordítás

#### Háztáji, kisegítő gazdaságban

|     |  |    |  |
|-----|--|----|--|
| 201 | Szarvasmarha (előhasi, üsző, tehén nélkül) | 5  |  |
| 202 | Sertés                                     | 6  |  |
| 203 | Baromfi és egyéb állat                     | 7  |  |
| 204 | Takarmány                                  | 8  |  |
| 205 | Kiégő, szerszám                            | 9  |  |
| 206 | Műtrágya, növényvédőszer                   | 10 |  |
| 207 | Egyéb áruvásárlás                          | 11 |  |
| 208 | Szolgáltatás és mezőgazdasági adó          | 12 |  |
|     | <b>Összesen (201-208)</b>                  | 13 |  |

### c) Fogyasztásként el nem számolt kiadás

|     |                                     |                                 |    |
|-----|-------------------------------------|---------------------------------|----|
| 210 | Háztartáson kívülinek               | vásárolt áru és egyéb támogatás | 14 |
| 211 |                                     | gyermek, szülő, feleség tartás  | 15 |
| 212 | Nagyértékű term. eszköz gépvásárlás |                                 | 16 |
|     | <b>Összesen (210-212)</b>           |                                 | 17 |

|  |  |    |  |
|--|--|----|--|
|  | Saját term.-ből ajándék (napló 32. o.) | 18 |  |
|--|--|----|--|

|     |   |    |  |
|-----|---|----|--|
| 213 | Hitel, kölcsön törlesztés, takaréka telt pénz | 19 |  |
|     | <b>Összesen (18-19)</b>                       | 20 |  |

## ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁK

### EGYÉB CSALÁDI JÖVEDELMEK, BEVÉTELEK

|   | 6 7 | Forint<br>7 poz. |
|---|-----|------------------|
| Családi pótlék                                      | 1   |                  |
| Gyermek, szülő, feleségtartás                       | 2   |                  |
| Nevelési segély                                     | 3   |                  |
| Lakásfenntartási támogatás                          | 4   |                  |
| Felvett kamat                                       | 5   |                  |
| Felvett osztalék, járadék stb.                      | 6   |                  |
| Biztosítótól kapott összeg                          | 7   |                  |
| ebből: mg.-i biztosítás                             | 8   |                  |
| Háztáji és illetményföld helyett kapott pénz        | 9   |                  |
| Egyéb jövedelmek                                    | 10  |                  |
| Háztartáson kívülről kapott áru és egyéb támogatás  | 11  |                  |
| Kapott életjáradék                                  | 12  |                  |
| Természetben nyújtott étkeztetés                    | 13  |                  |
| Természetben nyújtott egyéb szociális ellátás       | 14  |                  |
| Ingó- és ingatlan, vagyoni értékű                   |     |                  |
| jog eladásából bevételei                            | 15  |                  |
| Felvett hitel, kölcsön                              | 16  |                  |
| Saját pénzből elővett, tartalékból felvett pénz     | 17  |                  |
| Szoc. pol. kedvezmény, vissza nem térítendő kölcsön | 18  |                  |
| <b>Összesen (1-7-ig)+(9-18-ig)</b>                  | 19  |                  |

### MEZŐGAZDASÁSI ELADÁS

|                            |    |  |
|----------------------------|----|--|
| Szarvasmarha               | 20 |  |
| Sertés                     | 21 |  |
| Baromfi és egyéb állat     | 22 |  |
| Állati termék              | 23 |  |
| Növényi termék             | 24 |  |
| <b>Összesen (20-24-ig)</b> | 25 |  |

### EGYÉB ADATOK

|                              | 6 8                         | 7 poz. |
|------------------------------|-----------------------------|--------|
| Főétk. száma,                | más háztartásban            | 1      |
| vendégétkezés                | az adatszolgáltatónál       | 2      |
| Étkezési napok száma         | üdülési időpontban          | 3      |
|                              | beutazással                 | 4      |
|                              | beutazással egyéb módon     | 5      |
| Állatállomány és földterület | szőlőben                    | 6      |
|                              | tehén                       | db     |
|                              | egyéb szarvasmarha          | db     |
|                              | sertés                      | db     |
| Sertésvágás                  | baromfi törzsállomány össz. | db     |
|                              | összes művelt terület       | öl     |
| Sertésvágás                  | vásárolt, hízott            | kg     |
|                              | sertés                      | Ft     |
|                              | saját tenyésztésű           | kg     |
| <b>Összesen (1-14-ig)</b>    | 15                          |        |

### JÖVEDELEM ÖSSZESÍTÉS

| Megnevezés   | Hivatkozás | 6 9 | Forint<br>8 poz. |
|--|------------|-----|------------------|
| <b>Összes személyhez kapcsolódó jöv.</b>               | 33/29      | 1   |                  |
| <b>Egyéb családi bevétel</b>                           | 57/19      | 2   |                  |
| <b>Mezőgazdasági eladás</b>                            | 57/25      | 3   |                  |
| Bruttó pénzjövdelem a természetbeni értékével (1-3-ig) |            | 4   |                  |
| Saját termelésű fogyasztás értéke                      | 43/17      | 5   |                  |
| Saját termelésből ajándék                              | 56/18      | 6   |                  |
| <b>Összes jövedelem, pénzbevétel (4-6-ig)</b>          |            | 7   |                  |
| Nyitó készpénz   | napló      | 8   |                  |
| <b>Mindösszesen (7+8)</b>                              |            | 9   |                  |

### KIADÁS ÖSSZESÍTÉS

| Megnevezés                                  | Hivatkozás | 6 0 | Forint<br>8 poz. |
|---|------------|-----|------------------|
| <b>Élelmiszerek</b>                         | 45/18      | 1   |                  |
| <b>Évezeti cikkek</b>                       | 45/27      | 2   |                  |
| <b>Ruházkodási cikkek</b>                   | 49/23      | 3   |                  |
| <b>Építkezés, ingatlanvásárlás</b>          | 50/6       | 4   |                  |
| <b>Nagyértékű tartós fogyasztási cikkek</b> | 51/23      | 5   |                  |
| <b>Fogyasztási cikkek</b>                   | 53/28      | 6   |                  |
| <b>Szolgáltatások</b>                       | 55/29      | 7   |                  |
| <b>Összesen (1-7-ig)</b>                    |            | 8   |                  |
| <b>Saját termelésű fogyasztás értéke</b>    | 43/17      | 9   |                  |
| Személyes célú kiadás összesen (8+9)        |            | 10  |                  |
| Nyugdíjjárulék                              | 56/1       | 11  |                  |
| Személyi jövedelemadó                       | 56/2       | 12  |                  |
| Illeték, bírság                             | 56/3       | 13  |                  |
| Termelési ráfordítás                        | 56/13      | 14  |                  |
| Fogyasztásként el nem számolt kiadás        | 56/17      | 15  |                  |
| Saját termelésből ajándék                   | 56/18      | 16  |                  |
| Hitel, kölcsöntörli., takaréka tett pénz    | 56/19      | 17  |                  |
| Záró készpénz                               | napló      | 18  |                  |
| <b>Mindösszesen (10-18-ig)</b>              |            | 19  |                  |

Kérjük meghatározni azokat a havi nettó forint összegeket, amelyekből egy Önéhez hasonló összetételű háztartás

|                                 |      |    |  |
|---------------------------------|------|----|--|
| Nagyon szűkös                   | meg  | 20 |  |
| Szűkös                          | tud  | 21 |  |
| Elfogadhatóan (átlagosan)       | élni | 22 |  |
| Jól                             |      | 23 |  |
| Az átlagosnál lényegesen jobban |      | 24 |  |

# **A KSH módszertani kiadványsorozataiban eddig megjelent kötetek**

## **Nemzetközi Módszertani Füzetek**

1. A polgári nemzeti jövedelemstatisztikák módszertana, 1956
2. A ráfordítás-kibocsátás (input-output) rendszer vázlatos ismertetése, 1957
3. A polgári beruházási statisztika egyes módszertani kérdései, 1959
4. Volumenindexek számítása tőkés országokban, 1959
5. Az életszínvonal nemzetközi összehasonlításánál alkalmazott mutatószámok kiválasztása, 1960
6. Az idényszerű változások mérésének és kiküszöbölésének statisztikai módszerei, 1964
7. A magyar népgazdaság M-1. statisztikai makromodellje, 1965
8. Szimuláció statisztikai makromodellekkel, 1966

## **Ökonometriai Füzetek**

9. Szezonális kiigazítási eljárások összehasonlítása, 1968
10. Az időjárás és a mezőgazdasági termelési eredmények, 1968
11. Információelméleti mérőszámok alkalmazása a gazdasági elemzésben, 1970
12. Az M-4. modell: input-output összefüggéseket tartalmazó ökonometriai modell, 1973
13. Idősorok sztochasztikus modelljei, 1977
14. Az aggregáció problémája a gazdasági elemzésben, 1977
15. Bevezetés a spektrálanalízisbe, 1978
16. Termelési függvények a gazdasági elemzésben, 1979

## **Módszertani Füzetek**

1. Az ágazati kapcsolatok mérlege (A dinamikai összehasonlítás problémái), 1966
2. A termelékenység dinamikájának mérése az iparban, 1967
3. A magyar háztartásstatisztikai megfigyelés, 1968
4. Az ipari termelés indexei, 1968
5. A népgazdasági energiamérleg, 1968
6. A külkereskedelmi áruforgalmi statisztika módszertana, 1969
7. Az ipari árindexek számítási módszere, 1970
8. A piaci árindexek számítási módszere, 1971
9. A népgazdasági mérlegrendszer módszertana, 1973
10. A külkereskedelmi árstatisztika módszere, 1972
11. A beruházási árindexek számítási módszere, 1972
12. A ráfordítások hatékonyságának mutatószámrendszere az iparban, 1973
13. A kiskereskedelmi árstatisztika módszere, 1974
14. Építőipari árstatisztika, 1975
15. Közhasználatú közlekedési statisztika, 1976
16. A magánkisipar értéki mutatóinak számítási módszere, 1976
17. A külkereskedelmi árstatisztika módszere, 1977
18. Az ipar gyártási ágainak rendszere, 1978

## **Statisztikai Módszertani Füzetek**

1. Bevezetés az időszori módszerek gyakorlatába, 1982
2. Az állatállomány számbavételének módszere Magyarországon, 1982
3. A népességtovábbszámítás módszere, 1982
4. A piaci statisztika módszere, 1983
5. A nemzetközi idegenforgalom határstatisztikai megfigyelésének módszertana, 1983
6. Módszertan és esettanulmányok a regressziószámítás köréből, 1983
7. Egységes Lakossági Adatfelvételi Rendszer (ELAR), 1984
8. Az ipari rendelésállomány alakulásának statisztikai vizsgálati módszerei, 1984

9. A külkereskedelmi forgalom statisztikájának módszertana, 1984
10. A beruházás ár- és költségindexek számítási módszere, 1984
11. Az időmérleg vizsgálat módszertana az 1976-77. évi felvétel alapján, 1985
12. Kereseti függvény meghatározásának módszere, 1985
13. A gépállomány korának, műszaki színvonalának és kapacitáskihasználásának mérési módszerei az iparban, 1985
14. A mezőgazdasági termelési érték számításának módszere, 1985
15. Az építőipar árstatisztikai módszertana, 1985
16. Többváltozós matematikai-statisztikai módszerek együttes alkalmazásának bemutatása egy esettanulmány segítségével, 1985
17. Az ipari árindexek számítási módszere, 1985
18. A lakosság kereseti struktúrájának összehasonlító vizsgálata LES, AIDS és ROTTERDAM modellekkel, 1985
19. A mezőgazdasági és az erdőgazdálkodási árstatisztika módszere, 1986
20. A magyar háztartásstatisztikai megfigyelés módszertana, 1986
21. A külkereskedelmi árstatisztika módszere, 1986
22. A társadalmi mobilitás vizsgálat módszertana az 1983. évi felvétel alapján, 1986
23. A környezetstatisztika módszertana (Az ENSZ környezetstatisztikai keretrendszere), 1986
24. Az ELAR minta és az 1984. évi mikrocenzus mintájának kiválasztási eljárása, 1987
25. Az Ágazati Kapcsolatok Mérlege szerkesztésének és mutatórendszerének módszertana, 1987
26. Módszertani ajánlás az újszülött populáció vizsgálatára, a hátrányos helyzetet előidéző okok feltárására, 1987
27. A környezetstatisztika módszertana II. Az ENSZ EGB környezetstatisztikai osztályozásai, 1987
28. A környezetstatisztika módszertana III. (A területfelhasználási statisztika környezeti vonatkozásai. Finnország-Magyarország-Svédország), 1987
29. A környezetstatisztika módszertana IV. (A KGST környezetstatisztikai mutatószámrendszere.)
30. A kiskereskedelmi árstatisztika módszere, 1989

31. A kisipari árstatisztika módszertana, 1989
32. Árindexek mintavételi hibájának számítása; alkalmazás a kis-kereskedelmi árindexre, 1990
33. A hozzáadottérték-súlyozású ipari termelési index számításának módszertana, 1994
34. A külkereskedelmi statisztika módszertana, 1994
35. Iparstatisztika. Rövid távú mutatók: termelés, értékesítés, rendelésállomány, 1996
36. A külkereskedelmi árindex számításának módszertana, 1997